

OPETUSMINISTERIÖ

AMMATTIKORKEAKOULULAKI- TYÖRYHMÄN MUISTIO

19:2002

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Ammattikorkeakoululakityöryhmä	Julkaisun laji Opetusministeriön työryhmien muistioita	
Puheenjohtaja: Juha Arhinmäki Sihteerit: Matti Rajakylä ja Maarit Mustonen	Toimeksiantaja Opetusministeriö	
	Toimielimen asettamispvm 30.10.2001	Dnro 53/043/2001
Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen) Ammattikorkeakoululakityöryhmän muistio (Promemoria av arbetsgruppen för yrkeshögskolelagen)		
Julkaisun osat		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Uuteen ammattikorkeakoululakiin otettaisiin nykyistä selkeämmät säännökset ammattikorkeakoulujen asemasta ja tehtävistä korkeakoulujärjestelmässä. Ammattikorkeakoulut ja yliopistot muodostaisivat yhdessä korkeakoululaitoksen. Ammattikorkeakoulujen opetus perustuisi ensisijaisesti työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin. Opetuksen lisäksi ammattikorkeakoulun tehtävänä olisi harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä tukevaa tutkimus- ja kehitystyötä.</p> <p>Ammattikorkeakoulujen ylläpitäjiä ovat kunnat ja kuntayhtymät sekä osakeyhtiöt ja säätiöt. Ylläpitäjähallinnossa päätettäisiin keskeisimmistä toiminnallista ja taloudellisista asioista sekä strategisista linjauksista. Ehdotuksen mukaan ammattikorkeakoululla olisi sisäinen itsehallinto, jossa käsiteltäisiin opetuksen järjestämiseen ja koulutuksen kehittämiseen liittyvät asiat. Ammattikorkeakoulun sisäistä hallintoa hoitaisivat hallitus ja rehtori. Hallituksessa olisivat edustettuina vakinaiset opettajat, muu henkilöstö ja päätoimiset opiskelijat. Hallitukseen voisi kuulua myös ulkopuolisia henkilöitä. Hallituksen puheenjohtajana toimisi rehtori.</p> <p>Opetusministeriö ja ammattikorkeakoulun ylläpitäjä yhdessä ammattikorkeakoulun kanssa sopisivat ammattikorkeakoulun toiminnalle asetettavista tavoitteista ja niiden seurannasta. Tässä toiminnan ohjauksessa korostuisivat strategiset kansalliset korkeakoulupoliittiset tavoitteet. Tämän lisäksi ylläpitäjä asettaa omat tavoitteensa ammattikorkeakoululle.</p> <p>Ammattikorkeakoulututkinnon nimi olisi jatkossa kandidaatti (AMK), johon liitetään asianomaisen koulutusalun nimi. Tämän rinnalla voitaisiin vakiintuneimmat nykyisistä tutkintonimikkeistä säilyttää.</p> <p>Työryhmä ehdottaa myös opiskelijakuntien aseman vahvistamista. Opiskelijakunnalla olisi itsehallinto ja siihen kuuluisivat kaikki ammattikorkeakoulujen päätoimiset opiskelijat.</p> <p>Ammattikorkeakoulujen rahoitusta koskevat säännökset koottaisiin pääosin ammattikorkeakoululakiin. Valtionosuusrahoituksessa luovuttaisiin jaosta perustamiskustannusten ja käyttökustannusten valtionosuuksiin. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädettäisiin tarkemmin kuntien rahoitusosuudesta ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin.</p>		
<p>Avainsanat (asiasanat)</p> <p>Ammattikorkeakoulu, tehtävät, toiminnan ohjaus, laadunarviointi, sisäinen hallinto, ylläpitäjähallinto, rahoitus, opiskelijakunta, ammatillinen opettajankoulutus</p>		
Muut tiedot		
Sarjan nimi ja numero Opetusministeriön työryhmien muistioita 19:2002	ISSN 0359-761X	ISBN 952-442-144-5
Kokonaissivumäärä 70 + liitteet	Kieli suomi	Hinta Luottamuksellisuus Julkinen
Jakaja Yliopistopaino	Kustantaja Opetusministeriö	

PRESENTATIONSBLAD

Utgivare
Undervisningsministeriet

Utgivningsdatum
17.5.2002

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare)		Typ av publikation Arbetsgruppspromemoria	
Arbetsgruppen för yrkeshögskolelagen		Uppdragsgivare Undervisningsministeriet	
Ordförande Juha Arhinmäki Sekreterare Matti Rajakylä och Maarit Mustonen		Datum för tillsättandet av organet 30.10.2001	Dnr 53/043/2001
Publikation (även den finska titeln) Promemoria av arbetsgruppen för yrkeshögskolelagen (Ammattikorkeakoululakityöryhmän muistio)			
Publikationens delar			
<p>Sammandrag</p> <p>Arbetsgruppen föreslår att det i den nya yrkeshögskolelagen tas in tydligare bestämmelser än för närvarande om yrkeshögskolornas ställning och uppgifter i högskolesystemet. Yrkeshögskolorna och universiteten skall tillsammans bilda högskoleväsendet. Undervisningen vid yrkeshögskolorna skall i första hand utgå från de krav som arbetslivet och utvecklingen av arbetslivet ställer. Utöver undervisning har yrkeshögskolorna i uppgift att bedriva forskning och utvecklingsarbete som betjänar yrkeshögskoleundervisningen och stöder arbetslivet och den regionala utvecklingen.</p> <p>Huvudmännen för yrkeshögskolorna utgörs av kommuner och samkommuner samt aktiebolag och stiftelser. Besluten om de centralaste verksamhetsmässiga och ekonomiska frågorna och om strategiska riktlinjer skall enligt förslaget fattas inom huvudmannaförvaltningen. Enligt förslaget skall yrkeshögskolorna ha intern självstyrelse inom vilken frågor som ansluter sig till anordnandet av undervisningen och utvecklingen av utbildningen behandlas. Yrkeshögskolans interna förvaltning sköts av styrelsen och rektorn. Styrelsen skall ha företrädare för de ordinarie lärarna, den övriga personalen och de heltidsstuderande. Styrelsen kan också höra utomstående personer. Rektorn är ordförande i styrelsen.</p> <p>Undervisningsministeriet och yrkeshögskolans huvudman kommer tillsammans med yrkeshögskolan överens om de mål som skall sättas för yrkeshögskolans verksamhet och om uppföljningen av dem. I denna styrning av verksamheten framhävs de strategiska nationella högskolepolitiska målen. Utöver detta ställer huvudmannen upp sina egna mål för yrkeshögskolan.</p> <p>Yrkeshögskoleexamen skall i fortsättningen kallas kandidat (YHK) med tillägg av namnet på respektive utbildningsområde. Parallellt med detta kan de etablerade nuvarande examensbenämningarna kvarstå.</p> <p>Arbetsgruppen föreslår också att studerandekåren ges en starkare ställning. Studerandekåren skall ha självstyrelse och alla yrkeshögskolans heltidsstuderande hör till kåren.</p> <p>Bestämmelserna om finansieringen av yrkeshögskolorna samlas i huvudsak i yrkeshögskolelagen. I statsandelsfinansieringen frångås indelningen av statsandelar för anläggningskostnader och för driftskostnader. I lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet bestäms närmare om kommunernas andel av finansieringen för yrkeshögskolornas driftskostnader.</p>			
<p>Nyckelord</p> <p>Yrkeshögskola, uppgifter, styrning av verksamheten, kvalitetsutvärdering, intern förvaltning, huvudmannaförvaltning, finansiering, studerandekår, yrkespedagogisk lärarutbildning</p>			
Övriga uppgifter			
Seriens namn och nummer Promemorior av undervisningsministeriets arbetsgrupper 19:2002		ISSN 0359-761X	ISBN 952-442-144-5
Sidoantal 70 + bilagor	Språk finska	Pris	Sekretessgrad Offentlig
Distribution Universitetstrycket		Förlag Undervisningsministeriet	

Opetusministeriölle

Opetusministeriö asetti 30.10.2001 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella ehdotus ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain uudistamiseksi.

Työryhmän asettamiskirjeen mukaan ammattikorkeakouluja koskevan lainsäädännön uudistamisen lähtökohtina voidaan pitää muun ohella seuraavia seikkoja:

- 1) Ammattikorkeakoulut ovat korkeakouluja ja osa korkeakoululaitosta. Ammattikorkeakouluja varten tulee yliopistoja koskevan yliopistolain tapaan olla laki ammattikorkeakouluista tai lyhyesti ammattikorkeakoululaki.
- 2) Ammattikorkeakoulujen tehtävät määritellään lähtien siitä, että korkeakoululaitos muodostuu yliopistoista ja ammattikorkeakouluista. Ammattikorkeakoulut ovat korkeakoulututkintoja järjestäviä korkeakouluja. Opetuksen ja opettajankoulutuksen lisäksi ammattikorkeakoulujen tehtäviä ovat ainakin tutkimus- ja kehitystyö sekä aluekehitys.
- 3) Ammattikorkeakouluopetuksen ja ammattikorkeakouluissa suoritettavien tutkintojen tulee säilyä kansainvälisesti kilpailukykyisenä. Muualla Euroopassa tapahtuva korkeakoulutuksen kehitys otetaan huomioon.
- 4) Ammattikorkeakoulutuksesta suoritettavan kansainvälisen arvioinnin tulokset otetaan huomioon ammattikorkeakoululainsäädännössä.
- 5) Ammattikorkeakoulujen sisäisessä hallinnossa vahvistetaan ammattikorkeakoulujen autonomiaa ja korkeakouludemokratiaa kehittämissuunnitelman mukaisesti. Ammattikorkeakoululainsäädännön suhde ylläpitäjiä koskevaan lainsäädäntöön selkiytetään.
- 6) Ammattikorkeakoulujen toiminnan ohjaus on tarpeen valtakunnallisen korkeakoulupolitiikan toimeenpanemiseksi ja yhteensovittamiseksi, koulutustarjonnan valtakunnalliseksi ja alueelliseksi yhteensovittamiseksi sekä voimavarojen ohjaamiseksi. Lainsäädäntöön tulee sisällyttää menettely, jolla ministeriö ja ammattikorkeakoulut sopivat tavoitteista.

Työryhmän ehdotus tuli kirjoittaa hallituksen esityksen muotoon.

Työryhmän puheenjohtajaksi opetusministeriö kutsui johtaja Juha Arhinmäen opetusministeriön ammattikorkeakouluyksiköstä ja jäseniksi kehitysjohtaja Irene Isohannin Oulun seudun ammattikorkeakoulusta, asiamies Airi Jaron Opetusalan Ammattijärjestö OAJ:stä, puheenjohtaja Minna Kesälän Suomen Ammattikorkeakouluopiskelijayhdistysten Liitto - SAMOK:sta, hallituksen varapuheenjohtaja Anneli Kiljusen Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulusta, erityisasiantuntija Susanna Kivelän Suomen Kuntaliitosta, opetusneuvos Anita Lehikoisen opetusministeriön yliopistoyksiköstä, kaupunginjohtaja Jyrki Myllyvirran Mikkelin kaupungista, hallitusneuvos Matti Rajakylän opetusministeriön ammattikorkeakouluyksiköstä, opetusneuvos Marita Savolan opetusministeriön aikuiskoulutuksiyksiköstä, opetusneuvos Hannu Sirénin opetusministeriön ammattikorkeakouluyksiköstä, rehtori Tapio Varmolan Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry:stä ja rehtori Henrik Wolffin Yrkeshögskolan Arcadasta. Työryhmän pysyviksi asiantuntijoiksi kutsutaan professori Pentti Meklin Tampereen yliopistosta ja lainsäädäntöneuvos Matti Lahtinen opetusministeriöstä. Työryhmän sihteereinä toimivat hallitusneuvos Matti Rajakylä ja opetusneuvos Maarit Mustonen opetusministeriön ammattikorkeakouluyksiköstä.

Ammattikorkeakoulujen sisäisen hallinnon järjestämistä koskevaa selvitystä varten asetettiin jaosto, johon kuuluvat puheenjohtajana hallituksen varapuheenjohtaja Anneli Kiljunen ja jäsenenä professori Pentti Meklin, rehtori Henrik Wolff ja hallitusneuvos Matti Rajakylä, joka toimi myös sihteerinä. Jaoston tuli antaa selvityksensä työryhmälle 28.2.2002 mennessä.

Puheenjohtaja Minna Kesälän pyydettyä eroa työryhmän jäsenyydestä 1.12.2001 hänen tilalleen tuli puheenjohtaja Jouni Kantola.

Työryhmän tuli saada työnsä valmiiksi 30.4.2002 mennessä.

Työryhmä otti nimekseen ammattikorkeakoululakityöryhmä.

Työryhmän hallintojaosto antoi selvityksensä työryhmälle 22.2.2002.

Kokouksessaan 25.1.2002 työryhmä kuuli työmarkkinoiden keskusjärjestöjen edustajia ammattikorkeakoululainsäädännön uudistamiseen liittyvistä kysymyksistä. Työryhmä järjesti lisäksi 24.3.2002 työryhmän ja työmarkkinajärjestöjen yhteisen seminaarin, jossa keskusteltiin uudistuksen keskeisistä kohdista.

OECD:n asettaman ammattikorkeakoulujen kansainvälisen arviointiryhmän puheenjohtaja, professori John Pratt vieraili 12.4.2002 työryhmän kokouksessa, johon oli kutsuttu myös työmarkkinoiden keskusjärjestöjen edustajat.

Opetusministeriön asettama ammattikorkeakoulujen rahoitustyöryhmä ehdotti 31.1.2002 valmistuneessa muistiossaan, että sen tekemät ehdotukset ammattikorkeakoulujen rahoitukseen tehtävistä muutoksista sovitetaan yhteen toiminnallisten säännösten kanssa ammattikorkeakoululakityöryhmässä ja että rahoitusta koskevat säännökset otetaan osaksi toiminnallista lainsäädäntöä. Opetusministeriön hankittua ammattikorkeakoulujen rahoitustyöryhmän muistiosta lausunnot ammattikorkeakoululakityöryhmä on sovittanut rahoitustyöryhmän ehdotukset yhteen oman työnsä kanssa ja ja ottanut ne osaksi ehdotettua uutta ammattikorkeakoululakia.

Ammattikorkeakoulujen rahoitusta koskevien ehdotusten osalta työryhmä huomauttaa, että rahoitussäännökset edellyttävät monilta osin asetuksentasoisten säännösten antamista. Kun niillä voi olla vaikutusta rahoitussäännösten viimeistelyyn, työryhmä ehdottaa, että opetusministeriö pikaisesti asettaa työryhmän, jonka tehtävänä on valmistella ammattikorkeakoulujen rahoitusta koskevat asetuksentasoiset säännökset 15.8.2002 mennessä.

Saatuaan työnsä valmiiksi työryhmä kunnioittaen luovuttaa muistionsa opetusministeriölle.

Työryhmän muistioon liittyy työryhmän jäsenten Airi Jaron, Susanna Kivelän ja Jyrki Myllyvirran eriävät mielipiteet.

Helsingissä 14. päivänä toukokuuta 2002

Juha Arhinmäki

Irene Isohanni

Airi Jaro

Jouni Kantola

Anneli Kiljunen

Susanna Kivelä

Anita Lehikoinen

Jyrki Myllyvirta

Matti Rajakylä

Marita Savola

Hannu Siren

Tapio Varmola

Henrik Wolff

Maarit Mustonen

SISÄLLYS

Hallituksen esitys Eduskunnalle ammattikorkeakoululaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi	1
Eriävät mielipiteet	79

Hallituksen esitys Eduskunnalle ammattikorkeakoululaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi ammattikorkeakoululaki ja laki ammatillisesta opettajankoulutuksesta. Laeilla korvattaisiin nykyisin voimassa olevat ammattikorkeakouluopinnoista vuonna 1995 annettu laki ja ammatillisesta opettajankoulutuksesta 1996 annettu laki. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia ja ammattikorkeakoulun jatkotutkimuksen kokeilusta annettua lakia.

Ehdotuksen mukaan ammattikorkeakoululakiin otettaisiin nykyistä selkeämmät säännökset ammattikorkeakoulujen asemasta korkeakoulujärjestelmässä. Ammattikorkeakoulut ja yliopistot muodostaisivat yhdessä korkeakoululaitoksen. Ammattikorkeakoulujen opetus perustuisi ensisijaisesti työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin. Ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyö palvelisi toisaalta ammattikorkeakouluopintoja ja niiden kehittämistä sekä toisaalta alueellista ja paikallista elinkeino- ja muuta työelämää ja sen kehittämistä.

Ammattikorkeakouluilla olisi ehdotuksen mukaan sisäisissä asioissaan itsehallinto. Ammattikorkeakoulujen ylläpitäjiä ovat kunnat ja kuntayhtymät sekä osakeyhtiöt ja säätiöt. Ammattikorkeakoulujen ylläpitäjähallinnossa päätettäisiin ehdotuksen mukaan keskeisimmistä toiminnallisista ja taloudellisista asioista. Ylläpitäjä päättäisi siten viime kädessä esimerkiksi merkittävistä toiminnan laajennuksista ja strategisista avauksista. Opetuksen järjestämistä ja koulutuksen kehittämistä koskevat asiat kuuluisivat ammattikorkeakoulun sisäisen hallinnon päätettäviin ylläpitäjän hyväksymän talousarvion rajoissa. Ammattikorkeakoulun sisäistä hallintoa hoitaisivat hallitus ja rehtori. Hallituksessa olisivat edustettuina ammattikorkeakoulun vakinaiset opettajat, muu henkilöstö ja päätoimiset opiskelijat. Hallitukseen voisi lisäksi kuulua ammattikorkeakoulun ulkopuolisia henkilöitä. Hallituksen puheenjohtajana toimisi rehtori. Rehtorilla olisi yleistöimivalta ammattikorkeakoulun sisäisissä asioissa.

Ammattikorkeakoulun toimiluvassa määrättäisiin edelleen ammattikorkeakoulun koulutustehtävä ja mahdolliset kehittämisvelvoitteet. Ammattikorkeakoulujen toiminnan muu ohjaus perustuisi pääasiassa valtioneuvoston määrävuosiksi hyväksymään koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan, opetusministeriön ja ammattikorkeakoulujen välillä käytäviin neuvotteluihin ja sopimuksiin sekä laadunarviointiin. Kun sopimuksin tapahtuva toiminnan ohjaus rajoittaa ammattikorkeakoulun itsehallintoa suhteessa sekä opetusministeriöön että ammattikorkeakoulun ylläpitäjään, neuvottelumenettelystä säädettäisiin laissa.

Ammatillinen opettajankoulutus järjestettäisiin edelleen viidessä ammattikorkeakoulussa. Opettajankoulutusta ei ehdotuksen mukaan kuitenkaan enää järjestettäisi ammattikorkeakoulujen yhteydessä toimivassa ammatillisessa opettajakorkeakoulussa, vaan se olisi osa ammattikorkeakoulun toimintaa.

Ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmää selkeytettäisiin kokoamalla rahoitusta koskevat säännökset pääosin ehdotettuun ammattikorkeakoululakiin. Laissa säädettäisiin ammattikorkeakoulujen eri rahoitusmuodoista eli valtionosuuksiin perustuvasta perusrahoituksesta, opetusministeriön myöntämästä hanke- ja tuloksellisuusrahoituksesta sekä ammattikorkeakoulujen toimintaa tukevien yhteisten toimintojen ja hankkeiden rahoituksesta. Lisäksi laissa säädettäisiin ammattikorkeakouluissa järjestettävän opettajankoulutuksen rahoituksesta ja ammattikorkeakoulujen muusta rahoituksesta. Ammattikorkeakoulujen valtionosuusrahoituksessa luovuttaisiin jaosta perustamiskustannusten ja käyttökustannusten valtionosuuksiin. Tilojen ja laitteiden rakentamisesta ja hankkimisesta aiheutuvat perustamiskustannukset otettaisiin huomioon yksikköhintoihin perustuvassa rahoituksessa. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetusta laista kumottaisiin nykyiset ammattikorkeakoulujen ylläpitäjille myönnettävää valtionosuutta ja -avustusta koskevat säännökset. Muutokset eivät vaikuttaisi ammattikorkeakouluille myönnettävän rahoituksen kokonaismäärään. Uusiin säännöksiin sisältyisi kuitenkin mahdollisuus siirtää rahoitusta joustavasti eri rahoitusmuotojen välillä.

Ammattikorkeakoulun jatkotutkinnon kokeilusta annetussa laissa oleva koulutuksen rahoitusta koskeva viittaussäännös muutettaisiin koskemaan ammattikorkeakoululakiin otettavia uusia rahoitussäännöksiä. Rahoitusperusteet säilyisivät säännösten paikkaa koskevasta muutoksesta huolimatta nykyisellään.

Ammattikorkeakoululaki ja laki ammatillisesta opettajankoulutuksesta ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 2003 kuitenkin niin, että ammattikorkeakoulujen ja ammatillisen opettajankoulutuksen rahoitusta koskevat säännökset tulisivat voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	5
1. Ammattikorkeakoululaitoksen kehitys ja nykytila	5
1.1. Ammattikorkeakoululaitoksen kehitys	5
1.2. Ammattikorkeakouluja koskeva lainsäädäntö	7
1.3. Ammattikorkeakoulujen toiminta	9
Toiminnan ohjaus	9
Ammattikorkeakoulujen ylläpitäminen ja hallinto	11
Ammattikorkeakouluverkko	12
Ammattikorkeakoulut ja aluekehitys	13
Tutkimus- ja kehitystyö sekä työelämäyhteydet	15
Kansainväliset kehitysnäkymät	17
1.4. Ammattikorkeakoulujen rahoitus	17
1.5. Nykytilan arviointi	20
Yleistä ammattikorkeakoulu-uudistuksen toteutumisesta ja nykytilasta	20
Ammattikorkeakoulujen tehtävät	21
Toiminnan ohjaus	22
Ammattikorkeakoulujen hallinto	22
Ammattikorkeakoulujen rahoitus	23
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	25
2.1. Tavoitteet	25
2.2. Keskeiset ehdotukset	26
3. Esityksen vaikutukset	27
3.1. Taloudelliset vaikutukset	27
3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	28
4. Asian valmistelu	28
4.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto	28
4.2. Lausunnot	29
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	30
1. Lakiehdotusten perustelut	30
1.1. Ammattikorkeakoululaki	30
1 luku. Yleisiä säännöksiä	30
2 luku. Ammattikorkeakoulun ylläpitäminen	32
3 luku. Toiminnan ohjaus ja arviointi	33
4 luku. Ammattikorkeakoulun sisäinen hallinto	34
5 luku. Opetus ja tutkinnot	35
6 luku. Opiskelijat	36
7 luku. Opettajat ja muu henkilöstö	38
8 luku. Rahoitus	38
9 luku. Erinäisiä säännöksiä	42
1.2. Laki ammatillisesta opettajankoulutuksesta	44
1.3. Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta	44
1.4. Laki ammattikorkeakoulun jatkotutkinnon kokeilusta	46

2. Tarkemmat säännökset	46
3. Voimaantulo	47

LAKIEHDOTUKSET

1. Ammattikorkeakoululaki	49
2. Laki ammatillisesta opettajankoulutuksesta	63
3. Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta.....	67
4. Laki ammattikorkeakoulun jatkotutkinnon kokeilusta annetun lain 9 ja 11 §:n muuttamisesta	70

LIITE

RINNAKKAISTEKSTIT

3. Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta.....	71
4. Laki ammattikorkeakoulun jatkotutkinnon kokeilusta annetun lain 9 ja 11 §:n muuttamisesta	78

YLEISPERUSTELUT

1. Ammattikorkeakoululaitoksen kehitys ja nykytila

1.1. Ammattikorkeakoululaitoksen kehitys

Ammattikorkeakoulut ovat osa suomalaista korkeakoulujärjestelmää yliopistojen rinnalla. Korkea-asteen koulutuksen kasvu haluttiin suunnata perinteisten yliopistojen asemesta uusiin ammattikorkeakouluihin. Ammattikorkeakoulut on rakennettu koko 1990-luvun kestäneen uudistusvaiheen aikana. Ne on muodostettu aikaisemmin opistoasteen ja ammatillisen korkea-asteen koulutusta antaneista oppilaitoksista nostamalla niiden koulutus korkeakoulutasoiseksi sekä kohottamalla ja sulauttamalla oppilaitokset yhteen monialaisiksi ammattikorkeakouluiksi.

Ammattikorkeakoulu-uudistus käynnistettiin kokeiluna 1990-luvun alussa. Kokeilu perustui nuorisostaan koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista annettuun lakiin (391/1991). Lähtökohdat kokeilulle ja uudistukselle olivat hyvät, sillä 1970- ja 1980-luvuilla oli kaikilla aloilla kehitettyjärjestelmällisesti ylempää ammatillista koulutusta. Tavoitteena oli nostaa koulutuksen tasoa ja laatua ja siten saattaa se osaksi korkeakoulujärjestelmää. Uudistuksella pyrittiin parantamaan myös koulutuksen kansainvälistä rinnastettavuutta ja muutoinkin lisäämään kansainvälistä yhteistyötä. Luomalla perinteisten yliopistotutkintojen rinnalle käytännöllisemmin ja ammatillisemmin suuntautunut korkeakoulututkinto haluttiin nuorisolle tarjota toinen korkea-koulutasoinen vaihtoehto.

Uudistuksen tavoitteena oli myös vahvistaa alueellista kehitystä ja ammattikorkeakoulujen yhteistyötä pienten ja keskisuurten yritysten sekä hyvinvointipalvelujen tuottajien kanssa. Muodostamalla vahvoja monialaisia yksiköitä pyrittiin myös aikaansaamaan uusia koulutusohjelmia, jotka palvelevat muuttuvan työelämän tarpeita. Ammattikorkeakoulu-uudistuksen kokeiluvaiheen aikana ammattikorkeakouluille annettiin mahdollisuus kehittää toimintaansa.

Väliaikaisten ammattikorkeakoulujen ohjauksessa ja kehittämisessä oli keskeisessä asemassa ammattikorkeakoulukokeilun seuranta ja arviointi. Niin ikään opetusministeriö ja väliaikaiset ammattikorkeakoulut kävivät vuotta 1994 varten ensimmäiset tavoite- ja tulossopimuskeskustelut. Kokeilulaki oli voimassa vuoden 1999 loppuun.

OECD:n Suomen korkeakoulupolitiikan vuonna 1994 tehtyyn maatutkintaan liittyvän arvioitsijoiden raportin mukaan ammattikorkeakoulujen kokeilumenetelmää ja suunniteltua ammattikorkeakoulumallia pidettiin käyttökelpoisena. Arvioitsijat pitivät tarkoituksenmukaisena pääsääntöisesti monialaisen ammattikorkeakouluverkoston luomista Suomeen ja kiirehtivät pysyvän lainsäädännön aikaansaamista.

Vuonna 1995 annettiin laki ammattikorkeakouluopinnoista (255/1995). Lain perusteella valtioneuvosto on hakemuksesta myöntänyt ammattikorkeakoulujen toimiluvat. Korkeakoulujen arviointineuvosto on arvioinut hakemukset ja antanut niistä lausunnot. Toimilupien myöntäminen on perustunut laatuun sekä kokeilu- ja kehittämistoiminnassa osoitettuihin näyttöihin. Vuonna 1996 aloitti toimintansa yhdeksän ammat-

tikorkeakoulua, vuonna 1997 seitsemän sekä vuosina 1998 ja 1999 kumpanakin neljä ammattikorkeakoulua. Kun vuonna 2000 aloitti toimintansa viisi ammattikorkeakoulua, ammattikorkeakoulujen verkosto oli saanut ensimmäistä kertaa muotonsa. Kaikki se koulutus, joka oli tavoitteena saada ammattikorkeakouluopetuksen piiriin, oli nyt järjestelmän piirissä. Maassamme toimii nyt 29 ammattikorkeakoulua. Lisäksi sisäasiainministeriön hallinnonalalla on Poliisiammattikorkeakoulu ja Ahvenanmaan maakunnassa Ålands yrkeshögskola, joka on kokeiluyksikkö.

Ammattikorkeakoulu-uudistuksen alkuvaiheessa uudistuksen tueksi käynnistettiin myös erityinen tukiohjelma. Tällä ohjelmalla pyrittiin varmistamaan uudistukselle asetettujen tavoitteiden saavuttaminen ja ammattikorkeakoulujen infrastruktuurin vahvistaminen. Olennaisia osia tässä ohjelmassa ovat olleet opettajien koulutustason nostaminen, kirjasto- ja tietopalvelujen kehittäminen, tietoteknisen valmiuden parantaminen, ura- ja rekrytointipalvelut sekä kansainvälistymisen tukeminen. Hallitus on tukenut ammattikorkeakouluja näillä toiminnan kehittämisen alueilla hankerahoituksella. Tämän lisäksi valtio on rahoittanut hankerahoituksena ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyön perusedellytysten luomista, virtuaaliammattikorkeakoulun kehittämistä ja opiskelijoiden työharjoittelua sekä rahoittanut keskitetysti eräitä koko ammattikorkeakoululaitosta koskevia menoja kuten yhteishaun toteutusta, FUNET -tietoverkkoa, AMKOTA -tietokantaa ja kirjastojärjestelmien kehitystä. Valtio on tukenut perusrahoituksen päälle tulevana rahoituksena ammattikorkeakouluja yhteensä 170 000 000 eurolla.

Ammattikorkeakoulujärjestelmän laajuus oli avoimena uudistuksen valmistelun loppuvaiheisiin saakka, jolloin tavoitteeksi asetettiin pääsääntöisesti kaiken opistoasteen ja ammatillisen korkea-asteen koulutuksen saattaminen ja nostaminen korkeakoulujärjestelmän piiriin. Järjestelmä onkin muodostunut varsin laajaksi. Vuonna 2001 nuorten tutkintoon johtavassa koulutuksessa oli noin 100 000 opiskelijaa, minkä lisäksi aikuisopiskelijoita oli noin 21 000. Aloituspaiikkoja oli vuonna 2001 noin 24 200. Valtioneuvoston vuosille 1999 - 2004 hyväksymän koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan tavoitteena on 25 000 aloituspaiikkaa vuonna 2004.

Taulukko 1. AMMATTIKORKEAKOULUT 1996 - 2001

	1 996	1 997	1 998	1 999	2 000	2 001
Vakinaisia ammattikorkeakouluja	9	16	20	24	29	29
Opiskelijat, tutkintoon johtava koulutus						
- yhteensä	44 339	58 590	78 087	96 508	114 147	121 339
- nuorten koulutus	37 260	48 706	65 065	79 278	93 617	100 240
- aikuiskoulutus	7 079	9 884	13 022	17 230	20 530	21 099
Suoritetut tutkinnot	4 828	6 049	6 955	9 896	14 153	17 957
Aloituspaiikat, nuorten koulutus	13 534	18 234	19 948	23 610	24 040	24 230
Opiskelijat, muu koulutus						
- opettajankoulutus		1 823	1 778	1 759	2 506	2 558
- erikoistumisopinnot		1 414	2 241	2 989	5 358	6 262
- avoin amk-opetus, osallistuneet		29	1 593	2 909	6 412	9 311
Opettajat	5 391	6 260	6 940	7 460	7 137	5 774
- päätoimiset opettajat	4 056	4 559	5 013	5 222	5 268	5 597
- sivutoimiset opettajat, lkm / htv	1 335	1 701	1 927	2 238	1 869	1 76.6
Muu henkilökunta		2 083	2 945	3 642	3 674	4 064
Luennoitsijat, lkm	4 119	4 168	7 461	9 183	9 995	10 441

Ammattikorkeakoulut järjestävät koulutusta seitsemällä koulutusalueella. Suurin osa tarjonnasta on tekniikan ja liikenteen koulutusalueella, jonka aloituspaikkamäärä vuonna 2001 oli kolmannes koko tarjonnasta. Seuraavaksi eniten aloituspaikkoja oli hallinnon ja kaupan koulutusalueella (27 prosenttia koko tarjonnasta) sekä sosiaali- ja terveysalueella (21 prosenttia). Kulttuurialan koulutustarjonta oli 8 prosenttia sekä matkailu-, ravitsemis- ja talousalan tarjonta noin 6 prosenttia koko tarjonnasta. Pienimmät alat olivat luonnonvara-ala (3 prosenttia) sekä humanistinen ja opetusala (2 prosenttia).

Ammattikorkeakoulujen tutkintoon johtava koulutus järjestetään koulutusohjelmina. Koulutusohjelmissä voi olla suuntautumisvaihtoehtoja. Opetusministeriö vahvistaa ammattikorkeakoulujen koulutusohjelmat. Koulutusohjelmien määrä lisääntyi 1990-luvulla voimakkaasti ja oli suurimmillaan noin 300. Koulutusohjelmarakenteen selkeyttämiseksi ja kehittämiseksi käynnistettiin laaja ammattikorkeakoulujen koulutusohjelmaprojekti, jonka tuloksena koulutusohjelmien määrää on voitu huomattavasti vähentää. Vuodesta 2001 lähtien opetusministeriön vahvistamia koulutusohjelmia on 85.

1.2. Ammattikorkeakouluja koskeva lainsäädäntö

Ammattikorkeakoulut järjestävät ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain mukaan ammattikorkeakoulututkintoon johtavia ammatillisia korkeakouluopintoja sekä aikuiskoulutuksena suoritettavia ammatillisia erikoistumisopintoja ja muuta aikuiskoulutusta. Tämän koulutustehtävän ohella ammattikorkeakoulut voivat harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa ja työelämää tukevaa tutkimus- ja kehitystyötä.

Ammattikorkeakoulut muodostavat lain mukaan korkeakoulujärjestelmässä yliopistolaitoksen rinnalla toimivan ei-yliopistollisen osan. Ammattikorkeakoulut ovat suoraan opetusministeriön alaisia korkeakouluja. Ammattikorkeakoulututkinto on korkeakoulututkinto. Ammattikorkeakoulututkintojen asemasta korkeakoulututkintojen järjestelmässä säädetään korkeakoulututkintojen järjestelmästä annetussa asetuksessa (464/1998).

Kunnallisten ja yksityisten ammattikorkeakoulujen ylläpitäminen perustuu toimilupaan, jonka myöntää valtioneuvosto. Toimilupa voidaan myöntää ammattikorkeakoulun muodostamisedellytykset sekä laatu- ja muut vaatimukset täyttävälle hankkeille. Toimiluvassa määritellään ammattikorkeakoululle koulutustehtävä ja siinä voidaan määrätä ammattikorkeakoululle myös kehittämis- ja muita velvoitteita. Valtion ammattikorkeakoulu voidaan perustaa erityisestä valtakunnalliseen koulutustarpeeseen liittyvästä syystä. Valtion ammattikorkeakoulun perustamisesta päättää valtioneuvosto. Yhtään valtion ammattikorkeakoulua ei opetusministeriön hallinnonalalle ole perustettu.

Ammattikorkeakoulut on perustettu kunnallisina ja yksityisinä. Kunnallisia ja yksityisiä ammattikorkeakouluja muodostamalla katsottiin voitavan parhaiten edistää ammattikorkeakoululaitoksen muodostamisvaiheessa vireillä ollutta ammatillisten oppilaitosten verkoston kehittämistä ja ylläpitojärjestelmän yhtenäistämistä. Ammattikorkeakouluista 7 on kuntien ja 11 kuntayhtymien sekä 8 osakeyhtiöiden ja 3 säätiöiden ylläpitämiä.

Ammattikorkeakoulujen hallinnon perusteista säädetään vain väljästi lailla. Kunnallisen ja yksityisen ammattikorkeakoulun hallinnon järjestäminen jätetään pääosin ylläpitäjän päätettäväksi. Lain mukaan ammattikorkeakoulussa on kuitenkin aina hallitus ja rehtori. Kunnallisen ja yksityisen ammattikorkeakoulun hallitukseen ja muuhun monijäseniseen hallintoelimeen voi kuulua ammattikorkeakoulun päätoimisten opettajien, muun päätoimisen henkilöstön ja päätoimisten opiskelijoiden valitsemia edustajia.

Ammattikorkeakoulututkintoon johtavat opinnot järjestetään lain mukaan koulutusohjelmina. Opetusministeriö vahvistaa ammattikorkeakoulujen koulutusohjelmat. Koulutusohjelmien määrä oli ammattikorkeakoulujen kokeiluvaiheen aikana korkeimmillaan noin 300, mutta koulutusohjelmien rakenteen kehittämisen seurauksena vuodesta 2001 lähtien koulutusohjelmia on 85. Ammattikorkeakoulututkinnot ovat laajuudeltaan vähintään kolmen ja enintään neljän vuoden mittaisia, poikkeustapauksessa pitempiäkin. Ammattikorkeakoulututkinnoista ja -opinnoista säädetään tarkemmin ammattikorkeakouluopinnoista annetussa asetuksessa (256/1995) ja sen nojalla ammattikorkeakoulujen tutkintosäännöissä.

Laissa säädetään tyhjentävästi kelpoisuudesta ammattikorkeakouluopintoihin eli niistä edellytyksistä, joilla voi päästä opiskelijaksi ammattikorkeakouluun. Ammattikorkeakoulu päättää itse opiskelijavalinnan perusteista ja valintakokeiden käytämisestä. Ammattikorkeakoulu päättää myös koulutustehtävän rajoissa ammattikorkeakouluun vuosittain otettavien opiskelijoiden määrästä. Vuonna 2001 lakiin lisättiin säännökset ammattikorkeakoulun opiskelijan opiskeluoikeudesta ja sen menettämisestä. Ammattikorkeakoulun opiskelijan asema on muutoin järjestetty samaan tapaan kuin yliopistoissa.

Ammattikorkeakoulun opettajia ovat lain mukaan yliopettajat ja lehtorit, joiden kelpoisuusvaatimuksista ja tehtävistä säädetään asetuksella. Ammattikorkeakoulussa voi olla myös tuntiopettajia ja luennoitsijoita.

Ammattikorkeakoulujen rahoituksesta säädetään ammattikorkeakouluopinnoista annetussa laissa sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (635/1998). Rahoitusjärjestelmää selostetaan tarkemmin kohdassa 1.4.

Vuonna 2002 alusta tuli voimaan laki ammattikorkeakoulun jatkotutkinnon kokeilusta annettu laki (645/2001). Kokeilun tarkoituksena on lain mukaan hankkia kokemuksia ammattikorkeakoulun jatkotutkinnon kehittämiseksi. Ammattikorkeakoulun jatkotutkintoon johtavien opintojen tarkoituksena on ammattikorkeakoulututkinnon ja työelämän kehittämisen asettamien vaatimusten pohjalta antaa riittävä tieto- ja taitoperusta sekä valmiudet erityistä asiantuntemusta vaativissa työelämän kehittämis- ja muissa tehtävissä toimimista varten. Jatkotutkintoon johtavat koulutusohjelmat ovat laajuudeltaan 40 - 60 opintoviikkoa. Ammattikorkeakoulun jatkotutkintoa opiskelemaan voidaan lain mukaan ottaa henkilö, joka on suorittanut soveltuvan ammattikorkeakoulututkinnon tai muun soveltuvan korkeakoulututkinnon ja jolla on vähintään kolmen vuoden työkokemus asianomaiselta alalta tutkinnon suorittamisen jälkeen. Opetusministeriön myöntämien kokeilulupien perusteella kokeilut aloitetaan syksyllä 2002 kaupan ja hallinnon, tekniikan sekä sosiaali- ja terveydenhuollon koulutusaloilla kahdessakymmenessä ammattikorkeakoulussa siten, että koulutuksessa on yhteensä noin 300 aloittavaa opiskelijaa. Jatkotutkinto-opintoihin noudatetaan muutoin soveltuvin osin, mitä ammattikorkeakouluopinnoista annetussa laissa ja sen nojalla ammattikorkeakouluopinnoista säädetään. Jatkotutkinto-opintojen rahoitus on sama kuin ammattikorkeakoulun erikoistumisopintojen rahoitus. Ammattikorkeakoulun jatkotutkinnon kokeilusta annettu laki on voimassa 31 päivään heinäkuuta 2005. Kokeiluja seurataan ja arvioidaan.

Ammattikorkeakoulu voi sille määrätyn koulutustehtävän rajoissa järjestää ammatillista opettajankoulutusta sen mukaan kuin siitä säädetään ammatillisesta opettajankoulutuksesta annetussa laissa (452/1996). Ammatillista opettajankoulutusta järjestetään ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten opettajille ja opettajiksi aikoville viiden ammattikorkeakoulun yhteydessä toimivassa ammatillisessa opettajakorkeakoulussa. Ruotsinkielinen ammatillinen opettajankoulutus järjestetään Åbo Akademi -nimisen yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnassa.

1.3. Ammattikorkeakoulujen toiminta

Toiminnan ohjaus

Ammattikorkeakoulujen muu kuin lainsäädännön ja valtioneuvoston myöntämien toimilupien kautta tapahtuva ohjaus on käytännössä järjestetty samaan tapaan kuin yliopistojen. Tämä on tarpeen korkeakoulujärjestelmän osien yhteensovittamiseksi. Valtioneuvosto päättää ammattikorkeakoulujen keskipitkän aikavälin yleisestä kehittämisestä hyväksymissään koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmissa. Ammattikorkeakoulujen kanssa käytävät tavoite- ja tulossopimusneuvottelut ovat ammattikorkeakoulujen toiminnan ohjauksen keskeisin väline. Uudistuksen toimeenpanovaiheessa opetusministeriö ja ammattikorkeakoulut tekivät keskenään tavoite- ja tulossopimukset joka vuosi. Valtioneuvoston vuosille 1999 - 2004 hyväksymän koulu-

tuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan ammattikorkeakoulujen ohjausmenettelyjä kevennetään sopimuskauden aikana. Vuodesta 2001 lukien on siirrytty kolmen vuoden pituisiin sopimuksiin. Määrärahoista ja koulutustarjonnasta sovitaan kuitenkin vuosittain.

Tavoite- ja tulossopimusneuvotteluihin osallistuvat ja sopimuksen allekirjoittavat toisaalta opetusministeriön sekä toisaalta ammattikorkeakoulun ylläpitäjän ja ammattikorkeakoulun edustajat. Tällainen kolmikantajärjestely on välttämätöntä sen vuoksi, että ammattikorkeakoulun ylläpitäjä on tällaisessa sopimuksessa toinen osapuoli, mutta myös ammattikorkeakoulun edustajien mukanaolo on välttämätöntä neuvotteluissa käsiteltävien asioiden vuoksi. Tavoite- ja tulossopimusneuvotteluissa sovitaan kaikkien ammattikorkeakoulujen kanssa yhteisesti koko ammattikorkeakoulujärjestelmää koskevista yhteisistä tavoitteista. Kunkin ammattikorkeakoulun kanssa on viime vuosina sovittu käytössä olleen asialistan mukaan erikseen seuraavista asioista:

- ammattikorkeakoulun tehtävästä;
- ammattikorkeakoulun rakenteellisesta kehittämisestä;
- koulutustarjonnasta koulutusaloittain;
- muista kehittämistavoitteista, joita ovat henkilöstön kehittäminen, työelämäsuhteet, tutkimus- ja kehitystyö, kansainvälistäminen ja EU-strategia;
- mahdollisten toimiluvassa asetettujen kehittämisvelvoitteiden aiheuttamista toimenpiteistä; sekä
- voimavaroista.

Ammattikorkeakoulujen toiminnassa aikuiskoulutus on keskeinen elementti. Aikuiskoulutukselle asetettavat tavoitteet ja voimavarat ovat osa ammattikorkeakoulujen toiminnan ohjausta. Arvioinnissa ja seurannassa aikuiskoulutusta tarkastellaan osana ammattikorkeakoulujen toimintaa, mutta myös nuorten koulutuksesta erillisenä koulutusmuotona. Aikuiskoulutuksen tarjonnasta sovitaan vuosittain. Voimavarojen yhteydessä sovitaan aikuiskoulutusta palvelevan avoimen ammattikorkeakoulun tukirahoituksesta. Lisäksi sovitaan mahdollisista muista aikuiskoulutukseen liittyvistä painopisteistä.

Tämän lisäksi ammattikorkeakoulut esittävät tulosanalyysin edellisen vuoden toiminnastaan. Tulosanalyysissä ammattikorkeakoulut arvioivat itse toimintaansa. Tulosanalyysissä tarkastellaan muun muassa koulutuksen tasoa, henkilöstön kehittämistä, vieraskielisen koulutuksen ja kansainvälisen vaihdon toteutumista, kirjasto- ja tietopalveluiden kehittämistä, työelämäsuhteita sekä tutkimus- ja kehitystyötä. Tavoite- ja tulossopimusneuvotteluja käydään ammattikorkeakoulujen ja opetusministeriön tuottamien aineistojen pohjalta. Ammattikorkeakoulujen itsearviointi on siten keskeinen osa tavoite- ja tulossopimusprosessia.

Tavoite- ja tulossopimusneuvottelujen muodossa tapahtuvasta ohjauksesta ei laissa ole säännöksiä. Ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain 7 §:n mukaan opetusministeriö voi päättää ammattikorkeakouluissa opintonsa aloittavien määrästä aloituspaikkojen kokonaismääränä ja tarvittaessa kokonaan tai osittain tutkinnoittain, milloin ammattikorkeakoulukohtaisia määrällisiä tavoitteita ei saada muutoin valtakunnallisesti tai alueellisesti yhteensovitetuksi. Tällaisia päätöksiä ei ole tehty.

Ammattikorkeakoulun tehtävänä on lisäksi lain 8 §:n mukaan vastata järjestämänsä koulutuksen ja muun toiminnan laatutasosta ja jatkuvasta kehittämisestä ja osallistua määrääjain ulkopuoliseen laadunarviointiin. Ammattikorkeakoulut ovat lähteneet voimakkaasti kehittämään omia arviointi- ja laatujärjestelmiään. Ammattikorkeakoulut

pyrkivät sisäisellä arviointitoiminnalla sekä seuranta- ja palautejärjestelmiä kehittämällä koulutuksen ja opetussisältöjen jatkuvaan kehittämiseen. Korkeakoulujen arviointineuvoston koulutus- ja teema-arvioinneissa paneudutaan tietyn alan tai teema-alueen arviointiin. Tähän mennessä ammattikorkeakouluja koskeneita koulutuksen arviointeja ovat olleet tuotantotalouden, terveysalan, ammatillisen opettajankoulutuksen, tietoteollisuuden ja viestintäalan arvioinnit. Teema-alueina on arvioitu muun muassa ammattikorkeakoulujen kansainvälistä toimintaa ja kirjastotoimintaa.

Ammattikorkeakoulujen ylläpitäminen ja hallinto

Ammattikorkeakoulut ovat kunnallisia tai yksityisiä. Ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten ylläpitojärjestelmän kehittäminen sekä ammattikorkeakouluverkon muodostaminen tarkoituksenmukaiseksi olivat aikanaan keskeisenä syynä ammattikorkeakoulujen ylläpidon järjestämiselle ensisijaisesti kunnalliselle ja yksityiselle pohjalle. Myös ammattikorkeakoulujen alueellisen koulutus- ja palvelutehtävän katsottiin korostavan kunnallista ja erityisesti maakunnallista ylläpitojärjestelmää. Mahdollisuus valtion ylläpitämän ammattikorkeakoulun perustamiseen nähtiin kuitenkin tarpeelliseksi siltä varalta, ettei valtakunnallisia koulutustarpeita muutoin saada tyydytetyksi.

Ennen ammattikorkeakoulu-uudistusta kunnat eivät ole Suomessa ylläpitäneet korkeakoulua. Sen sijaan yksityisillä säätiöillä korkeakoulujen ylläpitäjinä on vanhat perinteet. Yksityiset säätiöt ovat aikaisemmin ylläpitäneet muun muassa Turun yliopistoa, Tampereen yliopistoa ja Åbo Akademi -nimistä yliopistoa. Nykyisin kaikki yliopistot ovat valtion ylläpitämiä.

Ammattikorkeakoulun ylläpidon järjestäminen on ollut alueellisesti ja paikallisesti vapaasti harkittavissa alueen omista lähtökohdista käsin. Se, onko ammattikorkeakoulun ylläpitäjäksi tullut kunta, kuntayhtymä, osakeyhtiö vai säätiö, on riippunut hankkeessa mukana olleiden tahojen intresseistä. Myös ammattikorkeakouluun pohjana olleiden oppilaitosten historia ja omistussuhteet ovat vaikuttaneet ylläpidon järjestämiseen.

Kunnallisen ja yksityisen ammattikorkeakoulun hallinnon järjestäminen on pääosin jätetty ylläpitäjän päätettäväksi. Laissa säädetään kuitenkin, että ammattikorkeakoululla on aina hallitus ja rehtori. Kunnallisen ja yksityisen ammattikorkeakoulun hallitukseen voi lain mukaan kuulua ammattikorkeakoulun päätoimisten opettajien, muun päätoimisen henkilöstön ja päätoimisten opiskelijoiden valitsemia sekä elinkeino- ja muuta työelämää ammattikorkeakoulun toimialalla edustavia jäseniä. Valtion ammattikorkeakoulun hallinnosta on säädetty tarkemmin asetuksella.

Käytännössä osakeyhtiöiden ja säätiöiden ylläpitämiin ammattikorkeakouluihin on pääsääntöisesti asetettu hallitus, jonka kokoonpano ja tehtävät määräytyvät ammattikorkeakoululainsäädännön mukaan. Kunnallisissa ammattikorkeakouluissa ammattikorkeakoulun hallinto on järjestetty toisin. Yhden kunnan ylläpitämässä ammattikorkeakoulussa on tavallisesti johtokunta, joka hoitaa ammattikorkeakoulun hallituksen tehtävät. Kuntayhtymän ylläpitämässä ammattikorkeakoulussa kuntayhtymän hallitus yleensä hoitaa myös ammattikorkeakoulun hallituksen tehtävät. Johtokunnassa tai hallituksessa olevilla opettajien, muun henkilöstön ja opiskelijoiden edustajilla oli aluksi vain läsnäolo- ja puheoikeus, mutta ei äänioikeutta. Sittenkin käytäntöä on kuitenkin muutettu siten, että nämäkin voivat olla täysivaltaisia jäseniä.

Ammattikorkeakouluverkko

Ammattikorkeakouluverkon rakentuminen nykyiseen muotoon on tapahtunut vaiheittain. Toimilupia väliaikaisille ammattikorkeakouluille myönnettiin vuodesta 1991 lukien. Vakinaistuminen tapahtui vuosien 1996 ja 2000 välillä, kun väliaikaisina toimiville ammattikorkeakouluille myönnettiin vakinaiset toimiluvat. Vuodesta 2000 lähtien ammattikorkeakoulujärjestelmä on toiminut kokonaan vakinaisena. Suomessa on opetusministeriön hallinnonalalla yhteensä 29 ammattikorkeakoulua, jotka ovat sijoittuneet alueellisesti katsoen koko maan kattavaksi verkoksi.

Ammattikorkeakoulujen perustana olivat aikaisemmin opistoasteen ja ammatillisen korkea-asteen koulutusta antaneet oppilaitokset, joista kehitettiin ammattikorkeakouluja koulutuksen tasoa ja laatua nostamalla. Uudistuksessa yhdistettiin ja sulautettiin useita aikaisempia oppilaitoksia tai niiden osia monialaisiksi korkeakouluiksi. Ammattikorkeakoulujen sijainti on määräytynyt pääsääntöisesti näiden oppilaitosten pohjalta.

Verkon muodostamisessa tavoitteena oli alueellinen ja kieliryhmittäinen tasapaino. Ammattikorkeakoulujärjestelmää rakennettaessa pidettiin tärkeänä, että ammattikorkeakoulujen verkosto kattaisi koko maan. Lähtökohtana oli tasa-arvoisten koulutusmahdollisuuksien turvaaminen ja korkea-asteen koulutuksen tarjoaminen eri puolilla maata. Nykyinen ammattikorkeakouluverkko kattaakin maan kaikki maakunnat.

Ammattikorkeakouluja on sellaisilla paikkakunnilla, joilla ei aiemmin ole ollut korkea-kouluopetusta. Väestöltään suurissa maakunnissa toimii useita ammattikorkeakouluja. Eniten ammattikorkeakouluja on Uudenmaan alueella, jossa niitä on yhdeksän ja Varsinais-Suomessa sekä Pohjois-Pohjanmaalla, joissa kummassakin on neljä. Kolmen ammattikorkeakoulun maakuntia on neljä ja kahden ammattikorkeakoulun maakuntia seitsemän. Aiempien ammatillisten oppilaitosten vaikutus näkyy siten, että ammattikorkeakouluverkko on myös maakuntien sisällä monimuotoinen ja alueellisesti hajaantunut. Ammattikorkeakoulujen perustana oli noin 210 oppilaitosta yli 80 paikkakunnalla.

Perusajatuksena ammattikorkeakoulujen muodostamisessa oli saada eri koulutusalojen yhteistyö toimivaksi kokonaisuudeksi, mikä käytännössä toteutuisi tarjoamalla opiskelijoille mahdollisuudet poikkialoitaiseen opiskeluun. Tämä puolestaan on tarkoittanut toimintojen kokoamista koulutusaloittain yksiköiksi ja suuremmiksi kokonaisuuksiksi. Verkostomaiset ammattikorkeakoulut, joita ovat Diakonia-ammattikorkeakoulu ja Humanistinen ammattikorkeakoulu, muodostavat tässä suhteessa poikkeuksen. Niiden koulutustehtävä on pääosin valtakunnallinen ja toiminta perustuu eri puolilla maata sijaitsevien yksiköiden keskinäiseen verkostoitumiseen.

Monialaisten yksiköiden rakentaminen historialliselta taustaltaan usein erillisistä oppilaitoksista on ollut vaativa tehtävä. Joissakin tapauksissa oppilaitokset on koottu yhdeksi ammattikorkeakouluksi yhdelle paikkakunnalle. Osa ammattikorkeakouluista on organisoitu alueellisesti hajautettuihin yksiköihin, jotka yhdessä muodostavat laajemman ammattikorkeakouluyhteisön.

Ammattikorkeakoulu-uudistuksen yhteydessä oppilaitosten yhdistämisen yhdeksi ammattikorkeakouluksi katsottiin edellyttävän tiivistä yhteistoimintaa näiden oppilai-

tosten välillä. Yhteistyön ja sisäisen yhtenäisyyden paraneminen oli yksi merkittävä peruste väliaikaisia ammattikorkeakouluja vakinaistettaessa. Sisäistä yhtenäisyyttä kuvaa muun muassa se, kuinka paljon yhteisiä opintoja ammattikorkeakoulun opiskelijoilla on ja onko opiskelijoille järjestetty mahdollisuus valita opintoja myös omien alojensa ulkopuolisilta aloilta. Merkittävä peruste on ollut myös koulutusrajat ylittävien opintokokonaisuuksien syntyminen. Ammattikorkeakoulun tehtäviin yhä voimakkaammin kuuluva tutkimus- ja kehitystyö on nähty mielekkääksi ja tuloksekkaaksi ainoastaan riittävän suurissa ja monialaisuutta hyödyntävissä yksiköissä. Jotta toimivan ammattikorkeakouluyhteisön syntyminen olisi mahdollista, opetusministeriö on pyrkinyt auttamaan ammattikorkeakoulujen toimipisteverkon kehittämistä tavoitteena yhtenäiset kokonaisuudet. Päävastuu toimipisteverkon toimivuudesta on kuitenkin ollut ammattikorkeakouluilla itsellään, jotka ovat omilla toimenpiteillään pyrkineet parantamaan oman yhteisönsä toimivuutta joko toimipisteitä yhteenkokoamalla ja keskittämällä tai eri yksiköiden yhteistyötä muuten lisäämällä.

Ammattikorkeakoulut ovat rakenteeltaan monialaisia. Koska monissa maakunnissa toimii useita ammattikorkeakouluja, on luonnollista, että näiden ammattikorkeakoulujen välille on kehittynyt monipuolista yhteistyötä. Järjestelmän toimivuuden kannalta on ollut tarkoituksenmukaista kehittää myös ammattikorkeakoulujen välistä työnjakoa. Ammattikorkeakoulut ovat useilla koulutusaloilla sopineet keskinäisestä työnjasta. Tavoite- ja tulossopimusneuvotteluissa sovitaan myös erikseen rakenteelliseen kehittämiseen liittyvistä verkon kehittämis-, työnjako- ja yhteistyökysymyksistä.

Ammattikorkeakoulut ja aluekehitys

Ammattikorkeakoulu-uudistuksen yhtenä keskeisenä lähtökohtana oli vahvistaa alueellista kehitystä ja pyrkiä vastaamaan alueellisiin korkeakoulutuksen tarpeisiin. Tavoitteena on alusta saakka ollut, että ammattikorkeakoulut toimivat oman alueensa osaamistason kohottajina tarjoamalla monipuolista ja työelämän kehittymistä tukevaa korkea-asteen koulutusta.

Korkeakoulujen alueellisessa tehtävässä on kysymys siitä, että maan eri alueille saadaan riittävästi korkeatasoista työvoimaa ja että alueille syntyy kestäviä, itseään vahvistavia ja kansainvälisesti kilpailukykyisiä uuden tiedon tuottamiseen, levittämiseen ja käyttöön liittyviä prosesseja.

Hallitusohjelman mukaan aluepolitiikan tavoitteena on aluetalouksia vahvistamalla parantaa kasvua ja työllisyyttä koko maassa. Erytystä huomiota kiinnitetään alueellisesti tasapainoiseen väestörakenteeseen ja osaamisen vahvistamiseen alueilla. Ammattikorkeakoulujen osalta tavoitteeksi on asetettu laatutason nostaminen ja oman profiilin vahvistaminen sekä alueellinen vaikuttavuus.

Maahamme on luotu alueellisesti kattava korkeakouluverkko. Perusrakenteet toiminnan kehittämistä varten on luotu keskusjohtoisesti, mutta varsinaisen toiminnan kehittämisvastuu nähdään olevan alueilla itsellään. Niiden on tunnistettava vahvuutensa ja osaamistarpeensa. Ajattelu noudattelee eurooppalaista kehityslinjaa.

Maakunnissa laadituissa kehittämisstrategioissa painotetaan voimakkaasti korkeakoulutuksen merkitystä alueiden kehityksen turvaajana. Osaamisen kehittäminen nähdään keskeisimpänä keinona vaikuttaa alueiden kehitykseen. Osaamispanostuksilla katsotaan saatavan myönteisiä vaikutuksia alueiden työllisyyteen, elinkeinora-

kenteen kehittämiseen, aluetalouksien vahvistumiseen ja muiden välillisten, niin sosiaalisten kuin kulttuuristen heijastusvaikutusten syntymiseen. Avautuva ja globalisoituva yhteiskuntakehitys merkitsee, että alueiden menestyminen on yhä enemmän riippuvainen niiden asemasta kansainvälisessä kilpailussa. Siinä menestyminen edellyttää toiminnan laatuun panostamista.

Ammattikorkeakoulut toimivat aktiivisesti maakuntien strategisessa kehittämisessä. Ne osallistuvat alueellisten kehittämisstrategioiden suunnitteluun ja alueellisiin kehitysprojekteihin. Tavoite- ja tulossopimusneuvotteluissa ammattikorkeakoulujen alueellisen kehittäjän roolista sovitaan ammattikorkeakoulun tehtävien määrittelyn yhteydessä. Lisäksi kaikkia ammattikorkeakouluja koskevien yhteisten tavoitteiden mukaan ammattikorkeakoulut kehittävät aktiivista rooliaan osana alueellista ja tarvittaessa valtakunnallista kehittämisstrategiaa pitäen tavoitteena elinkeino- ja muun työelämän kehittämistä ja väestön hyvinvoinnin ja työllisyyden parantamista. Tavoite- ja tulossopimukseen sisältyy myös ammattikorkeakoulun EU-strategia, jossa määritellään tarkemmin ammattikorkeakoulun omat tavoitteet kehittämistyössään EU-ohjelmien toteuttajana. Lisäksi ammattikorkeakoulut ovat laatineet omia, yksityiskohdaisempia EU-strategioitaan lähinnä EU:n rakennerahasto-ohjelmien hyödyntämisen tueksi. Strategioissa painottuvat ammattikorkeakoulujen omat painopisteet ja näkökulmat alueelliseen kehittämiseen.

Ammattikorkeakoulujen keskeiseen aluevaikuttajarooliin pohjautuen opetusministeriö on vuonna 2001 valinnut korkeakoulujen arviointineuvoston esityksen pohjalta ensimmäiset ammattikorkeakoulujen aluekehitysvaikutuksen huippuyksiköt. Päätöksen pohjana olleessa arviointineuvoston esityksessä kiinnitettiin huomiota muun muassa ammattikorkeakoulun aluekehitystehtävän määrittelyyn ammattikorkeakoulun kokonaisstrategiassa, ammattikorkeakoulun ja sen vaikutusalueen toimijoiden yhteistyömuotoihin sekä ammattikorkeakoulun saavuttamiin tuloksiin alueellaan ja aktiivisuu-teen alueen kehittämisessä.

Ammattikorkeakoulujen alueellinen vaikuttavuus on keskeinen tekijä ammattikorkeakoulujen toiminnassa. Koulutuksen vaikuttavuus näkyy ensinnäkin tutkinnon suorittaneiden työllistymisessä ja alueellisessa sijoittumisessa, mutta pidemmällä aikavälillä myös elinkeinoelämän rakenteissa ja yhteiskunnallisten muutosten nopeudessa.

Ammattikorkeakoulujen alueellisen kehitystyön perustekijät ovat alueellinen koulutus-tehtävä, opiskelijoiden vahvat työelämäyhteydet, työ- ja elinkeinoelämää palveleva tutkimus- ja kehitystyö sekä palvelutoiminta. Ammattikorkeakoulujen haasteena on löytää sellaisia työmuotoja, joiden avulla ne pystyvät monipuolisesti ja rakentavasti toimimaan alueiden parhaaksi. Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan ammattikorkeakoulujen alueellista roolia ja vaikuttavuutta tulee tehostaa. Tavoitteen mukaan tämä tulisi toteuttaa ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyön suuntaamisella erityisesti alueelliseen kehittämiseen sekä pk-sektorin yritystoiminnan tukemiseen ja hyvinvointipalvelujen kehittämiseen.

Jotta ammattikorkeakoulut pystyisivät parhaalla mahdollisella tavalla palvelemaan alueensa työ- ja elinkeinoelämää, niillä tulee olla edellytykset osaamisen jatkuvaan kehittämiseen ja uuden tiedon hyväksikäyttöön. Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan ammattikorkeakoulujen kykyä tuottaa uutta tietoa työelämästä, ammatillisesta asiantuntijuudesta ja sen kehittämisestä parannetaan. Suunnitelman mukaan tähän tähdätään tutkimus- ja kehitystyön lisäksi kehittämällä ammat- tikorkeakouluihin ammatillisia jatkotutkintoja.

Aluekehitystehtävä katsotaan koulutuksen sekä tutkimus- ja kehitystyön lisäksi korkeakoulujen niin sanotuksi kolmanneksi tehtäväksi. Korkeakoulujen alueellisen kehittämisen työryhmä on ehdottanut korkeakoulujen yhteiskunnallisen tehtävän sisällyttämistä sekä yliopistoja että ammattikorkeakouluja koskevaan lainsäädäntöön.

Tutkimus- ja kehitystyö sekä työelämäyhteydet

Tutkimus- ja kehitystyö on ammattikorkeakoulujen keskeinen ja nopeasti kehittyvä toiminta-alue. Päinvastoin kuin yliopistoissa tältä toiminnalta puuttuvat historialliset perinteet. Toimintaa varten ei myöskään ole vielä kehittynyt vakiintunutta seurantaa, laadunarviointia tai rahoitusta.

Ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyö on luonteeltaan työelämän tarpeista lähtevää soveltavaa tutkimus- ja kehitystoimintaa. Sen lähtökohtana ovat työelämän käytännölliset kysymykset. Tavoitteena on luoda uusia tai parannettuja tuotteita, tuotantovälineitä tai -menetelmiä ja palveluja. Toisaalta tutkimus- ja kehitystyö muodostaa perustan ammattikorkeakoulujen osaamisen kehittämiseksi, jolle rakentuu osa opetettavasta tiedosta. Toiminta tukee myös opiskelijoiden opiskelua mahdollistamalla ammatin ilmiöiden tutkimisen. Tutkimus- ja kehitystyö liittyy myös osa ammattikorkeakoulujen harjoittamaa palvelutoimintaan. Sen suoritteet palvelevat ammattikorkeakoulun lähiympäristöä ja laajemmin koko yhteiskuntaa.

Tutkimus- ja kehitystyö ammattikorkeakouluissa on muutaman viime vuoden aikana ollut voimakkaassa kasvussa. Vuonna 2000 tutkimus- ja kehitystyön tulot olivat noin 5 prosenttia ammattikorkeakoulujen kaikista tuloista. Ulkopuolisen rahoituksen osuus tutkimus- ja kehitystyön tuloista oli noin xx prosenttia.

Keskeistä ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyössä on toiminnan alueellisuus. Päämääränä pidetään oman toiminta-alueen palvelemista. Ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyö palvelee useimmiten alueellisia tai maakunnallisia tarpeita. Tässä yhteydessä korostuvat erityisesti pienen ja keskisuuren teollisuuden ja palvelutuotannon tukeminen. Ammattikorkeakoulujen tehtäviin tutkimus- ja kehitystyössä kuuluvat uusien lisäksi perinteiset pienen ja keskisuuren teollisuuden yritykset, joilla on vähäisessä määrin tai ei lainkaan tutkimus- ja kehitystoimintaa. Näiden yritysten ongelmat ja kehittämistarpeet ovat toisenlaiset kuin suuryrityksissä.

Alueellisen näkökulman rinnalla ammattikorkeakoulut ovat kehittymässä tutkimus- ja kehitystyönsä kautta laajemminkin vaikuttaviksi työelämän kehittäjiksi ja asiantuntijoiksi. Monialaisuutta on pidettävä ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyön vahvuutena. Esimerkkinä tästä ovat hyvinvointipalvelujen tuottaminen, kulttuuripalvelut sekä tekniikan alan erilaiset tuotteistus- ja kaupallistamishankkeet.

Ammattikorkeakoulut tekevät tutkimus- ja kehitystoiminnassaan yhteistyötä muiden korkeakoulujen ja yliopistojen kanssa niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Uusien innovaatioiden synnyn taustalla on korkeatasoinen ja laaja-alainen perustutkimus, jonka päävastuu on yliopistoilla. Käytännön kehittämistyössä taas ammattikorkeakoulujen rooli on korostuneempi. Korkeakouluissa tehtävä tutkimus muuttuu innovaatioiksi useimmiten vasta tuotteistamisen ja liiketoimintainvestointien myötä. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut pyrkivät sen vuoksi toimivaan vuorovaikutussuhteeseen sekä toisiinsa että yrityksiin ja ympäröivään yhteiskuntaan nähden.

Ammattikorkeakoulujen opetuksessa ja muussa toiminnassa korostuvat yhteydet alueensa työelämään ja sen kehittämiseen. Vuosille 1999 - 2004 hyväksytyn koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan ammattikorkeakoulut vahvistavat suunnitelmakaudella työelämäyhteyksiään ja osaamistaan työelämän kehittämisessä erityisesti pk-yritysten tarpeita vastaavaksi ja alueellista kehittämistä palvelevaksi. Ammattikorkeakoulut kehittävät tutkimus- ja kehitystyötä yhdessä työelämän kanssa.

Ammattikorkeakoulujen koulutusohjelmat ovat ammattikorkeakoulujen suunnittelempia ja järjestämiä opintokokonaisuuksia, jotka suuntautuvat johonkin työelämän ammatillista asiantuntemusta edellyttävään tehtäväalueeseen ja sen kehittämiseen. Kaikkiin koulutusohjelmiin liittyy 20 - 50 opintoviikon laajuinen työharjoittelu, jonka tavoitteena on perehdyttää opiskelija ammattiopintojen kannalta keskeisiin käytännön työtehtäviin sekä tietojen ja taitojen soveltamiseen käytännössä, sekä opinnäytetyö, joka yleensä on laajuudeltaan 10 opintoviikkoa. Opinnäytetyöt pyritään tekemään yhteistyössä työelämän organisaatioiden kanssa ja niillä pyritään vastaamaan aitoihin työelämän kehittämishaasteisiin.

Tutkintoon johtavassa opetuksessa keskeisenä ajatuksena on opiskelijan työelämäyhteyksien vaihteellinen syveneminen opintojen edetessä. Vastuu opetuksesta ja sen kehittämisestä on kuitenkin ensisijaisesti ammattikorkeakoululla itsellään.

Ammattikorkeakouluissa on alakohtaisia neuvottelukuntia, joissa käsitellään opetussuunnitelmiin ja opetuksen järjestämiseen sekä työelämäyhteistyöhön yleensä liittyviä kysymyksiä. Tämän lisäksi työelämän edustajat vaikuttavat monella muullakin tavoin ammattikorkeakoulun toimintaan.

Yksinkertaisimmillaan ammattikorkeakoulujen työelämäsuhteet liittyvät harjoittelu- paikkojen järjestämiseen, opinnäytetöiden aiheisiin sekä opetuksesta ja sen kehittämisestä saatuun palautteeseen. Syvenevässä yhteistyössä on kysymys myös kansainvälisestä yhteistyöstä, hankkeistetuista opinnäytetöistä, kummankin osapuolen osaamisen hyödyntämisestä, yrityspalvelutoiminnasta, arviointi- ja palauteyhteistyöstä sekä pienistä yhteisistä tutkimus- ja kehitystyöprojekteista. Laajimmillaan yhteistyö voi käsittää ammattikorkeakoulun ja yritysten yhteisiä toimitiloja ja laitteistoja, sopimuksiin perustuvia alihankintahankkeita, laajahkoja kansainvälisiä hankkeita, ammattikorkeakoulun jatkuvaa mukanaoloa yritysten sisäisen osaamisen kehittämisessä sekä jatkuvaa tutkimus- ja kehitystyöyhteistyötä.

Ammattikorkeakouluopintojen tiivistä ja onnistuneista yhteyksistä työelämään kertoo ammattikorkeakouluista valmistuneiden hyvä työllistyminen. Tilastokeskuksen keräämien tietojen mukaan vuoden 1997 alusta vuoden 2000 heinäkuun loppuun saakka ammattikorkeakouluista valmistuneiden työttömyysaste vuoden 2000 lopussa oli 6,6 prosenttia. Työnantajana on useimmiten yrityssektori, jonka palveluksessa oli mainittuna ajankohtana 63 prosenttia ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista. Yliopistoista valmistuneista yrityssektorilla työskenteli noin 35 prosenttia. Ammattikorkeakouluista yrityssektorille työllistyneet työskentelevät myös yliopistoista yrityssektorille valmistuneita useammin pk-yrityksissä.

Kansainväliset kehitysnäkymät

Viime vuosikymmenen lopulta lähtien eurooppalaista korkeakoulupoliittista keskustelua on ohjannut niin sanottu Sorbonnen-Bolognan prosessi. Prosessi lähti liikkeelle vuonna 1998, kun Saksan, Ison-Britannian, Italian ja Ranskan opetusministerit allekirjoittivat ns. Sorbonnen julistuksen, jolla tähdättiin ennen muuta korkeakoulujen tutkintorakenteiden yhdenmukaistamiseen Euroopassa.

Prosessi laajeni ja sai uusia sävyjä vuonna 1999 kun yhteensä 29 Euroopan maan opetusministerit allekirjoittivat ns. Bolognan julistuksen, jolla tähdätään eurooppalaisen korkeakoulutusalueen luomiseen vuoteen 2010 mennessä. Tutkintorakenteiden yhdenmukaistaminen kahden syklin tutkintojen (bachelor - master/doctor) mallin mukaiseksi on keskeisenä tavoitteena myös Bolognan julistuksessa. Prosessin ministeritason seurantakokous pidettiin Prahassa keväällä 2001. Kokouksen kommunikoidessa nostettiin entistä selvemmin esille se, että myös ammatillisesti suuntautunut korkeakoulutus tulee saada osaksi prosessia.

Yleinen poliittinen tavoite vahvistaa Euroopan sisämarkkina-alueen toimivuutta heijastuu myös kansallisissa korkeakoulupolitiikoissa. Yhteiskunta- ja elinkeinoelämän kehittymisen suuntaviivat ovat hyvin samankaltaisia erityisesti EU:n piirissä. Nämä kaksi tekijää yhdessä ovat johtaneet siihen, että koulutuspoliittiset kysymyksenasettelut ja vastaukset ovat melko yhdenmukaisia eri jäsenmaissa.

Korkeakoulutus on viimeisten vuosikymmenien aikana laajentunut ja erilaistunut kaikkialla. Opiskelijamäärien noustessa opiskelija-aines on tullut entistä heterogeenisemmäksi ja sen myötä on syntynyt tarve luoda eri tavoin suuntautuneita korkeakouluja tai koulutusohjelmia. Samaan aikaan on pyritty vähentämään hallinnollisia ja muodollisia eroja eri tavoin profiloituneiden instituutioiden ja tutkintojen välillä. Hyväksilukeminen ja kaiken opitun tunnustaminen ovat nousseet keskeisiksi kysymyksiksi eurooppalaisessa, elinikäistä oppimista korostavassa koulutuspoliittisessa ajattelussa. Työvoiman osaamistarpeiden noustessa soveltavan tutkimuksen osuutta myös ammatillisesti suuntautuneessa korkeakoulutuksessa on korostettu. Korkeakoulutuksen alueellista vaikuttavuutta on pyritty vahvistamaan eri maissa.

Suomen korkeakoululaitos muistuttaa rakenteeltaan lähinnä saksalaista, hollantilaista ja norjalaista korkeakoululaitosta. Korkeakoululaitos on näissä maissa jakautunut kahteen sektoriin, yliopistoihin ja ammatillisesti suuntautuneisiin korkeakouluihin. Viime vuosina sekä Saksassa että Hollannissa on kehitetty korkeakoululainsäädäntöä siten, että yksi laki kattaa koko korkeakoulujärjestelmän. Tutkintorakenteita on lähennetty toisiinsa. Saksassa on mahdollista suorittaa bachelor- ja master-tasoisia tutkintoja molemmissa korkeakoululaitoksen osissa. Hollannissa puolestaan on edetty pitkälle yliopistojen ja sikäläisten HBO-korkeakoulujen yhteistyön tiivistämisessä. Norjassa ollaan kehittämässä yhteistä tutkintorakennetta yliopistolliseen ja ei-yliopistolliseen korkeakoulutukseen.

1.4. Ammattikorkeakoulujen rahoitus

Ammattikorkeakoulujen käyttö- ja perustamiskustannuksiin myönnettävästä valtionrahoituksesta säädetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (635/1998), jäljempänä rahoituslaki, sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa asetuksessa (806/1998), jäljempänä rahoitusasetus. Ammattikorkeakoulu-

jen rahoitusjärjestelmä on osa kuntien valtionosuusjärjestelmää, vaikka osa ammattikorkeakouluista on yksityisiä.

Rahoituslain mukainen ammattikorkeakoulujen käyttökustannusten rahoitus määräytyy laskennallisten perusteiden mukaisesti ennalta seuraavaa vuotta varten. Rahoitus määräytyy ammattikorkeakoulunopiskelijamäärien ja opiskelijaa kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella. Rahoituksen perusteena olevat opiskelijamäärät lasketaan kaksivaiheisesti. Myönnettäessä valtionrahoitusta seuraavalle varainhoitovuodelle opiskelijamäärinä käytetään varainhoitovuotta edeltävän vuoden toteutuneita opiskelijamääriä. Varainhoitovuoden lopussa myönnetty valtionrahoitus tarkistetaan varainhoitovuonna toteutuneen keskimääräisen opiskelijamäärän mukaiseksi, mutta toteutuneet opiskelijamäärät eivät vaikuta varainhoitovuodelle määrättyihin yksikköhintoihin. Opetustoimen rahoitusjärjestelmä ottaa siten tarkasti huomioon kunakin varainhoitovuonna toteutuneen toiminnan laajuuden.

Ammattikorkeakoulujen yksikköhinnan laskennan perustana on valtioneuvoston päättämä rahoituslain mukainen ammattikorkeakoulujen keskimääräinen yksikköhinta. Vuonna 2002 keskimääräinen yksikköhinta on 6 164,95 euroa opiskelijaa kohti. Ammattikorkeakoulujen yksikköhinnat opiskelijaa kohden lasketaan joka toinen vuosi ammattikorkeakoulututkinnoittain siten, että kuhunkin tutkintoon johtavasta koulutuksesta yksikköhintojen määräämistä edeltäneenä vuonna kaikissa ammattikorkeakouluissa aiheutuneet valtakunnalliset kokonaiskustannukset jaetaan tutkintoa suorittavien ja valtionosuuden myöntämisen perusteena käytettävien opiskelijoiden yhteismäärällä mainittuna vuonna. Jos tutkintoon johtavasta koulutuksesta aiheutuneita kustannuksia ei ole mahdollista selvittää, lasketaan yksikköhinta asianomaiseen tutkintoon johtavan koulutuksen arvioitujen kokonaiskustannusten perusteella.

Yksikköhintoja voidaan porrastaa, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, ottamalla huomioon tutkintoon johtavien koulutusohjelmien ja muiden opetusjärjestelyjen kustannuksissa olevat olennaiset erot. Rahoitusasetuksen mukaan yksikköhinnat ovat korkeammat kuin yksikköhinnat muussa samaan tutkintoon johtavassa koulutuksessa tekniikan ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa palopäällystön koulutusohjelmassa, liiketalouden ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa tietojenkäsittelyn koulutusohjelmassa, matkailu- ja ravitsemisalan ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa hotelli- ja ravintola-alan liikkeenjohdon koulutusohjelmassa, sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon johtavissa hammastekniikan ja suun terveydenhuollon koulutusohjelmissa sekä kulttuurialan ammattikorkeakoulututkintoon johtavissa esittävän taiteen ja tanssinopettajan koulutusohjelmissa, musiikin koulutusohjelmissa sekä kuvataiteen ja viestinnän koulutusohjelmissa. Lisäksi yksikköhintaa korotetaan niiden opiskelijoiden osalta, joille annetaan erityisiä opetus- tai oppilashuoltopalveluita opiskelijan vamman tai siihen rinnastettavan syyn takia. Opetusministeriö voi lisäksi erityisestä syystä korottaa yksikköhintaa.

Kun ammattikorkeakoulussa järjestetään kahteen tai useampaan tutkintoon johtavaa koulutusta, ammattikorkeakoulun yksikköhinnaksi määrätään eri tutkintoja suorittavien opiskelijoiden määrien ja yksikköhintojen perusteella laskettu opiskelijamäärillä painotettu keskiarvo. Ammatillisten erikoistumisopintojen yksikköhinta on sama kuin ammattikorkeakoululle määrätty yksikköhinta.

Jos koulutusta järjestetään toiminnan laajuus huomioon ottaen olennaisessa määrin vuokratiloissa, ammattikorkeakoululle määrättyä yksikköhintaa voidaan korottaa eu-

romäärällä, joka lasketaan jakamalla ministeriön valtionosuuden laskentaperusteeksi vahvistama vuosivuokra ammattikorkeakoulun opiskelijamäärällä.

Valtionosuus käyttökustannuksista on 57 prosenttia ja kuntien osuus 43 prosenttia. Julkisen talouden tasapainottamiseksi kuntien rahoitusosuuteen vuosina 1995 - 98 tehtyjen lisäysten takia valtionosuus on käytännössä noin 46,5 prosenttia ja kuntien osuus noin 53,5 prosenttia. Valtio maksaa rahoituksen kokonaan ammattikorkeakoulujen ylläpitäjille ja vähentää kuntien rahoitusosuuden kunnille opetustoimen kustannuksiin myönnettävistä valtionosuuksista. Kunnan rahoitusosuus ei riipu sen järjestämän koulutuksen määrästä tai sen asukkaiden koulutukseen osallistumisen määrästä, vaan se määräytyy ainoastaan kunnan asukasmäärän perusteella.

Perustamishankkeista aiheutuvia kustannuksia ei oteta huomioon yksikköhintoja laskettaessa, koska niitä rahoitetaan erikseen niihin myönnettävällä valtionosuudella. Perustamishankkeisiin myönnetään valtionosuutta 25 - 50 prosenttia perustamishankkeen laskennallisesta perusteesta. Valtionosuus määräytyy kunnan tasatun, asukasta kohti lasketun verotulon perusteella. Ammattikorkeakoulun ylläpitäjälle maksettavaan käyttökustannusten rahoitukseen lisätään maksatusvaiheessa niin sanottu investointilisä, jolla kunnat osallistuvat laskennallisesti perustamishankkeiden kokonaiskustannuksiin. Investointilisan suuruus opiskelijaa kohden on 4,3 prosenttia ammattikorkeakoulun keskimääräisistä yksikköhinnoista. Jos ammattikorkeakoulun ylläpitäjän yksikköhintaa on korotettu erillisellä vuokralla, investointilisää alennetaan päällekkäisen rahoituksen välttämiseksi. Investointilisää vastaava summa otetaan huomioon kuntien rahoitusosuutta laskettaessa.

Opetusministeriö voi myöntää ammattikorkeakoululle ylimääräistä valtionavustusta valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetun määrärahan rajoissa. Vuoden 2002 talousarviossa tähän tarkoitukseen on varattu yhteensä 21 652 000 euroa. Pääosa ylimääräisestä valtionavustuksesta käytetään hankerahoitukseen. Suurin osa hankerahoituksesta on viime aikoihin asti kohdistettu ammattikorkeakoulu-uudistuksen tukiohjelman toteuttamiseen. Painopistettä on tarkoitus siirtää asteittain enenevässä määrin tutkimus- ja kehitystyön sekä uusien kehittämishankkeiden ja erillishankkeiden rahoitukseen. Lisäksi ylimääräistä valtionavustusta on käytetty avoimen ammattikorkeakouluopetuksen tukemiseen. Hankerahoitusta on myönnetty sillä edellytyksellä, että myös saaja osallistuu hankkeen rahoitukseen.

Ylimääräisestä valtionavustuksesta osa käytetään tuloksellisuusrahoitukseen yleisten tuloksellisuuskriteerien perusteella. Osa tuloksellisuusrahasta osoitetaan ammattikorkeakouluille korkeakoulujen arviointineuvoston tekemän arvioinnin perusteella.

Valtio rahoittaa myös keskitetysti eräitä ammattikorkeakoulujen valtakunnallisia yhteisiä pysyväisluonteisia hankkeita. Tällaisia ovat ammattikorkeakoulujen tietoyhteyksien ja -verkon (FUNET), ammattikorkeakoulujen seurannan ja arvioinnin tietokannan (AMKOTA), ammattikorkeakoulujen opiskelijavalintajärjestelmän sekä ammattikorkeakoulujen kirjastojärjestelmien (Voyager, FinELib) rahoitus. Vuonna 2002 näihin tarkoituksiin on valtion talousarviossa varattu yhteensä 4 886 000 euroa.

Viiden ammattikorkeakoulun yhteydessä toimii ammatillinen opettajakorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun ylläpitäjälle myönnetään rahoituslain nojalla vuosittain opettajankoulutusta varten valtionavustusta. Valtionavustukset vastaavat likimäärin opettajankoulutuksesta aiheutuvia kokonaiskustannuksia. Vuoden 2002 valtion talousarviossa opettajankoulutuksen valtionavustuksiin on varattu rahaa 9 587 000 euroa.

Ammattikorkeakoulujen muu rahoitus koostuu ammattikorkeakoulujen hankkimasta muusta rahoituksesta kuten maksullisesta palvelutoiminnasta, Euroopan Unionin myöntämistä avustuksista, lahjoituksista, muista avustuksista sekä ylläpitäjien rahoituksesta erillisiin hankkeisiin ja toimintoihin. Opetusministeriön ja ammattikorkeakoulujen välissä tavoite- ja tulossopimuksissa vuosille 2001 - 2003 ammattikorkeakouluille on asetettu tavoitteeksi ulkopuolisen rahoituksen kasvattaminen.

1.5. Nykytilan arviointi

Yleistä ammattikorkeakoulu-uudistuksen toteutumisesta ja nykytilasta

Suomen ammattikorkeakoulu-uudistusta pidetään kansainvälisestä näkökulmasta erittäin onnistuneena. Ammattikorkeakoulujen asema osana korkeakoululaitosta tunnustetaan ja hyväksytään yleisesti. Ammattikorkeakoulujen tarjoamaa koulutusta pidetään uudenlaisena ja työelämän kannalta tarpeellisena koulutuksena. Sekä opiskelijat että työnantajat ovat suhtautuneet koulutukseen myönteisesti. Ammatilliseen osaamiseen perustuvaa koulutusfilosofiaa pidetään hyödyllisenä näkökulmana korkeasteen koulutuksen kehittämisessä.

Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen yhteistyöstä on hyviä kokemuksia ja yhteistyötä tukevaa kehitystä tulisi edelleen vahvistaa. Ammattikorkeakoulujen perusopintojen kehittämisen tulee olla keskeisellä sijalla jatkossakin. Opinnoissa tulisi vahvistaa opiskelijan kykyä arvioida omia vahvuuksiaan ja heikkouksiaan, jotta opiskelijat voivat hallita omaa oppimisprosessiaan ja jotta ammattikorkeakoulut voivat vastata opiskelijoiden tarpeisiin. Osaamisen arviointiin ja tunnustamiseen liittyviä menetelmiä on myös tarpeen kehittää, jolloin opiskelijoiden eri tavoin hankkimaa osaamista voidaan hyväksilukea.

Ammattikorkeakoulujen tukiohjelman yksi keskeinen tavoite on ollut opettajien koulutustason nostaminen. Tässä on edistytty merkittävästi. Akateemisten tutkintojen painottamisessa nähdään myös riskejä käytännönläheisyyden menettämiseen. Opettajien työelämäyhteyksien ylläpito ja uudistaminen nähdään jatkuvana haasteena.

Ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyö on väline, jolla voidaan toteuttaa hallituksen tavoitteita ammattikorkeakoulujen roolin vahvistamisesta alueellisessa kehittämistyössä. Ammattikorkeakoulusektorilla on mahdollisuuksia omaan tutkimusprofiiliin kehittämällä ja tuomalla esille käytäntöön perustuvaa ammatillista tietoa ja osaamista.

Ammattikorkeakoulujen kehittämisen keskeiset kysymykset liittyvät eri tahojen näkemysten mukaan ylläpitojärjestelmään, hallintoon, ohjaukseen, rahoitusjärjestelmään sekä työelämäyhteyksiin ja alueelliseen kehittämiseen.

Ammattikorkeakoulujen erilaisia ylläpitoratkaisuja voidaan pitää järjestelmän rikkautena, mutta ne aiheuttavat toisaalta myös ongelmia. Ammattikorkeakoulujen hallintoa koskevissa kysymyksissä ammattikorkeakoululakia on pidetty ensisijaisena. Ammattikorkeakoulujen hallinnon toimivuuteen ja sen ongelmiin on kiinnitetty huomiota. Ratkaisuksi on muun muassa esitetty, että omistajuus ja opintoihin liittyvä päätöksenteko tulisi erottaa toisistaan. Kummallakin olisi siten omat erilliset hallintoelimensä.

Ammattikorkeakouluilla olisi mallin mukaan päätävältä kaikissa tärkeimmissä sisäisissä hallinnollisissa asioissa ja opintoihin liittyvissä kysymyksissä. Lisäksi nähdään, että ammattikorkeakoulujen opiskelijoilla ja henkilökunnalla tulisi olla samanlaiset oikeudet ja velvollisuudet korkeakoulujen hallinnossa kuin yliopistoissakin on.

Ammattikorkeakoulujen nykyinen rahoitusjärjestelmä heijastelee ammattikorkeakoulujärjestelmän perustamisvaihetta. Järjestelmä painottaa lähinnä opiskelijamääriä. Ammattikorkeakoulujen rahoitusta pohtineen työryhmän mukaan järjestelmässä ei tulisi jatkossa enää erottaa toisistaan käyttökustannuksia ja perustamishankkeita. Valtionosuuden perustana olevan yksikköhinnan tulisi työryhmän mukaan nykyistä tasapuolisemmin kohdella eri kokoisia ja rakenteeltaan erilaisia ammattikorkeakouluja. Sen tulisi myös nykyistä paremmin kuvastaa ammattikorkeakoulun toiminnan erilaisia piirteitä. Uuden järjestelmän tulisi olla myös nykyistä kannustavampi.

Ammattikorkeakoulujen ohjausjärjestelmässä ollaan siirtymässä perustamisvaiheen yksityiskohtaisesta sopimisesta kohti laajempaa, strategista lähestymistapaa. Ammattikorkeakoulujen strategiset suunnitelmat ja pitkän tähtäimen tavoitteet ovat opetusministeriön ja ammattikorkeakoulujen kesken käytävien tavoite- ja tulosneuvottelujen pääasiallisena aiheena. Tähän liittyy myös ammattikorkeakoulujen toiminnan analysointi ja arviointi. Tavoite- ja tulosohtaus on kehittymässä vuorovaikutteiseksi, läpi vuoden kestäväksi prosessiksi, jonka tuloksena päädytään tulevien vuosien keskeisimpien tavoitteiden määrittelyyn.

Ammattikorkeakoulujen tehtävät

Voimassa olevassa laissakin säädetään ammattikorkeakoulujen tehtävistä. Yhtenäistä ammattikorkeakoulujen tehtävien määrittelyä lakiin ei kuitenkaan sisälly, vaan tehtäviä koskevia säännöksiä sisältyy useisiin eri pykäliin. Ammattikorkeakoulu-uudistuksen toimeenpanon edistyessä myös ammattikorkeakoulujen tehtävät ovat kehittyneet ja selkiytyneet. Ammattikorkeakoulut luotiin vastaamaan alueellisiin elinkeino- ja työelämän tarpeisiin. Tätä tavoitetta ovat tukeneet pyrkimykset työelämän tarpeita palvelevan tutkimus- ja kehitystyön edellytysten kehittämiseen. Valtioneuvoston vuosille 1999 - 2004 hyväksymän koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan ammattikorkeakoulujen kykyä tuottaa uutta tietoa työelämästä, ammatillisesta asiantuntijuudesta ja sen kehittämisestä parannetaan. Tässä tarkoituksessa keskeistä on jatkotutkimusten kehittämisen lisäksi yhdessä työelämän kanssa tehtävä soveltava tutkimus- ja kehitystyö. Tavoitteeksi on myös asetettu, että ammattikorkeakoulujen alueellista roolia ja vaikuttavuutta tehostetaan ja roolia työyhteisön kehittäjänä vahvistetaan. Ammattikorkeakoulujen harjoittama tutkimus- ja kehitystyö on viime vuosina kehittynyt voimakkaasti. Ammattikorkeakoulut ovat mukana muun muassa osaamiskeskusten, tiedepuistojen ja teknologiakyläjen kehittämisessä.

Opetusministeriön asettama korkeakoulujen alueellisen kehittämisen työryhmä esittää muistiossaan, että sekä ammattikorkeakouluja että yliopistoja koskevaan lainsäädäntöön sisällytetään korkeakoulujen yhteiskunnallinen tehtävä. Työryhmän esitysten keskeisenä tavoitteena on yhteistyön ja vuorovaikutuksen lisääminen yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välillä sekä vuorovaikutuksen lisääminen eri toimijoiden välisillä verkostoilla.

Ammattikorkeakoulu-uudistuksen yhtenä keskeisenä tavoitteena on alusta saakka ollut myös koulutuksen kansainvälistäminen. Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämis-

suunnitelmassa asetetaan yliopistojen ja ammattikorkeakoulujenkin keskeiseksi tavoitteeksi toiminnan korkea kansainvälinen laatu. Kansainvälinen vuorovaikutus nähdään olennaiseksi osaksi koulutuksen laatua.

Verkostoituminen toiminnassa ja toiminnan kehittämisessä yliopistojen, ammatillisten oppilaitosten ja työelämän kanssa on muodostunut yhä tärkeämmäksi.

Toiminnan ohjaus

Tavoite- ja tulossopimusneuvottelut ovat osoittautuneet tarpeellisiksi ammattikorkeakoulujen toiminnan ohjauksessa sekä opetusministeriön ja ammattikorkeakoulujen välisessä kanssakäymisessä. Tavoite- ja tulosohtausneuvottelut ovat olleet onnistunut tapa kehittää ammattikorkeakouluja yhteisten tavoitteiden suuntaisesti, ja ne ovat tarjonneet mahdollisuuden säännölliseen korkeakoulupoliittiseen keskusteluun opetusministeriön ja ammattikorkeakoulujen välillä.

Ammattikorkeakoulujen toiminnan ohjauksessa ei kysymys ole vain tavoite- ja tulossopimusneuvotteluista vaan pikemminkin on puhuttava tavoite- ja tulosohtausprosessista. Tämä prosessi käsittää ammattikorkeakoulujen toiminnan arviointia, yhteisiä keskusteluja kaikkien ammattikorkeakoulujen, kahdenvälisiä keskusteluja ammattikorkeakoulun ja sen ylläpitäjän kanssa sekä tavoite- ja tulossopimuksen.

Ammattikorkeakoulujen toiminnan ohjaus on tarpeen valtakunnallisen korkeakoulupolitiikan toimeenpanon yhteensovittamiseksi, koulutustarjonnan valtakunnalliseksi ja alueelliseksi yhteensovittamiseksi sekä voimavarojen tarkoituksenmukaiseksi ohjaamiseksi. Valtion talousarvion kannalta on tärkeää, että ammattikorkeakoulujen toiminta pysyy annetuissa puitteissa. Tavoite- ja tulossopimusneuvottelut ovat tarpeellisia myös asetettujen tavoitteiden toteutumisen ja toiminnan seurannan kannalta.

Ammattikorkeakoulujen tavoite- ja tulossopimusneuvotteluiden muodossa tapahtuvasta ohjauksesta ei ole laissa säännöksiä. Kun kysymys on sopimuksen muodossa tapahtuvasta ohjauksesta, voidaan kysyä, tarvitaanko siihen laissa olevia säännöksiä. Kun tavoite- ja tulossopimusneuvottelut ovat kuitenkin ammattikorkeakoulujen toiminnan ohjauksen keskeisin väline, nykyinen järjestely ei ole tyydyttävä.

Ammattikorkeakoulujen hallinto

Ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain mukaan ammattikorkeakoulun yleistä hallintoa hoitavat hallitus ja rehtori sekä tarvittaessa valtuuskunta. Valtuuskuntaa kaavailtiin hallintoelimeksi, joka voisi edustaa esimerkiksi ylläpitäjähallintoa tai laajemminkin ammattikorkeakoulun toimintaympäristöä kuten elinkeino- ja työelämää. Valtuuskuntaa ei ole kuitenkaan asetettu yhteenkään ammattikorkeakouluun. Ammattikorkeakoulun hallintoelimeksi olisi siten asetettava ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain mukainen hallitus. Ylläpitäjähallinnon järjestämiseen olisi taas noudatettava kuntalain (365/1995), osakeyhtiölain (734/1978) tai säätiölain (109/1930) säännöksiä ammattikorkeakoulun ylläpitäjästä riippuen.

Erityisesti kunnallisten ammattikorkeakoulujen hallinto on käytännössä toteutettu siten, että ylläpitäjähallinnon ja ammattikorkeakoulun sisäisen hallinnon toimivallan jako ei ole selvä. Näin on asian laita siitä huolimatta, että kuntalain 3 §:n 1 momentin

mukaan kuntalain säännöksistä voidaan poiketa lailla tai laissa olevan yksilöidyn valtuutuksen nojalla. Kunnallisen ammattikorkeakoulun hallituksen tehtäviä hoitaa tavallisesti kuntayhtymän hallitus tai johtokunta. Vaikka nykyisin niiden äänivaltaisiksi jäseniksi on otettu myös ammattikorkeakoulun opettajien, muun henkilökunnan ja opiskelijoiden edustajia, ne eivät kunnallisina hallintoeliminä kuitenkaan voi täyttää korkeakouluautonomian eikä korkeakouludemokratian asettamia vaatimuksia. Joissakin tapauksissa kunnallinen ylläpitäjä on järjestänyt ammattikorkeakoulunsa omaksi liikelaitokseksi. Liikelaitoksella voi olla jossakin määrin kunnan muita hallintokuntia itsenäisempi asema. Se on kuitenkin osa kuntaa eikä itsenäinen oikeushenkilö.

Yksityisissä ammattikorkeakouluissa ylläpitäjähallinnon ja ammattikorkeakoulun sisäisen hallinnon tehtävien ja toimivallan jako on selkeämpi. On ilmeistä, että kunnallisten ammattikorkeakoulujen hallinnollisten järjestelyjen erilaisuuteen vaikuttavat kunnalliseen itsehallintoon liittyvät tekijät. Muutoinhan ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain suhde osakeyhtiölakiin, säätiölakiin ja kuntalakiin on sama.

Opetusministeriön asettaman selvitysmiehen, professori Pentti Meklinin ammattikorkeakoulujen taloushallintoa koskevan selvitystyön yhteydessä vuonna 1999 ammattikorkeakouluja pyydettiin muun ohella arvioimaan ammattikorkeakoulujen taloudellista ja hallinnollista autonomiaa, sen riittävyyttä ja ongelmia. Yksityisten ammattikorkeakoulujen edustajat vastasivat, ettei heillä juuri ole ongelmia. Ammattikorkeakoulun hallinto ja ylläpitäjän hallinto olivat joko samoja tai yhteistyö toimi hyvin. Autonomiaan liittyviä ongelmia sen sijaan esiintyi kunnallisissa ammattikorkeakouluissa. Kunnissa ongelmat koskivat muun muassa henkilöstöpolitiikkaa. Kuntayhtymissä ongelmat liittyivät päätöksentekoon, asioiden valmisteluun sekä suhtautumiseen tutkimus- ja kehitystyön rahoitukseen.

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan ammattikorkeakoulujen autonomiaa ja korkeakouludemokratiaa vahvistetaan suunnitelmakaudella.

Ammattikorkeakoulujen rahoitus

Ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmä muistuttaa rakenteeltaan ammatillisten oppilaitosten rahoitusjärjestelmää ja se poikkeaa olennaisesti yliopistojen rahoitusjärjestelmästä. Rahoituksen periaatteet poikkeavat myös olennaisesti eurooppalaisten korkeakoulujen erilaisista rahoitusperiaatteista. Ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmää on useissa yhteyksissä esitetty muutettavaksi ja samalla on myös hahmoteltu sitä, mihin suuntaan rahoitusta tulisi kehittää. Opetusministeriön asettama selvitysmies, professori Pentti Meklin asetti opetusministeriölle keväällä 2000 antamassaan selvityksessä ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmälle viisi kriteeriä, jotka rahoitusjärjestelmän tulisi täyttää mahdollisimman hyvin. Nämä kriteerit ovat kannustavuus, autonomisuus, ohjaavuus, oikeudenmukaisuus ja rahoituksen riittävyys.

Nykyinen yksikköhintajärjestelmä määräytyy ammattikorkeakouluille opiskelijamäärän perusteella. Se kannustaa tutkinto-opiskelijamäärän ylläpitämiseen, mutta ei opiskelijoiden valmistumisesta huolehtimiseen. Tätä kannustavuuden puutetta kuitenkin lieventävät neuvottelumekanismi ja se, että rahoitusta ei myönnetä yliaikaisista opiskelijoista. Toinen ongelma liittyy opiskelijakohtaisen yksikköhinnan määräytymiseen valtakunnallisten kokonaiskustannusten perusteella. Järjestelmä ei kannusta tehokkaaseen toimintaan, vaan kasvattamaan kustannuksia.

Ensi sijassa verorahoituksella toimivan järjestelmän tulee olla sellainen, että veronmaksajia edustavat tahot voivat tietyissä rajoissa ohjata rahoituksella ammattikorkeakoulujen toimintaa. Oleellisin asia ohjaavuudessa on se, perustuuko ohjaus sitoviin määräyksiin vai kannustimiin. Nykymuotoisella yksikköhintarahoituksella ei ole kovin hyvää ohjausvaikutusta. Erillisrahoitus tarjoaa paremmat mahdollisuudet toiminnan suuntaamiseen.

Ammattikorkeakoulujen rahoitukseen liittyvä autonomia riippuu ohjauksen sisällöstä. Kysymys on siitä, miten itsenäisesti ammattikorkeakoulu voi rahoitustaan hankkia ja käyttää. Rahoituksen moninaisuus kannustevaikutusten ohella sekä lisää että vähentää autonomiaa. Tällä hetkellä autonomisuus vaihtelee rahoituslähteittäin. Ylläpitäjälle osoitetun yksikköhintarahoituksen ylläpitäjä voi käyttää muuhunkin kuin ammattikorkeakoulun tutkintokoulutukseen.

Rahoituksen oikeudenmukaisuuden suhteen ongelmana on se, että yksikköhintarahoitus on sama kaikille ammattikorkeakouluille niiden erilaisuudesta riippumatta. Lähökohtaisesti yksikköhintarahoitus suosii opiskelijamäärältään suurempia yksiköjä ja suuria opiskelijamääriä, koska suuremmat yksiköt saattavat hyötyä mittakaavaedusta. Rahoituksen riittävyteen vaikuttivat 1990-luvun laman seurauksena toteutetut yksikköhintojen leikkaukset. Leikkauksen on tämän vuoden alusta lukien purettu.

Ammattikorkeakoulujen rahoituksessa tulisi siirtyä ensisijaisesti suoriteperusteiseen rahoitusmalliin, jossa rahoitus määräytyisi valmistuneiden määrän tai muun vastavan suorituksen perusteella.

Edellä mainittujen selvitysmies Meklinin esille nostamien kysymysten lisäksi nykyistä järjestelmää on eri yhteyksissä arvosteltu muun muassa siitä, ettei nykyinen järjestelmä ole erityisen läpinäkyvä ja että yksikköhinnan muodostuminen on laskentateknisesti monimutkainen prosessi. Erityisen ongelman muodostaa myös vaikeus verrata yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusta toisiinsa. Tästä on ollut seurauksena se, että puolin ja toisin on esitetty perusteettomia arvioita yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusasemasta. Nykyisen opiskelijakohtaisen yksikköhinnan on katsottu soveltuvan parhaiten homogeenisiin yksialaisiin ammattikorkeakouluihin. Tutkintokohtaisen laskennan lukuisine porrastuksineen on katsottu tukeutuvan liikaa menneisyyteen ja siirtävän menneisyyden rahoitusrakenteita tulevaisuuteen.

Nykyinen rahoitus perustuu pelkästään opiskelijamääriin, eikä se ota huomioon ammattikorkeakoulun toiminnan moninaisuutta. Viime vuosina ovat keskeisiksi tehtäviksi tulleet muun muassa tutkimus- ja kehitystyö sekä aluevaikutustyö.

Ammattikorkeakoulujen identiteetin kannalta ja ammattikorkeakoulujen mieltämiseksi osaksi korkeakoululaitosta on pidetty ongelmallisena sitä, että järjestelmä käsitteistöltään poikkeaa kokonaan yliopistojen rahoitusrakenteista ja liittyy ammattikorkeakouluja edeltävään vaiheeseen, ammatillisten oppilaitosten rahoituskäsitteistöön. Tutkintokohtaisen yksikköhinnan määrittämisen on katsottu vaikeuttavan ammattikorkeakoulujen tavoitteellista johtamista. Laskennassa käytettyjen eri alojen yksikköhintojen on katsottu rahoituksen käyttötarkoitussidonnaisuuden puuttumisesta huolimatta kuuluvan kullekin alalle sellaisenaan. Tästä on eräissä tapauksissa ollut seurauksena strategisen johtamisen tilan kaventuminen. Nykyinen yksikköhinnan laskentatapa suosii isoja yksiköjä, jotka voivat hyödyntää volyymiaan. Laskenta ei ota huomioon myöskään sitä, että kaikilla ammattikorkeakouluilla on niiden koosta riippumattomat perustoiminnot.

Investointien rahoitus on koettu erityisen ongelmalliseksi. Rahoituksen määrä on katsottu riittämättömäksi. Tämän lisäksi erityisen suurena ongelmana on pidetty sitä, että investointirahoituksen ennakoitavuus on ollut erityisen huonoa. Lisäksi tilakustannusten erilainen kohtelu esimerkiksi rakentamis- ja vuokraamistapauksissa on johtanut epätarkoituksenmukaisiin ratkaisuihin, koska päätöksen perusteena ei ole ollut välttämättä pelkästään ratkaisun tarkoituksenmukaisuus ja edullisuus, vaan myös erilaisiin ratkaisuihin mahdollisesti liittyvä erilainen valtion tuki.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Tavoitteet

Ammattikorkeakoulu-uudistuksen toimeenpanon alkuvaiheessa ammattikorkeakoulut luonnollisesti keskittyivät ensi sijassa opetukseen ja sen kehittämiseen korkeakoulutasoiseksi ja muut tehtävät jäivät vähemmälle huomiolle. Viime vuosina ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyö on kehittynyt voimakkaasti. Samoin ammattikorkeakoulujen alueelliset tehtävät ja kansainvälistyminen ovat korostuneet. Esityksen tavoitteena on uudistaa ammattikorkeakoulujen tehtävämäärittely tapahtuneen kehityksen mukaiseksi.

Ammattikorkeakoulut ovat osa korkeakoulujärjestelmää. Kansainvälisesti korkeakouluilla on perinteisesti ollut itsehallinto. Itsehallinnon perusperiaatteita ovat olleet opetuksen ja tutkimuksen vapaus, oikeus päättää korkeakoulun sisäiseen hallintoon kuuluvista asioista sekä oikeus nimittää opettajat. Esityksen tavoitteena on taata ammattikorkeakouluille samanlainen itsehallinto kuin korkeakouluilla yleisesti on. Suomessa yliopistot ovat valtion ylläpitämiä, kun taas ammattikorkeakoulut ovat kunnallisia tai yksityisiä. Ammattikorkeakoulujen itsehallintoa on tarkasteltava suhteessa sekä valtioon että ammattikorkeakoulun ylläpitäjään. Ammattikorkeakoulujen itsehallinto suhteessa valtioon määriteltäisiin ehdotettavassa ammattikorkeakoululainsäädännössä ja sen nojalla opetusministeriön ja ammattikorkeakoulujen välillä tehtävissä sopimuksissa. Ammattikorkeakoulun itsehallinto suhteessa ammattikorkeakoulun ylläpitäjään taas määräytyisi sen mukaan, mitä ylläpitäjä päättää ammattikorkeakoulun toiminnan keskeisistä suuntaviivoista ja taloudesta ammattikorkeakoulun toiminta- ja taloussuunnitelmassa sekä talousarviossa.

Opetusministeriön ja ammattikorkeakoulujen välillä käytävät sopimusneuvottelut ovat tarpeen koko korkeakoulujärjestelmän yhteensovittamiseksi. Sopimusneuvottelut rajoittavat kuitenkin ammattikorkeakoulujen itsehallintoa suhteessa sekä valtioon että ammattikorkeakoulun ylläpitäjään. Esityksellä määriteltäisiin sopimusneuvotteluille lainsäädännöllinen perusta.

Esityksen tavoitteena on myös selkeyttää ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmää ja korostaa ammattikorkeakoulujen itsenäistä asemaa korkeakoulujärjestelmän osana kokoamalla niiden rahoitusta koskevat säännökset pääosin ehdotettuun ammattikorkeakoululakiin.

2.2. Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi ammattikorkeakoululaki, joka korvaisi nykyisin voimassa olevan ammattikorkeakouluopinnoista vuonna 1995 annetun lain. Laissa säädettäisiin asemasta korkeakoulujärjestelmässä, ammattikorkeakoulujen tehtävistä, ammattikorkeakoulun ylläpitämisestä, toiminnan ohjauksesta, ammattikorkeakoulun sisäisestä hallinnosta, opetuksesta ja tutkimuksista, opiskelijoista ja opettajista sekä muutoksenhausta ammattikorkeakoulun päätöksiin.

Ehdotuksen mukaan ammattikorkeakoululakiin otettaisiin nykyistä selkeämmät säännökset ammattikorkeakoulujen asemasta korkeakoulujärjestelmässä ja ammattikorkeakoulujen tehtävistä. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut muodostaisivat yhdessä korkeakoululaitoksen. Ammattikorkeakoulujen opetus perustuisi ensisijaisesti työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin. Ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyö palvelisi toisaalta ammattikorkeakouluopintoja ja niiden kehittämistä sekä toisaalta alueellista ja paikallista elinkeino- ja muuta työelämää ja sen kehittämistä.

Esityksen mukaan ammattikorkeakouluilla olisi sisäisissä asioissaan itsehallinto. Ammattikorkeakoulujen ylläpitäjiä ovat kunnat ja kuntayhtymät sekä osakeyhtiöt ja säätiöt. Ammattikorkeakoulujen ylläpitäjähallinnossa päätettäisiin ehdotuksen mukaan keskeisimmistä toiminnallisista ja taloudellisista asioista. Opetuksen järjestämisestä ja koulutuksen kehittämistä koskevat asiat kuuluisivat ammattikorkeakoulun sisäisen hallinnon päätettäviin ylläpitäjän hyväksymän talousarvion rajoissa.

Ammattikorkeakoulun sisäistä hallintoa hoitaisivat hallitus ja rehtori. Hallituksessa olisivat edustettuina ammattikorkeakoulun vakinaiset opettajat, muu henkilöstö ja päätoimiset opiskelijat. Hallitukseen voisi lisäksi kuulua ammattikorkeakoulun ulkopuolisia henkilöitä. Hallituksen puheenjohtajana toimisi rehtori. Rehtorilla olisi yleistoimivalta ammattikorkeakoulun sisäisissä asioissa.

Ammattikorkeakoulun itsehallinto suhteessa valtioon ja ammattikorkeakoulun ylläpitäjään määräytyisi ammattikorkeakoululainsäädännön perusteella. Ylläpitäjähallinnolle kuuluvia keskeisiä asioita ovat niiden luonteen vuoksi ammattikorkeakoulun toiminnan keskeisten tavoitteiden ja suuntaviivojen sekä hallinnon ja organisaation järjestämisen perusteiden määrittäminen. Ammattikorkeakoulun itsehallinto suhteessa ylläpitäjään määräytyisi lisäksi ylläpitäjän mainituissa asioissa tekemien ratkaisujen mukaisesti.

Ammattikorkeakoulujen muu kuin toimilupaan perustuva toiminnan ohjaus perustuisi edelleen pääasiassa valtioneuvoston määrävuosiksi hyväksymään koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan, opetusministeriön ja ammattikorkeakoulujen välillä käytäviin sopimusneuvotteluihin sekä laadunarviointiin. Kun sopimuksin tapahtuva toiminnan ohjaus rajoittaa ammattikorkeakoulun itsehallintoa sekä opetusministeriön että ammattikorkeakoulun ylläpitäjään päin, sopimusneuvottelumenettelystä säädettäisiin laissa.

Lakiin sisältyisivät myös ammattikorkeakoulujen opiskelijakuntia koskevat säännökset. Ammattikorkeakoulujen nykyiset opiskelijayhdistykset osallistuvat moniin opiskelijoiden kannalta keskeisiin hankkeisiin kuten tutor-toimintaan, kansainväliseen opiskelijavaihtoon ja urarekrytointiin. Ehdotetun ammattikorkeakoululain mukaan ammattikorkeakoulun opiskelijat valitsisivat myös edustajansa ammattikorkeakoulun sisä-

seen hallintoon. Ammattikorkeakoulun opiskelijakuntaan kuuluisivat ammattikorkeakoulun kaikki päätoimiset opiskelijat.

Ehdotetussa ammattikorkeakoululaissa säädettäisiin ammattikorkeakoulujen eri rahoitusmuodoista eli valtionosuuksiin perustuvasta perusrahoituksesta, opetusministeriön myöntämästä hanke- ja tuloksellisuusrahoituksesta sekä ammattikorkeakoulujen toimintaa tukevien yhteisten toimintojen ja hankkeiden rahoituksesta. Lisäksi laissa säädettäisiin ammattikorkeakouluissa järjestettävän opettajankoulutuksen rahoituksesta ja ammattikorkeakoulujen muusta rahoituksesta. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetusta laista kumottaisiin nykyiset ammattikorkeakoulujen ylläpitäjille myönnettävää valtionosuutta ja -avustusta koskevat säännökset.

Muutokset eivät vaikuttaisi ammattikorkeakouluille myönnettävän rahoituksen kokonaismäärään. Uusiin säännöksiin sisältyisi kuitenkin mahdollisuus siirtää rahoitusta joustavasti eri rahoitusmuotojen välillä.

Ammattikorkeakoulujen ylläpitäjille myönnettävä valtionosuusrahoitus säilyisi säännösten paikkaa koskevista muutoksista huolimatta osana opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuusjärjestelmää. Valtionosuudet olisivat edelleenkin laskennallisia ja ne määräytyisivät, kuten nykyisinkin, toteutuneiden kustannusten, kustannustason muutosten sekä toiminnan laajuuden ja laadun muutosten perusteella ennalta seuraavaa vuotta varten. Valtionosuuden perusteena käytettäisiin edelleen opiskelijaa kohden vahvistettua yksikköhintaa.

Ammattikorkeakoulujen valtionosuusrahoituksessa luovuttaisiin jaosta perustamiskustannusten ja käyttökustannusten valtionosuuksiin. Tilojen ja laitteiden rakentamisesta ja hankkimisesta aiheutuvat perustamiskustannukset otettaisiin huomioon yksikköhintoihin perustuvassa rahoituksessa. Ammattikorkeakoulukohtaisten yksikköhintojen laskemistapaa muutettaisiin merkittävästi nykyiseen verrattuna.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädettäisiin tarkemmin kuntien rahoitusosuudesta ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin. Lisäksi ehdotetussa ammattikorkeakoululaissa viitattaisiin eräisiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain valtionosuuden maksamista koskeviin ja eräisiin muihin menettelytapasäännöksiin sekä erinäisiin säännöksiin.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Ammattikorkeakoulujen rahoitukseen ehdotetut muutokset eivät aiheuta muutoksia valtion ja kuntien väliseen rahoitussuhteeseen. Ehdotetut muutokset eivät myöskään lisää valtion eikä kuntien menoja lukuun ottamatta ehdotettua ratkaisua investointien uudenlaiseksi rahoittamiseksi. Poistojärjestelmään siirtymisen myötä poistuisivat 4,3 prosentin suuruinen investointilisä ja vuokratiloihin liittyvät erilliset korotukset sekä erillinen valtionosuus perustamishankkeisiin. Lisäksi kustannuspohjasta poistuisivat nykyisin käyttökustannuksiin luetut pienet alle 320 000 euron investoinnit. Ne huomioidaisiin vain poistojen kautta. Jotta muutokset eivät heikentäisi ammattikorkeakoulujen rahoitusasemaa nykyiseen verrattuna ammattikorkeakouluille tulee taata vähintään nykyistä rahoitustasoa vastaava korotus laskennalliseen yksikköhintaan. Tehdyn selvityksen mukaan nykyisen rahoitustason turvaava korotus on 503 euroa opis-

kelijaa kohti vuodessa. Euromäärää laskettaessa on huomioitu poistuva investointilisä ja valtion talousarviossa viimeisen kymmenen vuoden aikana olleiden perustamishankkeiden valtionosuuksien myöntämisvaltuuksien keskiarvo. Ehdotettujen muutosten perusteella vapautuva rahoitus (nettouttaminen, perustamishankkeiden valtionosuudesta luopuminen, investointilisan poistuminen, erillisten vuokrien poistuminen ja pienten investointien muuttuminen poistojen kautta rahoittuvaksi) on vuoden 2002 rahoitustasolla pienempi kuin edellä mainittu investointeihin liittyvä korotustarve.

Muilta osin esityksellä ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Ehdotettu ammattikorkeakoululaki tuo ammattikorkeakoulut entistä selkeämmin osaksi korkeakoulujärjestelmää ja korkeakoululaitosta. Toimivallan jako ylläpitäjähallinnon ja ammattikorkeakoulun sisäisen hallinnon kesken vahvistaa ammattikorkeakoulujen autonomiaa omissa asioissaan ja sisäisten hallintoelinten kokoaminen pääasiassa ammattikorkeakouluyhteisön jäsenistä puolestaan korkeakouludemokratiaa. Ylläpitäjähallinnolle kuuluvat ammattikorkeakoulun keskeiset strategiat ja taloutta koskevat asiat. Ehdotettu toimivallan jako ei tuo mukanaan uutta porrasta ammattikorkeakoulua koskevien asioiden hoitoon. Ammattikorkeakoulua koskevat asiat jaetaan vain siten, että ylläpitäjälle kuuluvat asiat käsitellään ylläpitäjähallinnossa ja ammattikorkeakoulun sisäiset asiat ammattikorkeakoulun sisäisessä hallinnossa.

Esityksellä ei ole henkilöstövaikutuksia.

4. Asian valmistelu

4.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Valtioneuvoston vuosille 1999 - 2004 hyväksymän opetuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan korkeakoululaitos muodostuu yliopistoista ja ammattikorkeakouluista. Molempia kehitetään omien vahvuusalueidensa pohjalta yhteistyötä, työnjakoa, kilpailua ja verkostoitumista korostaen. Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan ammattikorkeakoulujen autonomiaa ja korkeakouludemokratiaa vahvistetaan suunnitelmakaudella. Ammattikorkeakouluja koskeva lainsäädäntö uudistetaan ottaen huomioon ammattikorkeakoulu-uudistuksesta tehtävä kansainvälinen arviointi.

Opetusministeriö asetti 30 päivänä lokakuuta 2001 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella ehdotus ammattikorkeakoululainsäädännön uudistamiseksi. Työryhmän työlle asetettiin seuraavat lähtökohdat:

- Ammattikorkeakoulut ovat korkeakouluja ja osa korkeakoululaitosta. Ammattikorkeakouluja varten tulee yliopistoja koskevan yliopistolain tapaan olla laki ammattikorkeakouluista tai lyhyesti ammattikorkeakoululaki.
- Ammattikorkeakoulujen tehtävät määritellään lähtien siitä, että korkeakoululaitos muodostuu yliopistoista ja ammattikorkeakouluista. Ammattikorkeakoulut ovat korkeakoulututkintoja järjestäviä korkeakouluja. Opetuksen ja opettajankoulutuksen lisäksi ammattikorkeakoulujen tehtäviä ovat ainakin tutkimus- ja kehitystyö sekä aluekehitys.

- Ammattikorkeakouluopetuksen ja ammattikorkeakouluissa suoritettavien tutkintojen tulee säilyä kilpailukykyisinä. Muualla Euroopassa tapahtuva korkeakoulutuksen kehitys otetaan huomioon.
- Ammattikorkeakoulutuksesta suoritettavan kansainvälisen arvioinnin tulokset otetaan huomioon ammattikorkeakoululainsäädännössä.
- Ammattikorkeakoulujen sisäisessä hallinnossa vahvistetaan ammattikorkeakoulujen autonomiaa ja korkeakouludemokratiaa kehittämissuunnitelman mukaisesti. Ammattikorkeakoululainsäädännön suhde ylläpitäjiä koskevaan lainsäädäntöön selkiytetään.
- Ammattikorkeakoulujen toiminnan ohjaus on tarpeen valtakunnallisen korkeakoulupolitiikan toimeenpanemiseksi ja yhteensovittamiseksi, koulutustarjonnan valtakunnalliseksi ja alueelliseksi yhteensovittamiseksi sekä voimavarojen ohjaamiseksi. Lainsäädäntöön tulee sisällyttää menettely, jolla ministeriö ja ammattikorkeakoulut sopivat tavoitteista.

Ammattikorkeakoulujen hallinnon järjestämistä koskevaa selvitystyötä varten opetusministeriö asetti erillisen jaoston, joka jätti ehdotuksensa työryhmälle 22 päivänä helmikuuta 2002.

Opetusministeriö asetti myös 21 päivänä marraskuuta 2000 työryhmän, jonka tehtävänä oli kehittää ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmää nykyistä oikeudenmukaisemmaksi ja kannustavammaksi sekä nykyistä paremmin korkeakoulun infrastruktuurin tarpeita vastaavaksi. Tässä tarkoituksessa työryhmän tuli määrittää, miten kokonaisrahoitus jaetaan perusrahoituksen sekä hankerahoituksen, tuloksellisuusrahoituksen ja ammattikorkeakoululaitoksen yhteisten menojen kesken, ja miten perusrahoituksen ja muun rahoituksen jakosuhdetta voidaan tarvittaessa muuttaa. Työryhmän tuli myös määrittää, millä kriteereillä perusrahoitukseen käytettävissä oleva määräraha jaetaan ammattikorkeakoulujen kesken sekä hankerahoituksen, tuloksellisuusrahoituksen ja ammattikorkeakoulujärjestelmän yhteisten menojen jakosuhte, sekä miten tätä jakosuhdetta tarvittaessa muutetaan.

Työryhmä sai muistionsa valmiiksi 31 päivänä tammikuuta 2002. Työryhmä ehdotti muistiossaan, että ehdotukset ammattikorkeakoulujen rahoitukseen tehtävistä muutoksista sovitetaan yhteen toiminnallisten säännösten kanssa mainitussa ammattikorkeakoululakityöryhmässä ja että rahoitusta koskevat säännökset tulisi ottaa osaksi toiminnallista lainsäädäntöä.

4.2. Lausunnot

Rahoitustyöryhmän muistiosta hankittiin lausunnot valtiovarainministeriöltä, ammattikorkeakouluilta, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry:ltä, Suomen kuntaliitto ry:ltä, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry:ltä, Suomen Ammattikorkeakouluopiskelijayhdistysten Liitto - SAMOK ry:ltä ja työmarkkinoiden keskusjärjestöiltä. Useimmat lausunnonantajat pitivät työryhmän ehdotuksia ammattikorkeakoulujen rahoitukseen tehtävistä muutoksista tarpeellisina ja katsoivat, että ammattikorkeakoulujen rahoitusta koskevat säännökset tulee ottaa valmisteltavana olevaan ammattikorkeakoululakiin. Erityisen tarpeellisenä pidettiin investointien tukijärjestelmän uudistamista.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Ammattikorkeakoululaki

Ammattikorkeakouluopinnoista annettua lakia on muutettu ja siihen on tehty lisäyksiä useaan otteeseen. Kun tässä esityksessä ehdotetaan lakiin tehtäväksi huomattavia muutoksia, laki ehdotetaan selvyyden vuoksi korvattavaksi kokonaan uudella lailla.

Voimassa olevan lain nimi viittaa niin sanotun järjestämismallin mukaisesti laadittuun lakiin. Tässä mallissa laissa säädetään vain koulutukseen liittyvistä asioista ja jätetään koulutuksen organisaatiot koulutuksen ylläpitäjän päätettäväksi. Muiden Euroopan maiden ammattikorkeakouluja koskeva lainsäädäntö perustuu niin sanottuun instituutiomalliin, jossa säädetään myös organisaatioista. Vuonna 1998 voimaan tullut uusi yliopistolaki (645/1997) on myös rakennettu instituutiomallin pohjalle. Ammattikorkeakoulut ovat osa korkeakoulujärjestelmää. Ammattikorkeakouluja koskeva lainsäädäntö tulisi rakentaa muuta korkeakoulujärjestelmää koskevan lainsäädännön tapaan. Sen vuoksi ehdotetaan, että lain nimi olisi ammattikorkeakoululaki.

1 luku. Yleisiä säännöksiä

1 §. *Lain soveltamisala.* Pykälä sisältää lain soveltamisalan lisäksi ammattikorkeakoulun määritelmän. Ammattikorkeakoulut olisivat ensisijaisesti ammatillista korkeakouluopetusta antavia oppilaitoksia. Ammattikorkeakoulut erottuisivat tällä tavoin yliopistoista, joiden tehtävänä on antaa tutkimukseen perustuvaa ylintä opetusta.

Ammattikorkeakoulut olisivat pykälän mukaan välittömästi opetusministeriön alaisia korkeakouluja eivätkä, kuten ammattikorkeakoulujen perustana olleet ammatilliset oppilaitokset, opetushallituksen alaisia. Sanonta on sama kuin voimassa olevan lain 3 §:n 1 momentissa.

2 §. *Ammattikorkeakoulujen asema koulutusjärjestelmässä.* Voimassa olevan lain 3 §:n 1 momentin mukaan ammattikorkeakoulut muodostavat korkeakoulujärjestelmässä yliopistolaitoksen rinnalla toimivan ei-yliopistollisen osan. Valtioneuvoston vuosille 1999 - 2004 hyväksymässä opetuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa ammattikorkeakoulujen asema koulutusjärjestelmässä on muiden Euroopan maiden tapaan määritelty voimassa olevaa lakia myönteisemmin.

Lakiehdotuksen 2 §:ssä ammattikorkeakoulujen asema koulutusjärjestelmässä ehdotetaan määriteltäväksi mainitun kehittämissuunnitelman mukaisesti osaksi korkeakoulujärjestelmää. Suomen korkeakoulujärjestelmää kehitettäisiin kahdesta pilarista muodostuvana kokonaisuutena siten, että yliopistot ja ammattikorkeakoulut täydentävät toisiaan. Korkeakoululaitos muodostuisi yliopistoista ja ammattikorkeakouluista. Kumpaakin kehitettäisiin omien vahvuusalueidensa pohjalta yhteistyötä, työnjakoa, kilpailua ja verkostoitumista korostaen.

3 §. *Ammattikorkeakoulun itsehallinto ja jäsenet.* Korkeakoulujärjestelmälle on ominaista korkeakouluautonomia ja korkeakouludemokratia. Korkeakouluautonomialla tarkoitetaan tavallisesti opetuksen ja tutkimuksen vapautta, oikeutta päättää omista asioistaan ja oikeutta nimittää opettajat. Korkeakouludemokratiaan kuuluu, että enemmistö korkeakoulun monijäsenisten hallintoelinten jäsenistä edustaa korkeakoulun opettajia, muuta henkilökuntaa ja opiskelijoita.

Perustuslain 16 §:n 3 momentin mukaan tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapaus on turvattu. Ammattikorkeakoulut ovat osa korkeakoulujärjestelmää. Ne vastaavat omalta osaltaan ylimmän opetuksen järjestämisestä maassamme. Opetuksen ja tutkimuksen vapaudesta ammattikorkeakoulussa ehdotetaan säädettäväksi lakiehdotuksen 15 §:ssä. Tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapautta suojaa myös lakiin perustuva yliopistojen ja korkeakoulujen itsehallinto.

Ammattikorkeakouluilla olisi lakiehdotuksen 3 §:n 1 momentin mukaan sisäisissä asioissaan itsehallinto.

Lähtökohtana ammattikorkeakoulujen itsehallinnon tarkastelulle on huomattava ensinnäkin, että valtio harjoittaa maassamme korkeakoulupolitiikkaa toisaalta lainsäätäjänä ja toisaalta politiikan tekijänä. Ammattikorkeakoulut ovat kunnallisia ja yksityisiä. Valtio vastaa ammattikorkeakoulujen osalta valtakunnallisesta korkeakoulupolitiikasta ja ammattikorkeakoulujen ylläpitäjät alueellisesta korkeakoulupolitiikasta. Toiseksi ammattikorkeakoulujen rahoituksessa noudatetaan laskennallista valtiosuusjärjestelmää, jossa budjettivalta on ammattikorkeakoulun ylläpitäjällä, mutta rahoituksen ohjaamisesta sovitaan eräiltä osin opetusministeriön ja ammattikorkeakoulujen välisissä tavoite- ja tulossopimusneuvotteluissa. Itsehallinnon rajat ammattikorkeakoulussa määräytyvät siten sen mukaan, missä määrin valtio lainsäätäjänä ja korkeakoulupolitiikan harjoittajana sekä tavoite- ja tulossopimusneuvottelujen osapuolena antaa toimivaltaa ammattikorkeakoululle ja missä määrin ammattikorkeakoulun ylläpitäjä siirtää budjettivaltaa ammattikorkeakoululle.

Keskeinen kysymys ammattikorkeakoulujen itsehallinnon kannalta on toisaalta valtionhallinnon ja ylläpitäjähallinnon ja toisaalta ammattikorkeakoulun sisäisen hallinnon toimivallan jako. Ammattikorkeakoululla olisi itsehallinto sisäisissä asioissa vastakohtana niille asioille, jotka kuuluvat valtion tai ammattikorkeakoulun ylläpitäjän toimivaltaan.

Ammattikorkeakoulun sisäisestä hallinnosta ehdotetaan säädettäväksi lakiehdotuksen 10 - 13 §:ssä.

Ehdotetun 3 §:n 2 momentissa lueteltaisiin ammattikorkeakouluun jäsenenä kuuluvat henkilöryhmät.

4 §. *Ammattikorkeakoulujen tehtävät.* Voimassa olevassa laissa ammattikorkeakoulujen tehtävistä säädetään useissa eri pykälissä. Ammattikorkeakoulujen tehtävät ehdotetaan koottavaksi lakiehdotuksen 4 §:ään.

Ammattikorkeakoulujen tehtävät perustuisivat ensisijaisesti työelämän ja sen kehittämisen asettamiin sekä sen ohella tutkimukseen ja taiteellisiin lähtökohtiin. Yliopistojen tehtävistä poiketen ammattikorkeakoulut antaisivat käytäntöön painottunutta korkeakouluopetusta työelämän asiantuntijatehtäviin. Samalla tuettaisiin opiskelijoiden ammatillista kasvua. Ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyö palvelisi toisaalta

ammattikorkeakouluopintoja ja niiden kehittämistä sekä toisaalta alueellista ja paikallista elinkeino- ja muuta työelämää ja sen kehittämistä. Tämä toiminta kohdistuisi erityisesti pieneen ja keskisuureen yritystoimintaan sekä hyvinvointipalveluihin.

Ammatillista opettajankoulutusta järjestetään viiden ammattikorkeakoulun yhteydessä toimivissa ammatillisissa opettajakorkeakouluissa. Ammatillisesta opettajankoulutuksesta säädetään ammatillisesta opettajankoulutuksesta annetussa laissa, joka ehdotetaan myös tässä yhteydessä uudistettavaksi.

5 §. Yhteistyö toimintaympäristön kanssa. Ammattikorkeakoulujen tehtävä ammatillisesta korkeakouluopetusta antavina laitoksina edellyttää tiivistä yhteistyötä elinkeino- ja muun työelämän kanssa. On myös tärkeää, että ammattikorkeakoulut ja yliopistot toimivat tarpeellisessa määrin yhteistyössä. Samoin on tärkeää, että ammattikorkeakoulut tekevät yhteistyötä muiden oppilaitosten, erityisesti ammatillisten oppilaitosten, lukioden ja aikuiskoulutusta järjestävien oppilaitosten, kanssa. Ammattikorkeakoulujen kansainvälisenä tehtävänä on myös yhteistyö ulkomaisten ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen kanssa.

2 luku. **Ammattikorkeakoulun ylläpitäminen**

6 - 7 §. Ammattikorkeakoulun toimilupa ja koulutustehtävä. Ehdotettu 6 § vastaa voimassa olevan lain 4 §:ää. Voimassa olevan lain 5 §:ään sisältyviä ammattikorkeakouluhankkeiden arviointiperusteita ei ehdotettavaan lakiin enää sisällytettäisi. Tarkoituksena kuitenkin on, että korkeakoulujen arviointineuvosto edelleen arvioisi mahdolliset ammattikorkeakouluhankkeet näiden arviointiperusteiden mukaisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan toimiluvan saajalla olisi oikeus ammattikorkeakoulun ylläpitämiseen ja ammattikorkeakouluopetuksen järjestämiseen sille toimiluvassa määrätyn koulutustehtävän mukaisesti. Lakiehdotuksen 7 §:n 1 momentin mukaan koulutustehtävässä määrättäisiin nykyiseen tapaan ammattikorkeakoulun toimiala eli siellä olevat koulutusalat. Koulutustehtävässä määriteltäisiin myös ammattikorkeakoulun koko ilmoittamalla opiskelijapaikkamäärä. Niin ikään koulutustehtävässä määrättäisiin ammattikorkeakoulun opetuskieli tai opetuskielet ja sijaintipaikat.

Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin muun muassa siitä koulutuslajista, jota koulutustehtävän määrittelyssä käytettäisiin. Ammattikorkeakoulun toimialaa tai opetuskieltä muutettaisiin valtioneuvoston päätöksellä. Opiskelijapaikkamäärän ja sijaintipaikkojen muuttamiseen riittäisi 7 §:n 2 momentin mukaan opetusministeriön lupa. Ehdotettu 7 § vastaa voimassa olevan lain 6 §:ää.

Mahdollisuus valtion ylläpitämän ammattikorkeakoulun perustamiseen sisällytettiin voimassa olevan lain 4 §:n 4 momenttiin siltä varalta, ettei valtakunnallisia koulutus-tarpeita muutoin saada tyydytetyiksi. Yhtään valtion ammattikorkeakoulua ei ole perustettu opetusministeriön hallinnonalalle. Mahdollisuutta valtion ammattikorkeakoulun perustamiseen ei lakiin enää sisällytettäisi.

3 luku. Toiminnan ohjaus ja arviointi

8 §. *Tavoitteiden asettaminen.* Ammattikorkeakoulujen muu kuin valtioneuvoston myöntämän toimiluvan kautta tapahtuva ohjaus on nykyisin järjestetty samaan tapaan kuin yliopistojen. Tämä on tarpeen korkeakoulujärjestelmän osien yhteensovittamiseksi. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että valtioneuvosto päättää ammattikorkeakoulujen keskipitkän aikavälin yleisestä kehittämisestä hyväksymissään koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmissa. Opetusministeriö ja ammattikorkeakoulut sopivat lyhyemmän aikavälin tavoitteista tavoite- ja tulossopimusneuvotteluissa. Vuodesta 2001 lukien sopimukset on tehty kolmeksi vuodeksi. Voimassa olevassa laissa sopimusmenettelystä ei ole säännöksiä.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaa koskeva asetuksenantovaltuutus.

Ammattikorkeakoulukohtaisista tavoitteista sovittaisiin sopimusneuvotteluissa. Pyrkimyksenä on kehittää neuvottelujen sisältöä strategisen tavoitteenasettelun suuntaan ottaen erityisesti huomioon kansalliset korkeakoulupoliittiset tavoitteet. Neuvotteluihin osallistuisivat ja niistä tehdyn sopimuksen allekirjoittaisivat toisaalta opetusministeriön ja toisaalta ammattikorkeakoulun ylläpitäjän ja ammattikorkeakoulun edustajat. Sopimuksin tapahtuva ammattikorkeakoulun toiminnan ohjaus rajoittaa 3 §:ssä ehdotettua ammattikorkeakoulun itsehallintoa sekä opetusministeriöön että ammattikorkeakoulun ylläpitäjään päin. Tämän vuoksi menettelystä ehdotetaan säädettäväksi pykälän 2 momentissa.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi voimassa olevan lain 7 §:ää vastaava säännös, jonka perusteella opetusministeriö voisi tarvittaessa päättää ammattikorkeakouluissa opinnot aloittavien määristä.

Ammattikorkeakoulun ylläpitäjä asettaa omat tavoitteensa ammattikorkeakoululle talousarvion hyväksymisen yhteydessä ja muissa strategisissa asiakirjoissa ylläpitäjää koskevien säännösten mukaan.

9 §. *Laadunarviointi.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan voimassa olevan lain 8 §:ää vastaavasti säädettäväksi ammattikorkeakoululle vastuu koulutuksensa ja muun toimintansa laatutasosta ja sen jatkuvasta kehittämisestä sekä velvollisuus osallistua laadunarviointiin. ammattikorkeakouluille asetettaisiin pykälän 2 momentissa myös velvollisuus saattaa arvioinnin tulokset julkisuuteen.

Ylläpitäjän tehtävänä puolestaan on arvioida ammattikorkeakoululle asettamiensa tavoitteiden toteutumista.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen järjestämän koulutuksen valtakunnallisesta arvioinnista on vuodesta 1996 vastannut korkeakoulujen arviointineuvosto. Neuvosto avustaa opetusministeriötä myös ammattikorkeakoulujen toimilupahakemusten arvioinnissa. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin neuvostoa koskevan asetuksenantovaltuudesta.

4 luku. **Ammattikorkeakoulun sisäinen hallinto**

10 §. *Hallintoelimet.* Ammattikorkeakoulun sisäisen hallinnon hoitamista varten ammattikorkeakoululla olisi aina hallitus ja rehtori.

11 §. *Hallitus.* Ammattikorkeakoulujen kokoerojen vuoksi lakiin otettaisiin vain hallitusta koskevat perussäännökset. Puheenjohtajana toimivan rehtorin lisäksi hallituksessa olisivat pykälän 1 momentin mukaan edustettuina ammattikorkeakoulun vakinaiset opettajat, muu henkilöstö ja päätoimiset opiskelijat.

Jottei mikään henkilöryhmä voisi nousta hallituksessa määräävään asemaan, ehdotetaan pykälän 2 momentissa säädettäväksi, että kunkin ryhmän edustuksen on oltava vähemmän kuin puolet koko jäsenmäärästä.

Hallituksen jäsenten kokonaismäärästä ja eri henkilöryhmiä edustavien jäsenten määrästä päättäisi pykälän 3 momentin mukaan ammattikorkeakoulun ylläpitäjä. Jäsenten valinnasta määrättäisiin ammattikorkeakoulun johtosäännössä. Lisäksi ammattikorkeakoulun ylläpitäjä voisi päättää, että ammattikorkeakoulun hallitukseen voisi kuulua ammattikorkeakoulun ulkopuolisia henkilöitä. Ammattikorkeakoulun luonteeseen sopii, että hallitukseen voisi kuulua elinkeino- ja muuta työelämää ammattikorkeakoulun toimialalla edustavia henkilöitä. Heitä voisi olla enintään kolmannes hallituksen jäsenistä.

Hallituksen asettaisi pykälän 4 momentin mukaan ammattikorkeakoulun ylläpitäjä. Hallituksen jäsenten valinta olisi ammattikorkeakoulun oma tehtävä.

12 §. *Hallituksen tehtävät.* Hallitus olisi ammattikorkeakoulun sisäisissä asioissa ylin päättävä hallintoelin. Sen keskeisistä tehtävistä säädettäisiin laissa. Hallituksen tehtäviin kuuluisivat ammattikorkeakoulun toiminnan kehittäminen, ehdotuksen tekeminen ylläpitäjälle ammattikorkeakoulun toiminta- ja taloussuunnitelmaksi sekä talousarvioksi samoin kuin ammattikorkeakoulun sisällä tapahtuvan määrärahojen jakamisen perusteista päättäminen. Hallituksen käsiteltävistä ja ratkaistavista muista asioista määrättäisiin johtosäännössä. Hallituksen ratkaistavia olisivat sellaiset opetusta ja opiskelijoita koskevat asiat, jotka edellyttävät monijäsenisen hallintoelimen päätöksentekoa.

Ammattikorkeakoulun johtosäännössä määrättäisiin ammattikorkeakoulun sisäisen hallinnon perusteista. Näihin kuuluisi muun ohella se, kuka nimittää ammattikorkeakoulun opettajat. Ylläpitäjän hallintosääntö tai vastaava asiakirja ja ammattikorkeakoulun johtosääntö muodostaisivat kokonaisuuden, joka sisältää ylläpitäjähallinnon ja ammattikorkeakoulun sisäisen hallinnon tehtäviä koskevat määräykset.

13 §. *Rehtori ja vararehtori.* Rehtori johtaisi kuten nykyisinkin ammattikorkeakoulun toimintaa. Rehtorilla olisi yleistöimivalta ammattikorkeakoulun sisäistä hallintoa koskevissa asioissa. Hän käsitelisi ja ratkaisisi ammattikorkeakoulun sisäistä hallintoa koskevat asiat, jollei laissa, valtioneuvoston tai opetusministeriön asetuksessa taikka ammattikorkeakoulun johtosäännössä toisin säädetä tai määrätä.

Rehtorin valinta kuuluisi ammattikorkeakoulun ylläpitäjälle. Ammattikorkeakoulussa voisi olla rehtorin virka tai toimi, joka voisi olla myös määräaikainen. Rehtorin kelpoisuusvaatimuksista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

Ammattikorkeakoulussa voisi olla yksi tai useampia vararehtoreita.

5 luku. Opetus ja tutkimukset

14 §. *Opetuskieli.* Ammattikorkeakouluja on 29, joista 24 suomenkielistä ja 3 ruotsinkielistä ammattikorkeakoulua, minkä lisäksi on kaksi kaksikielistä ammattikorkeakoulua. Käytännössä päävastuu maamme ruotsinkielisestä ammattikorkeakouluopetuksesta on toimiluvan kautta mainituilla 3 ruotsinkielisellä ammattikorkeakoululla.

Ammattikorkeakoulun opetuskieli olisi voimassa olevan lain 10 §:ää vastaavasti suomi tai ruotsi ja kaksikielisissä ammattikorkeakouluissa suomi ja ruotsi. Opetuksessa sekä kuulusteluissa ja kokeissa saataisiin kuitenkin tarvittaessa käyttää muutakin kieltä kuin opetuskieltä sen mukaan kuin ammattikorkeakoulu päättää. Tämä on tarpeen muun muassa ammattikorkeakouluissa järjestettävän vieraskielisen tutkimukseen johtavan koulutuksen vuoksi.

15 §. *Opetuksen ja tutkimuksen vapaus.* Säännös vastaa yliopistolain 6 §:ää. Suomen perustuslain 16 §:n 3 momentin mukaan tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapaus on turvattu. Koulutustehtävänsä ohella ammattikorkeakoulut harjoittavat ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa ja työelämää tukevaa tutkimus- ja kehitystyötä.

Opetuksen vapaus sisältää ammattikorkeakoulun oikeuden opettaa haluamallaan tavalla sekä sisällöllisesti että menetelmällisesti annettujen säännösten ja määräysten puitteissa.

Opetus ammattikorkeakoulussa olisi julkista. Pääsyä opetusta seuraamaan voitaisiin rajoittaa vain perustellusta syystä.

16 §. *Ammattikorkeakoulussa annettava opetus.* Ammattikorkeakoulussa järjestettäisiin nykyisen käytännön mukaisesti korkeakoulututkintoon johtavia opintoja, ammatillisia erikoistumisopintoja ja muuta aikuiskoulutusta. Amatilliset erikoistumisopinnot ovat laajoja täydennyskoulutusohjelmia ja muu aikuiskoulutus esimerkiksi täydennyskoulutusta.

Ammattikorkeakoulussa voidaan myös järjestää ammattikorkeakoulun jatkotutkintoon johtavia opintoja sen mukaan kuin ammattikorkeakoulun jatkotutkimuksen kokeilusta annetussa laissa säädetään.

17 §. *Tutkintojen perusteet.* Pykälän 1 momentti vastaa nykyisen 2 §:n 1 momenttia. Ammattikorkeakoulututkintojen asemasta korkeakoulututkintojen järjestelmässä säädetään korkeakoulututkintojen järjestelmästä annetussa asetuksessa.

Pykälän 2 momentin mukaan ammattikorkeakoulututkintojen keskeisistä perusteista ja tavoitteista säädettäisiin voimassa olevan lain 11 §:n 1 momenttia vastaavasti valtioneuvoston asetuksella. Tarkempia määräyksiä annettaisiin ammattikorkeakoulun tutkintosäännössä.

Ammattikorkeakoulututkintojen nimikkeistä on voimassa olevan lain 11 §:n 2 momentin mukaan päätetty koulutusohjelmien vahvistamisen yhteydessä opetusministeriön päätöksellä. Tutkintojen nimet ja tutkintonimikkeet ovat ammattikorkeakoulu-uudistuksen edetessä selkiytyneet ja niiden määrä on myös vähentynyt. Useissa Euroopan maissa on siirrytty tai ollaan siirtymässä yhtenäisiin tutkintojen nimiin yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että opetuksen sisältöjä oltaisiin yhdenmukaistamassa. Pykälän 3 momentissa ehdotetaan ammattikorkeakoulussa suoritettujen ammattikorkeakoulututkintojen nimeksi kandidaattia (AMK). Tutkinnon nimi muodostuisi kandidaatista (AMK) ja siihen liitettävästä koulutusalan nimestä. Tarvittaessa voitaisiin vakiintuneimmat nykyisistä tutkintonimikkeistä säilyttää. Tutkinnoista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

18 §. *Koulutusohjelmat ja opetussuunnitelmat.* Pykälässä ehdotetut säännökset koulutusohjelmista ja niiden laajuudesta sekä koulutusohjelmien opetussuunnitelmista vastaavat voimassa olevan lain 12 §:ää. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että opetusministeriö vahvistamisen asemesta päättäisi koulutusohjelmista, mikä vastaisi noudatettua käytäntöä. Kun uusi koulutusohjelma edellyttää aina myös voimavaroja, päätös tehtäisiin ammattikorkeakoulun ylläpitäjän esityksestä.

6 luku. **Opiskelijat**

19 §. *Kelpoisuus ammattikorkeakouluopintoihin.* Pykälässä säädettäisiin nykyistä käytäntöä vastaavasti tyhjentävästi ammattikorkeakoulukelpoisuudesta eli niistä edellytyksistä, joilla henkilö voi päästä opiskelijaksi ammattikorkeakouluun. Ammattikorkeakouluun voisi edetä sekä lukio- että ammatillisista tieteistä. Samoin kelpoisuuden antaisivat nuorisoasteen koulutuskokeilussa suoritettut niin sanotut yhdistelmäopinnot, jotka muodostuvat sekä ammatillisista että lukio-opinnoista. Suomalaisia tutkintoja vastaavat ulkomaiset opinnot antaisivat myös ammattikorkeakoulukelpoisuuden.

Ammattikorkeakoulu voisi pykälän 2 momentin mukaan ottaa opiskelijaksi myös henkilön, jolla muutoin katsotaan olevan riittävät tiedot ja taidot ammattikorkeakouluopinnoista varten.

Pykälän 1 momentin 3, 5 ja 6 kohdan mukaan ammatillisen tutkinnon tai sitä vastaavien aikaisempien opintojen, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitettujen tutkintojen ja yhdistelmäopinnot suoritaneiden kelpoisuudesta ammattikorkeakouluopintoihin säädettäisiin kuitenkin edelleen tarkemmin opetusministeriön asetuksella. Opetusministeriön asetuksella olisi tarkoitus säätää, että laajuudeltaan kolmea vuotta suppeampi ammatillinen tutkinto tai yhdistelmäopinnot antaisivat vain niin sanotun rajatun ammattikorkeakoulukelpoisuuden eli kelpoisuuden saman alan ammattikorkeakouluopintoihin. Vähintään kolmen vuoden laajuinen tutkinto antaisi yleisen ammattikorkeakoulukelpoisuuden eli kelpoisuuden kaikkiin ammattikorkeakouluopintoihin.

20 §. *Opiskelijamäärä.* Ammattikorkeakoulu päättäisi voimassa olevan lain 14 §:ää vastaavasti koulutustehtävänsä rajoissa ammattikorkeakouluun vuosittain otettavien uusien opiskelijoiden määrästä. Säännös merkitsee niin sanotun numerus clausus -järjestelmän käyttämistä eli opiskeluoikeuden rajoittamista vastakohtana sille, että ammattikorkeakouluun otettaisiin, niin kuin eräissä muissa maissa on asianlaita, kaikki kelpoisuuden täyttävät opiskelijat.

21 §: *Opiskelijavalinta.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi nykyistä käytäntöä vastaavasti, että ammattikorkeakoulu itse päättäisi opiskelijavalinnan perusteista ja valintakokeiden käyttämisestä. Hakijoihin olisi kuitenkin sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita.

Ammattikorkeakoulujen opiskelijavalinta järjestetään yhteishaun avulla. Vain aikuis-koulutus ja vieraskielinen koulutus on käytännön syistä jätetty yhteishakujärjestelmän ulkopuolelle. Ammattikorkeakoulujen yhteishakujärjestelmästä säädettäisiin pykälän 2 momentin nojalla asetuksella. Opetusministeriö voisi antaa tarkempia määräyksiä järjestelmän toiminnasta.

Opiskelijat ottaisi pykälän 3 momentin mukaan ammattikorkeakoulu. Asetuksella saattaa olla tarpeen säätää tarkemmin muun muassa siitä, mihin ammattikorkeakoulun yksikköön opiskelijat otetaan. Ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain 15 §:ää muutettiin (1060/1998) vuonna 1998 siten, että lukuvuodesta 1998 - 1999 lähtien opiskelija on voinut ottaa samana lukuvuonna vastaan vain yhden korkeakoulututkintoon johtavan opiskelupaikan joko yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. Opiskelijaksi hakevalla olisi oikeus hakea ammattikorkeakoululta oikaisua opiskelijaksi ottamista koskevaan päätökseen. Oikaisumenettelystä säädettäisiin asetuksella.

22 - 24 §. *Opiskelijaksi ilmoittautuminen, opiskeluoikeus ja opiskeluoikeuden menettäminen.* Ammattikorkeakouluopinnoista annettuun lakiin lisättiin vuonna 2001 uudet 15 a, 15 b ja 15 c § (583/2001) opiskelijaksi ilmoittautumisesta, opiskeluoikeudesta ja opiskeluoikeuden menettämisestä. Mainitut säännökset ehdotetaan siirrettäviksi sellaisinaan ehdotettuun ammattikorkeakoululakiin.

Lakiehdotuksen 22 §:ssä säädettäisiin ammattikorkeakouluun ilmoittautumisesta sekä lukuvuosittaisen läsnäolo- ja poissaoloilmoituksen tekemisestä. Lakiehdotuksen 23 §:ään sisältyisivät säännökset ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen sisällöllisestä laajuudesta ja opiskeluajan enimmäispituudesta. Opiskeluoikeuden menettämisestä ja oikaisusta ammattikorkeakoulun tekemään opiskeluoikeuden menettämistä koskevaan päätökseen säädettäisiin 24 §:ssä.

25 §. *Opetuksen maksuttomuus.* Vuonna 2001 muutettiin osittain ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain 16 §:ää (osittain muutettu 583/2001). Mainitussa pykälässä säädetään ammattikorkeakoulututkintoon johtavan opetuksen maksuttomuudesta. Muussa opetuksessa voidaan pykälän mukaan periä maksuja. Mainitun pykälän nojalla on annettu opetusministeriön asetus ammattikorkeakoulujen opetuksesta perittävien maksujen perusteista (653/2001). Mainitut 16 §:n säännökset ehdotetaan siirrettäviksi sellaisinaan lakiehdotuksen 25 §:ään.

26 §. *Opiskelijan oikeusturva ja kurinpito.* Pykälän 1 momentin mukaan opiskelijalla olisi nykyisen käytännön mukaisesti oikeus hakea ammattikorkeakoululta oikaisua opintosuorituksen arviointiin. Oikaisumenettelystä säädettäisiin asetuksella.

Pykälän 2 momentin mukaan ammattikorkeakoulussa rikkomukseen syyllistynyttä opiskelijaa voitaisiin nykyisen käytännön mukaisesti rangaista varoituksella tai määräaikaisella erottamisella enintään yhdeksi vuodeksi. Kurinpitomenettelystä säädettäisiin asetuksella.

7 luku. Opettajat ja muu henkilöstö

27 §. *Opettajat ja muu henkilöstö.* Voimassa olevan lain 18 §:n mukaan ammattikorkeakoulussa on yliopettajan virkoja ja toimia. Yliopettajat ja lehtorit ovat käytännössä vakiintuneet ammattikorkeakoulujen opettajistoksi. Lisäksi ammattikorkeakoulussa on tuntiopettajia ja luennoitsijoita. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan tätä käytäntöä jatkettavaksi. Yliopettajat vastaavat käytännössä ammattikorkeakouluopetuksen laadusta. Nykyiset virka- ja työehtosopimukset mahdollistavat sen, että opettajiston tehtävät voivat käytännössä painottua ammattikorkeakoulun tarpeen mukaan joustavasti varsinaisen opetuksen ja ohjauksen antamiseen, oppimateriaalin laatimiseen, opetuksen suunnitteluun ja kehittämiseen, opetuksen kansainvälistymisestä huolehtimiseen, tutkimus- ja kehitystyöhön, opinto-ohjaukseen ja niin edelleen. Yliopettajille sopii luontevasti myös koulutusalan sekä tutkimus- ja kehitystyön johtaminen.

Ammattikorkeakoulussa voisi lisäksi olla muuta henkilöstöä opetusta, tutkimus- ja kehitystyötä sekä muita tehtäviä varten. Muuta opetushenkilöstöä olisivat tuntiopettajat ja luennoitsijat.

Pykälän 2 momentin mukaan ammattikorkeakoulu nimittäisi tai ottaisi opettajat.

Kansainvälisesti korkeakouluissa, myös ammattikorkeakouluja vastaavissa korkeakouluissa, on professorin virkoja. Jatkossa on tästäkin näkökulmasta syytä selvittää ammattikorkeakoulun opettajiston virkarakenteen kehittäminen.

28 §. *Opettajien kelpoisuusvaatimukset ja tehtävät.* Pykälä sisältäisi valtuuden säätää ammattikorkeakoulun opettajien kelpoisuusvaatimuksista ja tehtävistä asetuksella. Tarkoituksena on, että nykyisiä kelpoisuusvaatimuksia ei muutettaisi.

29 §. *Kunnallisen ja yksityisen ammattikorkeakoulun henkilöstön asema.* Pykälään otettaisiin nykyistä käytäntöä vastaavasti kunnallisen ammattikorkeakoulun henkilöstön osalta tarpeelliset viittaussäännökset kuntalakiin ja kunnallisen viranhaltijan palvelussuhdeturvasta annettuun lakiin (484/1996) sekä vastaavasti yksityisen ammattikorkeakoulun henkilöstön osalta työsopimuslakiin (55/2001).

8 luku. Rahoitus

30 §. *Perusrahoitus, hanke- ja tuloksellisuusrahoitus sekä ammattikorkeakoulujen yhteisten menojen ja ammatillisen opettajankoulutuksen rahoitus.* Pykälässä säädetään ammattikorkeakoulujen rahoituksen eri muodoista. Tämän pykälän lisäksi 33 §:ssä ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädetään kuntien rahoitusosuudesta ammattikorkeakoulujen kustannuksiin ja 34 §:ssä muusta ammatikorreakeoulujen rahoituksesta. Pykälän 1 - 4 momentissa mainitut ammattikorkeakoulujen rahoitusmuodot vastaavat nykyisiä rahoitusmuotoja, mutta niiden nimiä ei mainita nykyisin lainsäädännössä. Nykyisessä laissa valtionosuudet ja -avustukset jaetaan perustamishankkeen valtionosuuksiksi (21 §), käyttökustannusten valtionosuuksiksi (22 §) ja ylimääräiseksi valtionavustuksiksi (23 §). Pykälän 5 momentin mukaisesta ammattikorkeakoulujen järjestämää opettajankoulutusta varten myönnettävästä valtionavustuksesta säädetään nykyisin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 43 §:n 1 momentissa, joka ehdotetaan tässä yhteydessä kumottavaksi.

Pykälän 1 momentin mukaan valtionosuusrahoitus määräytyy, kuten nykyisinkin ammattikorkeakoulun opiskelijamäärän ja opiskelijaa kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella. Opiskelijoiksi luetaan tutkintoa suorittavien opiskelijoiden lisäksi erikoistumisopintoja ja jatkotutkintoa suorittavat opiskelijat.

Yksikköhintoihin perustuvaa valtionosuusrahoitusta kutsutaan perusrahoitukseksi. Yksikköhintojen perusteena olevan ammattikorkeakoulujen keskimääräisen yksikköhinnan vahvistamisesta säädetään 31 §:ssä ja ammattikorkeakoulujen yksikköhintojen määräämisen perusteista 32 §:ssä.

Pykälän 2 ja 3 momentti vastaavat nykyistä ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain 23 §:ssä säädettyä ylimääräistä valtionavustusta ja muuta valtion talousarvion varaista valtionavustusta, joka on kohdennettu hankerahoitukseen, tuloksellisuusrahoitukseen ja muuhun ammattikorkeakoulujen toiminnan tukirahoitukseen kuten avoimen ammattikorkeakouluopetuksen ja opiskelijoiden harjoittelun tukemiseen.

Pykälän 4 momentissa säädetään siitä rahoituksesta, jolla opetusministeriö on hoitanut sellaisia ammattikorkeakoulujen yhteisiä toimintoja ja hankkeita, jotka tulevat kaikkien ammattikorkeakoulujen hyväksi ja, jotka ammattikorkeakoulut joutuisivat itse muutoin järjestämään.

Pykälän 5 momentin mukaan ammattikorkeakoulujen ylläpitäjille myönnetään opettajankoulutusta varten, samalla tavalla kuin nykyisin, erillistä valtionavustusta. Myös valtionavustuksen määrä säilyy nykyisellään. Valtionavustus kattaa opettajankoulutuksen järjestämisestä aiheutuvat kustannukset likimäärin kokonaan.

31 §. *Keskimääräinen yksikköhinta.* Keskimääräisen yksikköhinnan määräytymistä koskevat säännökset säilyvät sisällöltään pääosin nykyisellään. Opiskelijakohtainen keskimääräinen yksikköhinta vahvistetaan vuosittain etukäteen. Pykälän 1 momentin ja valtioneuvoston ohjesäännön 7 §:n 6 kohdan mukaan päätös tehdään valtioneuvoston yleisistunnossa. Toiminnan laajuuden ja laadun sekä kustannustason arvioitujen muutosten osalta 1 momentissa viitataan kuntien valtionosuuslain asianomaisiin säännöksiin.

Pykälän 2 momentissa säädetään tarkemmin keskimääräisen yksikköhinnan laske- misesta ammattikorkeakouluissa aiheutuneiden valtakunnallisten kokonaiskustannusten perusteella. Muutoksena nykytilaan keskimääräiset yksikköhinnat määrättäisiin joka vuosi edellisen vuoden toteutuneiden kustannusten perusteella. Nykyisin yksikköhinnat lasketaan joka toinen vuosi toteutuneiden kustannusten perusteella. Kun kustannusten seuranta varten kustannustiedot kerätään nykyisinkin vuosittain, muutos ei lisää ammattikorkeakoulujen ylläpitäjien hallinnollista työtä.

Rahoitusjärjestelyiden joustavuuden lisäämiseksi pykälän 2 momentin nojalla opetusministeriö voi päättää, että osa yksikköhintarahoituksesta käytetään 30 §:n 2 - 4 momentin mukaiseen rahoitukseen eli hanke- ja tuloksellisuusrahoitukseen taikka ammattikorkeakoulujen yhteisiin toimintoihin ja hankkeisiin. Opetusministeriö voi päättää vastaavasti myös, että yksikköhintojen määräämisessä käytettävää kustannuspohjaa talousarvion rajoissa laskennallisesti korotetaan. Näin ammattikorkeakouluja varten myönnettävää rahoitusta voidaan suunnata tarpeen vaatiessa ammattikorkeakoulujen toiminnan laadun turvaamisen ja toiminnan kehittämisen kannalta kaikkein tärkeimpiin ja kiireellisimpiin kohteisiin. Ennen kustannuspohjaan tehtäviä

muutoksia opetusministeriö neuvottelee kuntien keskusjärjestön ja ammattikorkeakoulujen ylläpitäjien kanssa.

Ammattikorkeakoulujen valtionosuusrahoituksessa luovutaan jaosta perustamiskustannusten ja käyttökustannusten valtionosuuksiin. Menettelyllä pyritään siihen, että rahoitusjärjestelmä olisi mahdollisimman neutraali sen suhteen, toimiiko ammattikorkeakoulu omistamissaan tiloissa, tai vuokratiloissa. Nykyisin perustamiskustannuksina pidettävät menot otettaisiin huomioon yksikköhintoihin perustuvassa rahoituksessa. Pykälän 3 momentin mukaan valtakunnallisiin kokonaiskustannuksiin luetaan mukaan ammattikorkeakoulujen käytössä olevista tiloista sekä kalustosta ja muusta irtaimistosta kustannusten laskemisvuonna tehdyt kirjanpitoon perustuvat poistot. Valtioneuvosto voi 3 momentin mukaan säätää tarkemmin poistojen huomioon ottamisesta. Huomioon otettavien poistojen määrää voidaan asetuksella tarvittaessa rajoittaa. Erillisistä vuokria varten myönnettävästä yksikköhinnan korotuksesta sekä rahoituksen maksamisen yhteydessä maksettavasta investointilisästä luovutaan.

Pykälän 4 momenttiin otetaan luettelo niistä kustannuksista, joita ei saa lukea keskimääraisten yksikköhintojen perusteena oleviin valtakunnallisiin kokonaiskustannuksiin. Luettelo vastaa pääosin nykyisin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 23 §:ään sisältyvää luetteloa. Koska opettajankoulutusta varten myönnettävää valtionavustusta koskevat säännökset siirretään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetusta laista tämän lain 30 §:n 5 momenttiin, eikä luettelon 4 kohta enää rajaa opettajankoulutuksen kustannuksia pykälässä säädetyn kustannusten laskennan ulkopuolelle, luetteloon 5 kohtaan otetaan erikseen maininta, ettei opettajankoulutuksen kustannuksia oteta huomioon pykälän mukaisia keskimääraisiä yksikköhintoja vahvistettaessa. Momentin 7 kohdassa tarkoitetuilla ylläpitäjähallinnon kustannuksilla tarkoitetaan ammattikorkeakoulun taustayhteisön eli kunnan, kuntayhtymän taikka yksityisen yhteisön tai säätiön hallinnon kustannuksia. Varsinaisen oppilaitostason hallinnon kustannukset otetaan nykyiseen tapaan huomioon ammattikorkeakoulun kustannuksina.

Muutoksena nykytilaan kustannuksista vähennetään pykälän 5 momentin mukaan opetusministeriön ammattikorkeakouluille kustannuspohjan laskentavuonna valtionavustuksena myöntämä, lain 30 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettu hanke- ja tulokselisuusrahoitus. Näin estetään saman toiminnan moninkertainen rahoittaminen.

32 §. Yksikköhinnat. Pykälässä säädetään ammattikorkeakoulukohtaisten yksikköhintojen määräämisestä ja laskemisesta. Yksikköhintoja käytetään 31 §:n mukaan lasketun ammattikorkeakoulujen vuosittaisen rahoituksen jakamiseen ammattikorkeakoulujen ylläpitäjien kesken.

Yksikköhinnat lasketaan monilta osin nykyisistä säännöksistä poikkeavalla tavalla ja ne ovat nykyistä selvästi laskennallisempia. Yksikköhintoja ei määrätä enää tutkinto-kohtaisina ja niihin tehtävien eri koulutusohjelmien kustannuseroista johtuvien porrastusten määrää vähennetään. Yksikköhintoihin ei tehdä myöskään enää opetusministeriön vahvistamista vuosivuokrasta johtuvia korotuksia, vaan tiloista aiheutuvat kustannukset otetaan huomioon siten kuin 31 §:n 3 momentissa säädetään. Uudessa yksikköhintojen laskentatavassa pyritään kuitenkin edelleen ottamaan huomioon keskeiset kustannuksiin vaikuttavat tekijät. Toisaalta uusi laskentatapa kannustaa nykyistä paremmin ammattikorkeakouluja tehokkaaseen toimintaan ja toiminnan kehittämiseen.

Pykälän 2 momentin perusteella yksikköhinta muodostuu kaikille ammattikorkeakouluille määriteltävästä, opiskelijamäärästä riippumattomasta, tasasuuruudesta, ammattikorkeakoulukohtaisesti määriteltävästä tutkimus- ja kehittämistyön osuudesta sekä suoritettujen tutkintojen ja opiskelijoiden lukumäärän mukaan määrittyvästä osuudesta. Yksikköhinnan laskemisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Tarkoituksena on säätää valtioneuvoston asetuksessa, että opiskelijamäärän mukaan laskettava osuus olisi hieman alle kaksikolmasosaa, suoritettujen tutkintojen mukainen osuus noin neljäsosa, tutkimus- ja kehittämistyön osuus noin kymmenesosa ja kaikille ammattikorkeakouluille maksettava tasasuuruinen osuus loput, eli hieman alle kahdeskymmenesosa perusrahoituksen kokonaismäärästä. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin, miten opiskelijamäärä ja suoritettujen tutkintojen määrä lasketaan ja millä kriteereillä tutkimus- ja kehittämistyön määrää mitataan. Opiskelijamäärien laskemisessa kysymykseen voi tulla nykyisen kaltainen säädettyihin opiskelijamäärien laskentapäiviin perustuva järjestelmä, tai jokin muu järjestelmä. Tutkintojen määrän osalta laskennassa voidaan käyttää esimerkiksi tiettyä ajanjaksona suoritettujen tutkintojen määrää tai opetusministeriön ja ammattikorkeakoulun ylläpitäjän kesken käydyissä tulosneuvotteluissa tavoitteeksi asetettujen tutkintojen määriä. Tutkimus- ja kehittämistyön määrää kuvaavana tekijänä voidaan käyttää esimerkiksi ammattikorkeakoulussa opettajan toimivien lehtoreiden ja yliopettajien määrää.

Pykälän 3 momentin mukaan yksikköhintoja voidaan nykyiseen tapaan valtioneuvoston asetuksessa säädettävällä tavalla porrastaa ottamalla huomioon eri tutkintojen, koulutusohjelmien ja esimerkiksi erityisopetuksesta johtuvat erot koulutuksen kustannuksissa. Tarkoituksena on kuitenkin rajoittaa porrastusten määrää nykyisestä ja ottaa huomioon ainoastaan kustannuksiltaan olennaisesti kalliimpi koulutus.

Lain 31 §:ssä säädetyt keskimääräiset yksikköhinnat ja tämän pykälän mukaiset ammattikorkeakoulukohtaiset yksikköhinnat lasketaan arvonnisäverottomien kustannusten mukaan. Pykälän 4 momentin perusteella yksityisen ammattikorkeakoulun yksikköhintaa korotetaan yksityisten ammattikorkeakoulujen ylläpitäjien maksamien arvonnisäverojen osuutta vastaavalla prosenttimäärällä.

33 §. *Kuntien rahoitusosuus ammattikorkeakoulujen kustannuksista.* Pykälässä säädetään kuntien osallistumisesta ammattikorkeakoulujen kustannuksiin. Kuntien rahoitusosuudesta säädetään tarkemmin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muutettavaksi ehdotetussa 9 §:ssä. Säännökset vastaavat sisällöllisesti nykyisiä säännöksiä. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 9 §:n mukaan kunnan rahoitusosuus opetustoimen ja kirjaston käyttökustannuksiin on 43 prosenttia euromäärästä, joka lasketaan siten, että 9 §:n 2 ja 3 momentissa säädetyllä tavalla laskettu euromäärä jaetaan maan asukasmäärällä ja näin saatu euromäärä kerrotaan kunnan asukasmäärällä. Kunnan rahoitusosuuteen lisätään vielä mainitun 9 §:n 3 momentissa säädetyt asukaskohtaiset euromäärät.

34 §. *Muu rahoitus.* Pykälässä säädetään lakisääteistä valtionosuus- avustusrahoitusta täydentävästä ammattikorkeakoulun rahoituksesta, jota opetussektorilla on tapana kutsua ulkopuoliseksi rahoitukseksi. Pykälän juridinen merkitys on lähinnä toteava.

35 §. *Eräiden opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain ja valtionavustuslain säännösten soveltaminen.* Pykälässä luetellaan ne opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain säännökset, joita sovelletaan ammattikorkeakouluille myöntävään valtionosuusrahoitukseen. Sovellettaviksi tulevat säännökset ovat rahoituksen myöntäminen ja tarkistaminen (45 §), rahoituksen maksaminen käyttökustannuksiin (46 §), suorituksen maksamatta ja perimättä jättäminen (52 §), tietojen toimitaminen (54 §), neuvottelumenettely (55 §), oikaisumenettely ja muutoksenhaku (56 §), kuntien valtionosuuslain eräiden säännösten soveltaminen (57 §), sekä vuokrat ja vuokra-arvot (61 §).

Tuloksellisuusrahoituksella palkitaan ammattikorkeakoulun toimintaa ja sen laatua. Tuloksellisuusraha ei siten ole valtionavustus sanan perinteisessä merkityksessä. Tuloksellisuusrahan kohdentaminen on ammattikorkeakoulun harkinnassa, opetusministeriö myöntää rahoituksen ammattikorkeakoulun toiminnan kehittämiseen.

36 §. *Neuvottelumenettely.* Kysymys on neuvotteluista, jotka on tarkoitus käydä opetusministeriön ja ammattikorkeakoulujen kanssa 31 §:n 2 momentissa tarkoitetuista mahdollisista määrärahasiirroista. Nämä neuvottelut on tarkoitus kytkeä osaksi opetusministeriön ja ammattikorkeakoulujen ylläpitäjien välisiä tavoite- ja tulossopimusneuvotteluja.

9 luku. **Erinäisiä säännöksiä**

37 §. *Ammattikorkeakoulujen yhteistyö.* Monissa maakunnissa ja samalla paikkakunnallakin on useita ammattikorkeakouluja. Tällöin ammattikorkeakoulujen välinen yhteistyö saattaa olla perusteltua osaamisen ja resurssien kokoamiseksi. Ammattikorkeakouluilla tulisi olla mahdollisuus tiivistää yhteistyötään myös perustamalla yhteisiä toimintayksiköitä. Toimintojen organisointi yhteisiin yksikköihin lisäisi opiskelijoiden ja opettajien mahdollisuuksia tiedon hankkimiseen ja käyttöön. Samalla usein pienissä yksiköissä toteutettava tutkimus- ja kehitystyö saisi laajemmat toteuttamismahdollisuudet, kun voimavaroja yhdistettäisiin.

Yhteisestä koulutus- tai tutkimusyksiköstä tehtävään sopimukseen otettaisiin myös määräykset siitä, minkä ammattikorkeakoulun opiskelijoita yhteisen koulutusyksikön opiskelijat ovat sekä määräykset ammattikorkeakoulujen yhteiseen yksikköön sijoittamista voimavaroista ja muista tarpeellisista asioista.

38 §. *Ammattikorkeakoulun nimen ja tutkintonimikkeen käyttö.* Pykälässä ehdotetaan ammattikorkeakoulun nimi ja ammattikorkeakoulututkintojen tutkintonimikkeet suojattaviksi koskemaan vain ehdotetussa laissa tarkoitettuja ammattikorkeakouluja ja niissä suoritettuja tutkintoja. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 2 §:n 3 momenttia ja 3 §:n 2 momenttia.

39 §. *Tietojensaantioikeus.* Ammattikorkeakoulun tehtävien hoitaminen edellyttää eräissä tapauksissa oikeutta saada asiaa koskevat tarpeelliset tiedot ja selvitykset. Tämän varmistamiseksi ehdotetaan 39 §:ssä säädettäväksi voimassa olevan lain 28 §:ää (655/1995) vastaavasti, että ammattikorkeakoulun hallituksella ja rehtorilla olisi oikeus saada tällaisia tietoja valtion ja kuntien viranomaisilta.

40 §. *Hallintomenettelylain soveltaminen.* Hallintomenettelylakia (598/1982) sovelletaan muun ohella kuntien ja kuntayhtymien viranomaisiin. Siten myös kuntien ja kun-

tayhtymien ylläpitämät ammattikorkeakoulut kuuluvat mainitun lain soveltamisalaan. Osakeyhtiöiden ja säätiöiden ylläpitämät ammattikorkeakoulut hoitavat ammattikorkeakouluopetusta järjestäessään myös julkista tehtävää. Sen vuoksi 33 §:ään ehdotetaan otettavaksi yksityisiä ammattikorkeakouluja koskeva viittaussäännös hallintomenettelylakiin. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 28 a §:ää (583/2001).

41 §. *Muutoksenhaku.* Muutoksenhakua koskeva 34 § vastaisi pääsääntöisesti voimassa olevan lain 29 §:ää (583/2001). Muutosta ammattikorkeakoulun ehdotetun ammattikorkeakoululain tai sen nojalla annetun asetuksen perusteella tekemiin päätöksiin haettaisiin valittamalla siihen hallinto-oikeuteen, jonka tuomiopiirissä ammattikorkeakoulun päätoimipaikka sijaitsee. Ammattikorkeakoulun päätoimipaikalla tarkoitetaan tässä yhteydessä sitä paikkakuntaa, jossa ammattikorkeakoulun keskushallinto sijaitsee.

Opiskelijaksi ottamista, opiskeluoikeuden menettämistä ja opintosuoritusten arviointia koskeviin ammattikorkeakoulun päätöksiin haettaisiin kuitenkin pykälän 2 momentin mukaan oikaisua ammattikorkeakoulun sisäisenä muutoksenhakekeinona. Opintosuoritusten arviointia koskeva ammattikorkeakoulun päätös olisi lopullinen.

Ehdotetun pykälän 3 momentin mukaan valittaa ei saisi eräitä henkilövalintoja ja ammattikorkeakoulun sisäisiä määräyksiä koskevista päätöksistä. Nämä päätökset eivät välittömästi koske yksilön oikeusturvaa. Valittaa ei saisi myöskään päätöksestä, jolla opiskelijaa on kurinpidollisesti rangaistu varoituksella.

Opiskelijaksi ottamista ja opiskeluoikeuden menettämistä koskevaan ammattikorkeakoulun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen, jonka päätös olisi pykälän 4 momentin mukaan lopullinen. Valittaa ei saisi myöskään hallinto-oikeuden päätöksestä, joka koskee opiskelijan erottamista määräajaksi.

Opiskelijan määräaikaista erottamista koskeva päätös voitaisiin pykälän 5 momentin mukaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei ammattikorkeakoulu tai hallinto-oikeus toisin määrää.

42 §. *Opiskelijakunta.* Ammattikorkeakoulussa olisi opiskelijakunta. Opiskelijakuntaan kuuluisivat sen jäseninä ammattikorkeakoulun päätoimiset opiskelijat. Opiskelijakunnan tarkoituksena olisi toimia jäsentensä yhdyssiteenä ja edunvalvojana sekä edistää heidän yhteiskunnallisia ja sosiaalisia pyrkimyksiään sekä niin ikään ammattikorkeakoulun kehittämistä.

Ehdotetun ammattikorkeakoululain 2 §:n mukaan ammattikorkeakoulut olisivat osa korkeakoulujärjestelmää. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut muodostaisivat yhdessä korkeakoululaitoksen. Ammattikorkeakoulun opiskelijoilla olisi lakiehdotuksen mukaan myös huomattava osuus ammattikorkeakoulun sisäisessä hallinnossa. Ammattikorkeakoulun opiskelijakunnasta ja siihen kuulumisesta ehdotetaan säädettäväksi lailla samaan tapaan kuin yliopiston ylioppilaskunnasta säädetään yliopistolaissa.

Tarkempia säännöksiä ja määräyksiä ammattikorkeakoulun opiskelijakunnasta annettaisiin valtioneuvoston asetuksella ja opiskelijakunnan säännöissä.

43 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi ehdotetavan ammattikorkeakoululain ensisijaisuudesta suhteessa kuntalakiin, osakeyhtiölakiin ja säätiölakiin. Ammattikorkeakoulu käsittelee itse sisäisessä hallinnossaan tässä

laissa tarkoitetut ammattikorkeakoulua koskevat asiat. Kun kysymyksessä ovat sellaiset ammattikorkeakoulua koskevat asiat, jotka kuuluvat ylläpitäjän käsiteltäviin, niiden käsittelyssä noudatettaisiin asianomaista ylläpitäjää koskevia säännöksiä.

44 §. *Tarkemmat säännökset.* Pykälässä on tavanomainen asetuksenantovaltuutus.

1.2. Laki ammatillisesta opettajankoulutuksesta

Ammatillinen opettajankoulutus järjestettäisiin viidessä ammattikorkeakoulussa kuten tähänkin saakka. Opettajankoulutusta ei kuitenkaan enää järjestettäisi ammattikorkeakoulujen yhteydessä toimivassa ammatillisessa opettajakorkeakoulussa, vaan se olisi osa ammattikorkeakoulun toimintaa. Tämän vuoksi niin suuri osa ammatillisesta opettajankoulutuksesta annetun lain säännöksistä olisi muutettava, että on tarkoituksenmukaisempaa ehdottaa koko laki uudistettavaksi.

Vaikka ammatillinen opettajankoulutus olisi osa ammattikorkeakoulun toimintaa, opettajankoulutuksen hallintoa varten ammattikorkeakoulussa olisivat johtaja ja opettajankoulutusneuvosto kuten nykyäänkin.

Ammatillisesta opettajankoulutuksesta annetun lain 12 §:ään sisältyvät säännökset ammatillisten opettajakorkeakoulujen johtajien ja opettajien virkavapaudesta ammatitaidon ylläpitämiseksi. Nykyisin ammatillisen opettajankoulutuksen opettajien tehtäviä on mahdollista järjestellä siten, että he voivat opetustehtävien asemesta keskittyä pääsääntöisesti esimerkiksi ammatillisen opettajankoulutuksen suunnittelutehtäviin taikka tutkimus- ja kehittämistyöhön. Tämän vuoksi mainitunlaisen virkavapausjärjestelmän säilyttäminen lainsäädännössä ei enää ole tarpeen.

Ehdotetun ammattikorkeakoululain 30 §:n 5 momentin mukaan ammattikorkeakoulujen ylläpitäjille myönnetään opettajankoulutusta varten, samalla tavalla kuin nykyisin, erillistä valtionavustusta. Myös valtionavustuksen määrä säilyy nykyisellään.

1.3. Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

1 §. *Soveltamisala.* Koska ammattikorkeakoulujen rahoitusta koskevat perussäännökset otetaan ehdotettuun ammattikorkeakoululakiin, pykälän 1 momentin 5 kohta, jossa säädetään lain soveltamisesta ammattikorkeakouluopinnoista annetussa laissa tarkoitetun toiminnan rahoitukseen, kumotaan. Lain 9 §:ssä tarkoitettua kunnan rahoitusosuutta laskettaessa otetaan edelleen huomioon myös ammattikorkeakoulujen ylläpitäjille valtionosuuden perusteita vastaavat euromäärät siten kuin mainitussa pykälässä säädetään. Ehdotetun ammattikorkeakoululain 35 §:n mukaan ammattikorkeakoulujen rahoitukseen sovelletaan pykälässä mainittuja tämän lain säännöksiä.

5 §. *Rahoituksen laskentaperuste.* Pykälän 1 kohdasta poistetaan ammattikorkeakoulun käyttökustannuksiin myönnettävän rahoituksen laskentaperustetta koskevat maininnat. Ammattikorkeakoulun ylläpitäjille myönnettävän valtionosuuden laskentaperusteesta säädetään ehdotetun ammattikorkeakoululain 30 §:n 1 momentissa.

8 §. *Kunnan valtionosuuden peruste.* Pykälän 4 kohta, jossa säädetään kunnan ammattikorkeakoulujen opiskelijoiden määrrien ja ammattikorkeakouluille opiskelijaa

kohden määrättyjen yksikköhintojen tulojen huomioon ottamisesta kunnan valtionosuuden perustetta laskettaessa, kumotaan. Kaikille ammattikorkeakoulujen ylläpitäjille, mukaan lukien myös kuntien ylläpitämät ammattikorkeakoulut, myönnettävän valtionosuuden laskentaperusteesta säädetään ehdotetun ammattikorkeakoululain 30 §:n 1 momentissa. Kuntien velvollisuudesta osallistua ammattikorkeakoulujen kustannuksiin säädetään ehdotetun ammattikorkeakoululain 33 §:ssä ja tämän lain 9 §:ssä.

9 §. *Kunnan rahoitusosuus opetustoimen ja kirjaston käyttökustannuksista.* Pykälän 2 momentin johdantolauseesta poistetaan viittaus 8 §:stä kumottavaksi ehdotettuun 4 kohtaan. Sen tilalle pykälän momenttiin lisätään uusi 2 kohta, jonka mukaan kunnan rahoitusosuutta laskettaessa 8 §:n 1 - 3 ja 6 kohdassa tarkoitettujen kuntien valtionosuuden perusteiden lisäksi mukaan lasketaan ehdotetun ammattikorkeakoululain 30 §:n mukaisesti lasketut valtionosuuden perusteita vastaavat euromäärät. Momentin nykyiset 2 ja 3 kohta muuttuvat 3 ja 4 kohdiksi.

Pykälän 2 momentin nykyisessä 3 kohdassa säädetään niin sanotun investointilisän huomioon ottamisesta kunnan rahoitusosuutta laskettaessa. Investointilisä koskee nykyisin oppisopimuskoulutusta lukuun ottamatta ammatillista peruskoulutusta ja ammattikorkeakouluja. Koska ammattikorkeakoulujen perustamishankkeista aiheutuvat kustannukset ehdotetaan otettavaksi huomioon yksikköhintoihin perustuvassa rahoituksessa, siten kuin ammattikorkeakoululain 31 §:n 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, 2 momentin 4 kohdaksi siirretystä momentin nykyisestä 3 kohdasta poistetaan ammattikorkeakouluja koskevat maininnat.

Ehdotetun ammattikorkeakoululain 31 §:n 2 momentin mukaan opetusministeriö voi päättää, että ammattikorkeakoulujen keskimääräisen yksikköhinnan laskemisessa käytettäviä ammattikorkeakoulujen valtakunnallisia kokonaiskustannuksia laskennallisesti vähennetään ja vähennystä vastaava euromäärä käytetään ammattikorkeakoulujen hanke- ja tuloksellisuusrahoitukseen taikka ammattikorkeakoulujen toimintaa tukevien yhteisten toimintojen ja hankkeiden rahoitukseen. Pykälän 3 momentin loppuun lisätään säännös, jonka mukaan valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon pitämiseksi ennallaan mainittua vähennystä vastaava euromäärä otetaan huomioon kunnan rahoitusosuutta laskettaessa.

20 §. *Ammattikorkeakoulujen yksikköhinnat.* Koska perussäännökset ammattikorkeakoulujen keskimääräisten yksikköhintojen ja ylläpitäjäkohtaisten yksikköhintojen määrittymisestä otetaan ehdotetun ammattikorkeakoululain 31 ja 32 §:ään, pykälä kumotaan.

23 a §. *Arvonlisäveron huomioon ottaminen yksityisen koulutuksen järjestäjän yksikköhinnassa.* Pykälästä poistetaan ammattikorkeakouluja koskeva maininta. Yksityisen ammattikorkeakoulun ylläpitäjän yksikköhinnan korottamisesta arvonlisäveron perusteella säädetään ehdotetun ammattikorkeakoululain 32 §:n 4 momentissa.

31 §. *Perustamishanke.* Koska ammattikorkeakoulujen perustamishankkeista aiheutuvat kustannukset ehdotetaan otettavaksi huomioon yksikköhintoihin perustuvassa rahoituksessa siten kuin ammattikorkeakoululain 31 §:n 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, pykälän 2 ja 3 momentista poistetaan ammattikorkeakouluja koskevat maininnat.

43 §. *Saamenkieliseen ja saamen kielen opetukseen sekä ammatilliseen lisäkoulutukseen myönnettävä valtionavustus.* Pykälän 1 momentin mukaan ammattikorkeakoulujen ylläpitäjille myönnetään erillistä valtionavustusta opettajankoulutusta varten. Koska opettajankoulutusta varten myönnettävää valtionavustusta koskevat säännökset ehdotetaan otettaviksi ammattikorkeakoululain 30 §:n 5 momenttiin, pykälän 1 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Samalla pykälän otsikosta poistetaan opettajankoulutusta koskeva maininta.

46 §. *Rahoituksen maksaminen käyttökustannuksiin.* Pykälän 3 momentissa säädetään niin sanotun investointilisän maksamisesta ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjille ja ammattikorkeakoulujen ylläpitäjille. Koska ammattikorkeakoulujen perustamishankkeista aiheutuvat kustannukset ehdotetaan otettavaksi huomioon yksikköhintoihin perustuvassa rahoituksessa, siten kuin ammattikorkeakoululain 31 §:n 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, 3 momentista poistetaan ammattikorkeakouluja koskevat maininnat.

1.4. Laki ammattikorkeakoulun jatkotutkinnon kokeilusta

9 §. *Jatkotutkinto-opintoihin sovellettavat muut säännökset.* Jatkotutkinto-opintoihin noudatetaan pykälän mukaan lisäksi soveltuvin osin, mitä ammattikorkeakouluopinnoista annetussa laissa ja sen nojalla annetussa asetuksessa säädetään. Viittaus-säännös ehdotetaan muutettavaksi koskemaan ehdotettua ammattikorkeakoululakia ja sen nojalla annettavaa asetusta.

11 §. *Rahoitus.* Nykyisin jatkotutkintoon johtavan koulutuksen rahoituksessa noudatetaan pykälään sisältyvän viittauksen perusteella, mitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädetään ammatillisten erikoistumisopintojen rahoituksesta. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 20 §:n 4 momentin mukaan ammatillisten erikoistumisopintojen yksikköhinta on sama kuin ammattikorkeakoululle määrätty yksikköhinta. Erikoistumisopintojen yksikköhintoja vastaavat euromäärät otetaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 9 §:n huomioon kuntien rahoitusosuutta laskettaessa. Koska ammattikorkeakoulujen rahoitusta koskevat säännökset siirretään edellä todetulla tavalla ehdotettuun ammattikorkeakoululakiin, muutetaan pykälään sisältyvä viittaus ammattikorkeakoululakiin otettaviin uusiin rahoitussäännöksiin. Rahoitusperusteet säilyvät säännösten paikkaa koskevasta muutoksesta huolimatta nykyisellään. Jatkotutkintoa suorittavat opiskelijat luetaisiin mukaan ammattikorkeakoulun opiskelijamäärään.

2. Tarkemmat säännökset

Ehdotetun ammattikorkeakoululain ja ammatillista opettajankoulutusta koskevan lain nojalla annettaisiin valtioneuvoston asetukset, jotka korvaisivat ammattikorkeakouluopinnoista annetun asetuksen ja ammatillisesta opettajankoulutuksesta annetun asetuksen.

Ehdotetun ammattikorkeakoululain 19 §:n 1 momentin 3, 5 ja 6 kohdan nojalla ammatillisen tutkinnon tai sitä vastaavien aikaisempien opintojen, ammatillisesta aikuis-koulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitettujen tutkintojen ja yhdistelmä-

opinnot suorittaneiden kelpoisuudesta ammattikorkeakouluopintoihin säädettäisiin opetusministeriön asetuksella.

Ammattikorkeakoulujen rahoitukseen ehdotetut muutokset edellyttävät muutoksia myös opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun asetukseen (806/1998).

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä elokuuta 2003. Ammattikorkeakoulujen, ammatillisen opettajankoulutuksen ja ammattikorkeakoulun jatkotutkinnon kokeilun rahoitusta koskevat säännökset tulisivat voimaan kuitenkin 1 päivänä tammikuuta 2004.

Aikaisempien säännösten mukaisesti valittu ammattikorkeakoulun hallitus jatkaisi tehtävissään toimikautensa loppuun asti.

Ennen ehdotetun ammattikorkeakoululain voimaantuloa ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet olisivat oikeutettuja käyttämään tutkinnostaan 17 §:ssä tarkoitettua tutkintonimikettä.

Poistojärjestelmään siirtymisen myötä poistuisivat investointilisä ja vuokratiloihin liittyvät erilliset korotukset sekä erillinen valtionosuus perustamishankkeisiin. Lisäksi kustannuspohjasta poistuisivat nykyisin käyttökustannuksiin luetut pienet alle 320 000 euron investoinnit. Ne huomioitaisiin vain poistojen kautta. Jotta muutos ei heikentäisi ammattikorkeakoulujen rahoitusasemaa nykyiseen verrattuna, ammattikorkeakouluille taattaisiin ehdotetun ammattikorkeakoululain 46 §:n siirtymäsäännöksen mukaan vähintään nykyisen rahoitustason takaava korotus laskennalliseen yksikköhintaan. Tehdyn selvityksen mukaan nykyisen rahoitustason turvaava korotus on 503 euroa opiskelijaa kohti vuodessa. Euromäärää laskettaessa on huomioitu poistuva investointilisä ja valtion talousarviossa viimeisen kymmenen vuoden aikana olleiden perustamishankkeiden valtionosuuksien myöntämisvaltuuksien keskiarvo.

Ehdotetun ammattikorkeakoululain 46 §:n siirtymäsäännöksessä tarkoitetun euromäärän investointilisäosuus kerättäisiin siirtymäkauden ajan edelleen kunnilta osana kunnan maksuosuutta. Tästä ehdotetaan säädettäväksi ehdotettuun opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta annettavaan lakiin otettavalla siirtymäsäännöksellä.

Ennen rahoitusta koskevien säännösten voimaantuloa ammattikorkeakoululle myönnettyyn rahoitukseen sovellettaisiin kaikilta osin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain ja sen nojalla annetun asetuksen säännöksiä. Ehdotetun opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamista koskevan lain voimaantulosäännöksen 2 momentin toisen virkkeen perusteella opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 49 §:n säännöksiä perustamishankkeeseen saatua valtionosuutta vastaavan suhteellisen osan palauttamisesta sovellettaisiin myös lain voimaantulon jälkeen niissä tilanteissa, joissa hankittu omaisuus luovutetaan toiselle, taikka, jos toiminta lopetetaan, tai omaisuuden käyttötarkoitusta muutetaan pysyvästi, eikä omaisuutta käytetä muuhun valtionosuuteen oikeuttavaan toimintaan. Vastavasti lain 49 §:n säännöksiä sovellettaisiin valtionosuutta vastaavan suhteellisen

osan palauttamiseen tuhoutuneesta tai vahingoittuneesta omaisuudesta saadusta vakuutuskorvauksesta, tai muusta korvauksesta.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Ammattikorkeakoululaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleisiä säännöksiä

1 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan ammattikorkeakouluihin, jotka ovat opetusministeriön alaisia ammatillista korkeakouluopetusta antavia korkeakouluja.

2 §

Ammattikorkeakoulujen asema koulutusjärjestelmässä

Ammattikorkeakoulut ovat osa korkeakoulujärjestelmää. Ammattikorkeakoulut ja yliopistot muodostavat yhdessä korkeakoululaitoksen.

3 §

Ammattikorkeakoulun itsehallinto ja jäsenet

Ammattikorkeakoululla on sisäisissä asioissaan itsehallinto.

Ammattikorkeakouluun kuuluvat sen jäseninä opettajat, muu henkilöstö ja opiskelijat sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

4 §

Ammattikorkeakoulujen tehtävät

Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen ja taiteellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin, tukea yksilön ammatillista kasvua ja harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä tukevaa tutkimus- ja kehitystyötä.

Ammattikorkeakoulu voi antaa ammatillista opettajankoulutusta sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään.

5 §

Yhteistyö toimintaympäristön kanssa

Ammattikorkeakoulun tulee tehtäviään suorittaessaan olla yhteistyössä elinkeino- ja muun työelämän sekä suomalaisten ja ulkomaisten korkeakoulujen samoin kuin muiden oppilaitosten kanssa.

2 luku

Ammattikorkeakoulun ylläpitäminen

6 §

Ammattikorkeakoulun toimilupa

Valtioneuvosto voi myöntää kunnalle tai kuntayhtymälle taikka rekisteröidylle suomalaiselle yhteisölle tai säätiölle ammattikorkeakoulun toimiluvan. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että ammattikorkeakoulu on koulutustarpeen vaatima ja täyttää ammattikorkeakoululle asetettavat laatu- ja muut vaatimukset.

Toimiluvan saajalla on oikeus ylläpitää ammattikorkeakoulua, jossa annetaan ammattikorkeakouluopetusta toimiluvassa määrätyn koulutustehtävän mukaisesti. Toimiluvassa voidaan ammattikorkeakoululle määrätä myös kehittämis- ja muita velvoitteita.

Valtioneuvosto voi toimiluvan saajaa kuultuaan peruuttaa toimiluvan kokonaan tai osittain, jos koulutustarpeen olennaiset muutokset tai muut ammattikorkeakoulun ylläpitämiseen liittyvät syyt sitä edellyttävät taikka jos ammattikorkeakoulun toiminta ei täytä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja vaatimuksia ja velvoitteita.

7 §

Koulutustehtävä

Ammattikorkeakoulun koulutustehtävässä määrätään, sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään, ammattikorkeakoulun toimiala, opiskelijapaikkamäärä perustutkintoon johtavassa koulutuksessa, ammattikorkeakoulun opetuskieli ja sijaintipaikat.

Luvan ammattikorkeakoulun koulutustehtävän muuttamiseen, joka koskee opiskelijapaikkamäärää ja sijaintipaikkoja, antaa opetusministeriö.

3 luku

Toiminnan ohjaus ja arviointi

8 §

Tavoitteiden asettaminen

Valtioneuvosto hyväksyy, sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään, määrävuosiksi kerrallaan opetuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman, joka sisältää ammattikorkeakoulujen yleiset kehittämistavoitteet.

Opetusministeriö ja ammattikorkeakoulun ylläpitäjä yhdessä ammattikorkeakoulun kanssa sopivat määrävuosiksi kerrallaan ammattikorkeakoulun toiminnalle asetettavista, kansallisen korkeakoulupolitiikan kannalta keskeisistä tavoitteista ja niiden seurannasta.

Milloin ammattikorkeakoulukohtaisia määrällisiä tavoitteita ei saada muutoin valtakunnallisesti tai alueellisesti yhteensovitetuksi, opetusministeriö voi päättää ammattikorkeakouluissa opintonsa aloittavien määristä aloituspaikkojen kokonaismääränä ja tarvittaessa kokonaan tai osittain tutkinnoittain.

9 §

Laadunarviointi

Ammattikorkeakoulun tehtävänä on vastata järjestämänsä koulutuksen ja muun toiminnan laatutasosta ja jatkuvasta kehittämisestä ja osallistua määräajoin ulkopuoliseen laadunarviointiin.

Ammattikorkeakoulun tulee julkistaa järjestämänsä arvioinnin tulokset.

Opetusministeriön yhteydessä on korkeakoulujen arviointineuvosto, josta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

4 luku

Ammattikorkeakoulun sisäinen hallinto

10 §

Hallintoelimet

Ammattikorkeakoulun sisäistä hallintoa hoitavat hallitus ja rehtori.

11 §

Hallitus

Hallituksen puheenjohtajana toimii rehtori. Hallituksessa ovat lisäksi edustettuina ryhmittäin ammattikorkeakoulun vakinaiset opettajat, muu henkilöstö ja päätoimiset opiskelijat.

Kustakin 1 momentissa tarkoitettusta ryhmästä voi olla jäseniä vähemmän kuin puolet hallituksen koko jäsenmäärästä. Hallituksen jäsenillä voi olla varajäseniä.

Hallituksen jäsenten kokonaismäärästä ja 1 momentissa tarkoitettuihin ryhmiin kuuluvien jäsenten lukumäärästä päättää ammattikorkeakoulun ylläpitäjä ja jäsenten valinnasta määrätään ammattikorkeakoulun johtosäännössä. Hallitukseen voi lisäksi kuulua, sen mukaan kuin ammattikorkeakoulun ylläpitäjä päättää, enintään kolmannes ammattikorkeakoulun ulkopuolisia henkilöitä.

Hallituksen asettaa ammattikorkeakoulun ylläpitäjä.

12 §

Hallituksen tehtävät

Hallituksen tehtävänä on kehittää ammattikorkeakoulun toimintaa.

Lisäksi hallituksen tehtävänä on:

- 1) tehdä ammattikorkeakoulun ylläpitäjälle ehdotus ammattikorkeakoulun toiminta- ja taloussuunnitelmaksi sekä talousarvioksi;
- 2) päättää ammattikorkeakoululle myönnettyjen määrärahojen jakamisen perusteista;
- 3) tehdä ammattikorkeakoulun ylläpitäjälle ehdotus koulutustehtävän muuttamista tai uutta koulutusohjelmaa koskevasta esityksestä;
- 4) asettaa muut monijäseniset hallintoelimet;
- 5) hyväksyä ammattikorkeakoulun sisäistä hallintoa koskeva johtosääntö ja tutkinto-sääntö;
- 6) Hyväksyä sisäistä hallintoa koskeva ammattikorkeakoulun johtosääntö ylläpitäjän hallintosäännön tai vastaavan asiakirjan rajoissa; sekä
- 7) käsitellä ja ratkaista muut sen tehtäväksi säädetty tai määrätty taikka asian laadun mukaan sille kuuluvat asiat.

13 §

Rehtori ja vararehtori

Rehtori johtaa ammattikorkeakoulun toimintaa sekä käsittelee ja ratkaisee ammattikorkeakoulun sisäistä hallintoa koskevat asiat, jollei laissa, valtioneuvoston tai opetusministeriön asetuksessa taikka ammattikorkeakoulun johtosäännössä toisin säädetä tai määrätä.

Rehtorin nimittää ammattikorkeakoulun ylläpitäjä.

Rehtorin kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Ammattikorkeakoulussa voi olla yksi tai useampia vararehtoreita sen mukaan kuin ammattikorkeakoulun ylläpitäjä päättää.

5 luku

Opetus ja tutkinnot

14 §

Opetuskieli

Ammattikorkeakoulun opetuskieli on suomi tai ruotsi. Kaksikielisen ammattikorkeakoulun opetuskielinä ovat suomi ja ruotsi. Opetuksessa sekä kuulusteluissa ja kokeissa saadaan tarvittaessa käyttää muutakin kuin ammattikorkeakoulun opetuskieltä sen mukaan kuin ammattikorkeakoulu päättää.

15 §

Opetuksen ja tutkimuksen vapaus

Ammattikorkeakoulussa on opetuksen ja tutkimuksen vapaus. Opetuksessa on kuitenkin noudatettava koulutuksen ja opetuksen järjestämisestä annettuja säännöksiä ja määräyksiä.

Ammattikorkeakoulun opetus on julkista. Perustellusta syystä pääsyä opetusta seuraamaan voidaan rajoittaa.

16 §

Ammattikorkeakoulussa annettava opetus

Ammattikorkeakoulussa annetaan sille määrätyn koulutustehtävän rajoissa korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta, ammatillisia erikoistumisopintoja ja muuta aikuis-koulutusta sekä avointa ammattikorkeakouluopetusta.

17 §

Tutkintojen perusteet

Ammattikorkeakoulututkinto on korkeakoulututkinto. Ammattikorkeakoulututkintojen asemasta korkeakoulututkintojen järjestelmässä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Ammattikorkeakoulututkinnoista, tutkintotavoitteista ja opintojen rakenteesta sekä muista opintojen perusteista säädetään valtioneuvoston asetuksella ja määrätään sen nojalla ammattikorkeakoulun tutkintosäännössä.

Ammattikorkeakoulussa suoritettu ammattikorkeakoulututkinto on kandidaatin (AMK) tutkinto, johon liitetään asianomaisen koulutusalan nimi. Tutkinnoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

18 §

Koulutusohjelmat ja opetussuunnitelmat

Ammattikorkeakoulututkintoon johtavat opinnot järjestetään koulutusohjelmina sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään ja sen nojalla ammattikorkeakoulun tutkintosäännössä määrätään.

Koulutusohjelmien ja niiden opetussuunnitelmien tulee olla laajuudeltaan vähintään kolmen ja enintään neljän lukuvuoden päätoimisten opintojen mittaisia. Erityisestä syystä tutkinto voi olla neljääkin vuotta laajempi.

Opetusministeriö päättää koulutusohjelmista ammattikorkeakoulun ylläpitäjän esityksestä sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään. Ammattikorkeakoulu päättää koulutusohjelmien opetussuunnitelmista sen mukaan kuin ammattikorkeakoulun tutkintosäännössä määrätään.

6 luku

Opiskelijat

19 §

Kelpoisuus ammattikorkeakouluopintoihin

Ammattikorkeakouluun voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut:

- 1) lukion oppimäärän tai ylioppilastutkinnon;
- 2) International Baccalaureate -tutkinnon tai Reifeprüfung -tutkinnon;
- 3) ammatillisen perustutkinnon tai sitä vastaavat aikaisemmat opinnot sen mukaan kuin opetusministeriön asetuksella tarkemmin säädetään;
- 4) opistoasteen tai ammatillisen korkea-asteen tutkinnon;
- 5) ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitetun ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai niitä vastaavan aikaisemman tutkinnon sen mukaan kuin opetusministeriön asetuksella tarkemmin säädetään;
- 6) nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista annetun lain (391/1991) 2 §:n 1 momentissa tarkoitetut yhdistelmäopinnot sen mukaan kuin opetusministeriön asetuksella tarkemmin säädetään; tai
- 7) 1 - 6 kohdassa tarkoitettuja tutkintoja vastaavat ulkomaiset opinnot.

Ammattikorkeakouluun voidaan ottaa opiskelijaksi myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu henkilö, jolla ammattikorkeakoulu katsoo olevan riittävät tiedot ja taidot ammattikorkeakouluopintoja varten.

20 §

Opiskelijamäärä

Ammattikorkeakoulu päättää koulutustehtävän rajoissa ammattikorkeakouluun vuosittain otettavien opiskelijoiden määrästä, jollei 8 §:n 2 momentista muuta johdu.

21 §

Opiskelijavalinta

Ammattikorkeakoulun opiskelijavalinnan perusteista ja valintakokeen järjestämisestä päättää ammattikorkeakoulu. Hakijoihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita.

Ammattikorkeakoulujen opiskelijavalinta järjestetään yhteishaun avulla opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkintorekisteristä annetussa laissa (1058/1998) tarkoitettua opiskelijavalintarekisteriä käyttäen, jollei valtioneuvoston asetuksella toisin säädetä. Yhteishausta ja opiskelijavalinnasta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella ja opetusministeriön asetuksella.

Opiskelijat ottaa ammattikorkeakoulu sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella tarvittaessa säädetään. Opiskelija voi ottaa samana lukuvuonna vastaan vain yhden korkeakoulututkintoon johtavan opiskelupaikan. Opiskelijaksi hakevalla on oikeus hakea ammattikorkeakoululta oikaisua opiskelijaksi ottamista koskevaan päätökseen sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

22 §

Opiskelijaksi ilmoittautuminen

Opiskelijaksi hyväksytyn, joka on ilmoittanut ottavansa vastaan opiskelupaikan, tulee ammattikorkeakoulun määräämällä tavalla ilmoittautua ammattikorkeakouluun, minkä jälkeen hänet merkitään opiskelijaksi. Opiskelijan on joka lukuvuosi ilmoittauduttava läsnäolevaksi tai poissaolevaksi ammattikorkeakoulun määräämällä tavalla.

23 §

Opiskeluoikeus

Opiskelijalla on oikeus suorittaa ammattikorkeakoulututkintoon johtavat opinnot asianomaisen koulutusohjelman ja sen opetussuunnitelmien sekä ammattikorkeakoulun tutkintosäännössä määrättyjen perusteiden mukaisesti.

Kokopäiväopiskelijan on suoritettava 1 momentissa tarkoitettut opinnot viimeistään yhtä vuotta niiden laajuutta pitemmässä ajassa. Opiskelija voi tekemänsä poissaoloilmoituksen perusteella olla poissa yhteensä kahden lukuvuoden ajan. Tätä aikaa ei lasketa opintojen enimmäisaikaan. Muun opiskelijan 1 momentissa tarkoitettujen opintojen enimmäisajan perusteista määrätään ammattikorkeakoulun tutkintosäännössä.

24 §

Opiskeluoikeuden menettäminen

Opiskelija, joka ei ole ilmoittautunut 22 §:ssä säädetyllä tavalla, menettää opiskeluoikeutensa. Jos tällainen opiskelija haluaa myöhemmin aloittaa opintonsa tai jatkaa niitä, hänen on haettava ammattikorkeakoululta uudelleen opiskeluoikeutta.

Opiskelija, joka ei ole suorittanut opintojaan 23 §:n 2 momentissa säädetyssä ajassa, menettää opiskeluoikeutensa, jollei ammattikorkeakoulu erityisestä syystä myönnä hänelle lisäaikaa opintojen loppuun saattamiseen.

Opiskelijalla on oikeus hakea ammattikorkeakoululta oikaisua opiskeluoikeuden menettämistä koskevaan päätökseen 14 päivän kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan ja sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

25 §

Opetuksen maksuttomuus

Ammattikorkeakoulututkintoon johtava opetus on opiskelijalle maksutonta.

Muussa opetuksessa voidaan periä maksuja. Maksujen perusteista säädetään opetusministeriön asetuksella noudattaen soveltuvin osin, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) julkisoikeudellisista suoritteista perittävistä maksuista säädetään.

Jos tässä laissa tarkoitettua opiskelijalta perittävää maksua ei ole suoritettu eräpäivänä, saadaan vuotuista viivästyskorkoa periä eräpäivästä lukien siten kuin korkolaissa (633/1982) säädetään.

Maksu saadaan ulosottaa ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/1961) säädetään.

26 §

Opiskelijan oikeusturva ja kurinpito

Opiskelijalla on oikeus hakea ammattikorkeakoululta oikaisua opintosuoritusten arviointiin sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

Opiskelijaa, joka on ammattikorkeakoulussa syyllistynyt rikkomukseen, voidaan, sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään, kurinpidollisesti rangaista varoituksella tai erottamalla hänet määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi.

7 luku

Opettajat ja muu henkilöstö

27 §

Opettajat ja muu henkilöstö

Ammattikorkeakoulussa on yliopettajan ja lehtorin virkoja ja toimia. Ammattikorkeakoulussa voi lisäksi olla muuta henkilöstöä opetusta, tutkimus- ja kehitystyötä sekä muita tehtäviä varten.

Opettajat nimittää tai ottaa ammattikorkeakoulu.

28 §

Opettajien kelpoisuusvaatimukset ja tehtävät

Ammattikorkeakoulun opettajien kelpoisuusvaatimuksista ja tehtävistä säädetään asetuksella. Opetusministeriö voi erityisestä syystä myöntää kelpoisuusvaatimuksista erivapauden.

29 §

Kunnallisen ja yksityisen ammattikorkeakoulun henkilöstön asema

Kunnallisen ammattikorkeakoulun virkoihin, niiden haltijoihin ja väliaikaisiin hoitajiin sovelletaan, mitä kuntalaissa (365/1995) ja kunnallisen viranhaltijan palvelussuhdeturvasta annetussa laissa (484/1996) säädetään sekä kuntalain nojalla määrätään, jollei tässä laissa tai sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa toisin säädetä.

Yksityisen ammattikorkeakoulun toimiin, niiden haltijoihin ja väliaikaisiin hoitajiin noudatetaan, mitä työsopimuslaissa (55/2001) säädetään tai sen nojalla määrätään, jollei tässä laissa tai sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa toisin säädetä.

8 luku

Rahoitus

30 §

Perusrahoitus, hanke- ja tuloksellisuusrahoitus sekä ammattikorkeakoulujen yhteisten menojen ja ammatillisen opettajankoulutuksen rahoitus

Opetusministeriö myöntää ammattikorkeakoulujen ylläpitäjille perusrahoitusta ammattikorkeakoulun opiskelijamäärän ja opiskelijaa kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella (*valtionosuuden peruste*).

Opetusministeriö voi myöntää ammattikorkeakoulun ylläpitäjälle hankerahoitusta ammattikorkeakoulun toiminnan kehittämiseen ja tukemiseen valtion talousarvioon otetun määrärahan rajoissa.

Opetusministeriö voi myöntää ammattikorkeakoulun ylläpitäjälle ammattikorkeakoulun tuloksellisen toiminnan perusteella tuloksellisuusrahaa valtion talousarvioon otetun määrärahan rajoissa.

Opetusministeriö voi valtion talousarvioon otetun määrärahan rajoissa rahoittaa kaikille ammattikorkeakouluille yhteisiä niiden toimintaa tukevia toimintoja ja hankkeita.

Opetusministeriö myöntää ammattikorkeakoulujen ylläpitäjille opettajankoulutusta varten valtionavustusta. Valtionavustusta myönnetään siten, että valtionavustukset yhteenlaskettuina likimäärin vastaavat opettajankoulutuksesta aiheutuvia kokonaiskustannuksia.

31 §

Keskimääräinen yksikköhinta

Valtioneuvosto vahvistaa vuosittain seuraavan varainhoitovuoden rahoituksen perusteena käytettävän keskimääräisen yksikköhinnan opiskelijaa kohden. Keskimääräistä yksikköhintaa vahvistettaessa otetaan huomioon toiminnan laajuuden ja laadun sekä kustannustason arvioidut muutokset siten kuin kuntien valtionosuuslain 3 §:n 1 - 3 kohdassa sekä 4 - 6 ja 15 §:ssä säädetään.

Ammattikorkeakoulujen keskimääräinen yksikköhinta opiskelijaa kohden lasketaan siten, että keskimääräisen yksikköhinnan vahvistamista edeltävänä vuonna kaikissa ammattikorkeakouluissa aiheutuneet valtakunnalliset kokonaiskustannukset jaetaan valtionosuuden myöntämisen perusteena käytettävien opiskelijoiden yhteismäärällä mainittuna vuonna. Opetusministeriö voi päättää, että edellä tarkoitettuja valtakunnallisia kokonaiskustannuksia laskennallisesti vähennetään ja vähennystä vastaava euromäärä käytetään 30 §:n 2 - 4 momentin mukaiseen ammattikorkeakoulujen rahoitukseen. Opetusministeriö voi päättää myös, että edellä tarkoitettujen valtakunnallisten kokonaiskustannusten määrää valtion talousarviossa määrätyissä rajoissa laskennallisesti korotetaan.

Edellä 2 momentissa tarkoitettuihin valtakunnallisiin kokonaiskustannuksiin luetaan mukaan ammattikorkeakoulujen käytössä olevista tiloista sekä kalustosta ja muusta irtaimistosta asianomaisena vuotena tehdyt ammattikorkeakoulun ylläpitäjän kirjanpidon mukaiset poistot sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella tarvittaessa säädetään.

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitettuihin valtakunnallisiin kokonaiskustannuksiin ei lueta:

- 1) 3 momentissa tarkoitettujen tilojen sekä kaluston ja muun irtaimiston hankkimisesta johtuvia muita kuin vuosikuluiksi kirjattavia kustannuksia, eikä maa-alueen hankkimisesta tai vuokraamisesta aiheutuneita kustannuksia;
- 2) tavarankaluston ja palvelun hankintahintaan sisältyvää arvonlisäveroa;
- 3) lainojen hoitokustannuksia eikä laskennallisia korkoja;
- 4) kustannuksia, joihin myönnetään muun lain perusteella valtion rahoitusta;
- 5) ammattikorkeakouluissa järjestettävän opettajankoulutuksen kustannuksia;
- 6) maksullisen palvelutoiminnan kustannuksia; eikä
- 7) ylläpitäjähallinnon kustannuksia.

Edellä 2 momentissa tarkoitetuista valtakunnallisista kokonaiskustannuksista vähennetään opetusministeriön ammattikorkeakouluille 30 §:n 2 ja 3 momentin perusteella 2 momentissa tarkoitettuna vuonna myöntämä hanke- ja tuloksellisuusrahoitus.

32 §

Yksikköhinnat

Opetusministeriö määrää kullekin ammattikorkeakoululle vuosittain 30 §:n 1 momentissa tarkoitettua yksikköhinnan opiskelijaa kohden. Yksikköhinta lasketaan 31 §:n mukaisesti vahvistettua keskimääräisen yksikköhinnan perusteella siten kuin jäljempänä 2 - 4 momentissa säädetään.

Ammattikorkeakoulun yksikköhinta muodostuu, sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään, kaikille ammattikorkeakouluille määriteltävästä tasasuuruudesta, ammattikorkeakouluittain määriteltävästä tutkimus- ja kehittämistyön osuudesta sekä suoritettujen tutkintojen ja opiskelijoiden lukumäärän mukaan määräytyvistä osuuksista.

Suoritettujen tutkintojen ja opiskelijoiden lukumäärän mukaan määräytyviä osuuksia porrastetaan, sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään, ottamalla huomioon eri tutkintojen ja muiden opetusjärjestelyjen kustannuksissa olevat olennaiset erot.

Yksityisen ammattikorkeakoulun yksikköhintaa korotetaan siten, että korotus vastaa yksityisten ammattikorkeakoulujen maksamien arvonlisäverojen osuutta yksityisille ammattikorkeakouluille toteutuneista arvonlisäverottomista kustannuksista.

Varainhoitovuoden rahoitusta 30 - 32 §:n mukaan laskettaessa käytetään varainhoitovuotta edeltävän vuoden keskimääräistä opiskelijamäärää.

33 §

Kuntien rahoitusosuus ammattikorkeakoulujen kustannuksista

Kunnat osallistuvat ammattikorkeakoulujen kustannuksiin sen mukaan kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädetään.

34 §

Muu rahoitus

Ammattikorkeakoulun ylläpitäjä voi ottaa vastaan ammattikorkeakoulun toimintaa ja sen kehittämistä varten avustuksia ja lahjoituksia.

35 §

Eräiden opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain ja valtionavustuslain säännösten soveltaminen

Tämän lain mukaiseen rahoitukseen sovelletaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 45, 46, 52, 54 - 57 ja 61 §:ää.

Edellä 30 §:n 2 momentissa tarkoitettuun tuloksellisuusrahoitukseen ei sovelleta valtionavustuslakia.

36 §

Neuvottelumenettely

Ennen kuin opetusministeriö tekee esityksensä valtion talousarvioon seuraavalle vuodelle otettavista 30 §:ssä tarkoitetuista määrärahoista, opetusministeriö neuvottelee asiasta ammattikorkeakoulujen kanssa.

Erinäisiä säännöksiä

37 §

Ammattikorkeakoulujen yhteistyö

Ammattikorkeakoulut voivat sopia yhteisistä koulutus- ja tutkimusyksiköistä samalla alueella sijaitsevien ammattikorkeakoulujen toiminnan yhteensovittamiseksi tai yhteisten hankkeiden, tutkimus- ja kehitystyön tai muun yhteistoiminnan edistämiseksi.

38 §

Ammattikorkeakoulun nimen ja tutkintonimikkeen käyttö

Ammattikorkeakoulun nimeä saa käyttää vain tässä laissa tarkoitetusta ammattikorkeakoulusta.

Ammattikorkeakoulututkinnon tutkintonimikettä saa käyttää vain ammattikorkeakoulussa suoritetuista tutkinnoista.

39 §

Tietojensaantioikeus

Ammattikorkeakoulun hallituksella ja rehtorilla on viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada tehtäviensä hoitamiseksi tarpeelliset tiedot valtion ja kunnan viranomaisilta.

40 §

Hallintomenettelylain soveltaminen

Käsiteltäessä tässä laissa tarkoitettua hallintoasiaa yksityisessä ammattikorkeakoulussa on noudatettava, mitä hallintomenettelylaissa (598/1982) säädetään.

41 §

Muutoksenhaku

Ammattikorkeakoulun tämän lain ja sen nojalla annetun asetuksen perusteella tekemään päätökseen haetaan muutosta valittamalla siihen hallinto-oikeuteen, jonka tuomiopiirissä ammattikorkeakoulun päätoimipaikka sijaitsee, ja muutoin siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Päätökseen, johon saa 21, 24 ja 26 §:n mukaan hakea oikaisua, ei saa hakea muutosta valittamalla. Oikaisumenettelyssä annettuun päätökseen haetaan muutosta valittamalla 1 momentissa tarkoitettuun hallinto-oikeuteen. Opintosuoritusten arviointia

koskevaan oikaisumenettelyssä annettuun päätökseen ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

Ammattikorkeakoulun päätökseen, joka koskee vararehtoriksi ja yksikön johtajaksi määrätyn opettajan sekä monijäsenisen hallintoelimen jäsenen valintaa tai johtosääntöä, tutkintosääntöä taikka koulutusohjelmaa, opetussuunnitelmaa tai muuta opetuksen järjestelyä koskevaa määräystä, ei saa hakea muutosta valittamalla. Valittaa ei saa myöskään ammattikorkeakoulun päätöksestä, jolla opiskelijaa on rangaistu varoituksella.

Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee 21 §:ssä tarkoitettua opiskelijaksi ottamista, 24 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden menettämistä tai 26 §:ssä tarkoitettua opiskelijan erottamista määräajaksi, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Opiskelijan määräaikaista erottamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei ammattikorkeakoulu tai hallinto-oikeus toisin määrää.

42 §

Opiskelijakunta

Ammattikorkeakoulussa on opiskelijakunta, johon kuuluvat ammattikorkeakoulun päätoimiset opiskelijat.

Opiskelijakunnan tarkoituksena on toimia jäsentensä yhdyssiteenä ja edistää heidän yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja henkisiä sekä opiskeluun ja opiskelijan asemaan yhteiskunnassa liittyviä pyrkimyksiä.

Ammattikorkeakoulun opiskelijakunnalla on itsehallinto. Tarkemmat säännökset ja määräykset opiskelijakunnasta annetaan valtioneuvoston asetuksella ja opiskelijakunnan säännöillä.

43 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Muilta osin noudatetaan, mitä kuntalaissa, osakeyhtiölaissa ja säätiölaissa säädetään.

44 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

45 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2003. Lain 30 - 36 § tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Tällä lailla kumotaan:

- 1) ammattikorkeakouluopinnoista 3 päivänä maaliskuuta 1995 annettu laki (255/1995) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen; sekä
- 2) eräistä ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain toimeenpanon edellyttämistä järjestelyistä 3 päivänä maaliskuuta 1995 annettu laki (258/1995) lukuunottamatta 6 §:ää (584/2001).

Aikaisempien säännösten mukaan valittu hallitus jatkaa tehtävässään toimikautensa loppuun.

Ennen tämän lain voimaan tuloa ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet ovat oikeutettuja käyttämään 17 §:ssä tarkoitettua tutkinnon nimeä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

46 §

Tiloista ja kalustosta aiheutuvien kustannusten rahoitusta koskeva siirtymäsäännös

Sen estämättä mitä 31 §:n 3 momentissa säädetään ammattikorkeakoulujen käytössä olevista tiloista ja kalustosta ja muusta irtaimistosta asianomaisena vuotena tehtyjen ammattikorkeakoulun ylläpitäjien kirjanpidon mukaisten poistojen huomioon ottamisesta keskimääräisen yksikköhinnan laskemisessa, vuosien 2004 - 2008 keskimääräisen yksikköhinnan laskemisessa käytettäviä valtakunnallisia kokonaiskustannuksia korotetaan tarvittaessa laskennallisesti siten, että 57 prosenttia edellä tarkoitetuista poistoista ja kokonaiskustannuksiin tehtävästä korotuksesta on yhteensä vähintään 503 euroa opiskelijaa kohti vuodessa. Mainittua euromäärää tarkistetaan vuosittain kustannustason arvioidun muutoksen mukaisesti.

2.

Laki**ammattillisesta opettajankoulutuksesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain soveltamisala

Ammatillinen opettajankoulutus järjestetään ammattikorkeakoulussa sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

Ammattillisella opettajankoulutuksella tarkoitetaan ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten opettajille ja opettajiksi aikoville tarpeellista opettajankoulutusta.

Ruotsinkielinen ammatillinen opettajankoulutus järjestetään Åbo Akademi -nimisen yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnassa.

2 §

Ammatillisen opettajankoulutuksen järjestäminen

Valtioneuvosto voi muuttaa ammattikorkeakoulun toimilupaa siten, että ammattikorkeakoulun ylläpitäjällä on oikeus järjestää ammatillista opettajankoulutusta.

Ammatillinen opettajankoulutus järjestetään ammattikorkeakoulussa sen mukaan kuin toimiluvassa opettajankoulutustehtävästä määrätään. Toimiluvassa voidaan ammattikorkeakoululle määrätä myös opettajankoulutukseen kohdistuvia kehittämis- ja muita velvoitteita.

Valtioneuvosto voi luvansaajaa kuultuaan peruuttaa luvan, jos opettajankoulutuksen tarpeen olennaiset muutokset tai muut opettajankoulutuksen järjestämiseen liittyvät syyt sitä edellyttävät.

3 §

Opettajankoulutustehtävä

Ammattikorkeakoulun opettajankoulutustehtävässä määrätään opettajankoulutuksen opiskelijapaikkamäärä ja sijaintipaikat.

Luvan opiskelijapaikkamäärän ja sijaintipaikkojen muuttamiseen antaa opetusministeriö.

4 §

Muu ohjaus ja kehittämisvastuu

Ammatillisen opettajankoulutuksen muuhun ohjaukseen ja kehittämisvastuuseen noudatetaan, mitä niistä ammattikorkeakoulujen osalta säädetään.

2 luku

Opettajankoulutuksen hallinto

5 §

Hallintoelimet

Opettajankoulutuksen hallintoa varten ammattikorkeakoulussa on johtaja ja opettajankoulutusneuvosto.

Opettajankoulutusneuvoston puheenjohtajana on johtaja. Jäsenistä yhden tulee edustaa opettajia ja yhden opiskelijoita. Lisäksi neuvostossa tulee olla koulutusta sekä elinkeino- ja muuta työelämää edustavia henkilöitä. Neuvoston jäsenillä voi olla varajäseniä. Jäsenten määrästä ja valinnasta määrätään ammattikorkeakoulun johtosäännössä.

Opettajankoulutusneuvoston tehtävänä on valmistella opettajankoulutusta koskevat asiat ammattikorkeakoulun hallitukselle.

3 luku

Opetus ja opinnot

6 §

Opintojen perusteet ja opetussuunnitelma

Opintojen tavoitteista, rakenteesta ja muista opintojen perusteista säädetään asetuksella ja määrätään sen nojalla ammattikorkeakoulun tutkintosäännössä.

Ammattikorkeakoulu päättää opettajankoulutusohjelman opetussuunnitelmasta sen mukaan kuin tutkintosäännössä määrätään.

4 luku

Opiskelijat

7 §

Kelpoisuus opettajankoulutukseen

Opettajankoulutukseen voidaan ottaa henkilö, jolla on sellainen koulutus ja työkokemus, joka vaaditaan ammattikorkeakoulun tai ammatillisen oppilaitoksen opettajan virkaan tai toimeen, jollei opettajankoulutus sisälly ammattikorkeakoulututkintoon joltavaan koulutukseen.

8 §

Opiskelijamäärä

Ammattikorkeakoulu päättää opettajankoulutukseen vuosittain otettavien opiskelijoiden määrästä, jollei 4 §:stä muuta johdu.

9 §

Opiskelijavalinta

Ammatillisen opettajankoulutuksen opiskelijavalinnan perusteista ja valintakokeen järjestämisestä päättää ammattikorkeakoulu. Hakijoihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita.

Opiskelijat ottaa ammattikorkeakoulu sen mukaan kuin asetuksella tarvittaessa säädetään.

5 luku

Opettajat

10 §

Opettajat

Ammatillisessa opettajankoulutuksessa on johtajan virka tai toimi sekä yliopettajan ja lehtorin virkoja tai toimia.

11 §

Kelpoisuusvaatimukset ja tehtävät

Johtajan ja opettajien kelpoisuusvaatimuksista ja tehtävistä säädetään asetuksella. Opetusministeriö voi erityisestä syystä myöntää kelpoisuusvaatimuksista erivapauden.

6 luku

Erinäiset säännökset

12 §

Suhde ammattikorkeakoululainsäädäntöön

Ammatilliseen opettajankoulutukseen noudatetaan muutoin soveltuvin osin, mitä ammattikorkeakoululaissa ja sen nojalla säädetään.

13 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

7 luku

Voimaantulo

14 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2003.

Tällä lailla kumotaan ammatillisesta opettajankoulutuksesta 20 päivänä kesäkuuta 1996 annettu laki (452/1996) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3.

Laki**opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 21 päivänä elokuuta 1998 annetun lain (635/1998) 1 §:n 1 momentin 5 kohta, 8 §:n 4 kohta, 20 § ja 43 §:n 1 momentti,

sellaisena kuin niistä on 20 § osittain muutettuna laissa 1389/2001,

muutetaan 5 §:n 1 kohta, 9 §:n 2 ja 3 momentti, 23 a §, 31 §:n 2 ja 3 momentti, 43 §:n otsikko sekä 46 §:n 3 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 9 §:n 2 ja 3 momentti, 23 a ja 46 §:n 3 momentti mainitussa laissa 1389/2001 sekä 43 §:n otsikko laissa 1186/1998, seuraavasti:

5 §

Rahoituksen laskentaperuste

Rahoitus opetus- ja kulttuuritoimen käyttökustannuksiin määräytyy laskennallisten perusteiden mukaisesti. Rahoitus määräytyy:

1) perusopetuksessa, lukiossa ja ammatillisessa peruskoulutuksessa oppilas- tai opiskelijamäärien sekä oppilasta tai opiskelijaa kohden määrättyjen yksikköhintojen perusteella;

9 §

Kunnan rahoitusosuus opetustoimen ja kirjaston käyttökustannuksista

Kunnan rahoitusosuutta laskettaessa kaikki 8 §:n 1 - 3 ja 6 kohdassa tarkoitetut kuntien valtionosuuden perusteet lasketaan yhteen ja näin saatuun euromäärään lisätään:

1) kuntayhtymille ja yksityisille koulutuksen järjestäjille 7 §:n 1 momentin mukaisesti lasketut valtionosuuden perusteita vastaavat euromäärät;

2) ammattikorkeakoulujen ylläpitäjille ammattikorkeakoululain 30 §:n 1 momentin mukaisesti lasketut valtionosuuden perusteita vastaavat euromäärät;

3) valtion oppilaitoksille 5 §:n 1 kohdassa tarkoitettuja toimintoja varten 16 §:n nojalla vahvistettujen keskimääräisten yksikköhintojen perusteella lasketut valtionosuuden perusteita vastaavat euromäärät; sekä

4) perustamishankkeista aiheutuvien kustannusten vuoksi kymmenen prosenttia euromääristä, jotka saadaan, kun muussa ammatillisessa peruskoulutuksessa kuin opisopimuskoulutuksessa opiskelevien määrien ja 16 §:n mukaisesti ammatillista peruskoulutusta varten vahvistetun keskimääräisen yksikköhinnan tulosta vähennetään 19 §:n 5 momentissa tarkoitettujen valtionosuuden laskentaperusteeksi koulutuksen järjestäjille vahvistettujen vuosivuokrien perusteella lasketut valtionosuuden perusteet.

Kunnan rahoitusosuutta laskettaessa ei oteta huomioon perusopetuslaissa tarkoitettua perusopetukseen valmistavaa opetusta saavia oppilaita eikä perusopetusta saavia oppilaita lukuun ottamatta opiskelijoita, joilla ei ole kotikuntalaissa tarkoitettua kotikuntaa Suomessa tai joilla on kotikunta Ahvenanmaalla. Kunnan rahoitusosuutta laskettaessa ei myöskään oteta huomioon oppilaita ja opiskelijoita, joille perusopetuslain 7 §:n 1 momentin ja lukiolain 3 §:n 1 momentin nojalla järjestetään opetusta ulkomailla. Jos ammattikorkeakoulujen yksikköhintojen laskemisen perusteena olevia valtakunnallisia kokonaiskustannuksia on ammattikorkeakoululain 31 §:n 1 momentin mukaisesti päätetty laskennallisesti vähentää, kustannusten vähennystä vastaava euromäärä otetaan huomioon kunnan rahoitusosuutta laskettaessa.

23 a §

Arvonlisäveron huomioon ottaminen yksityisen koulutuksen järjestäjän yksikkö hinnassa

Perusopetuksen, lukion, ammatillisen koulutuksen ja taiteen perusopetuksen yksikköhintoja korotetaan yksityisen koulutuksen järjestäjän osalta siten, että korotus vastaa yksityisten koulutuksen järjestäjien maksamien arvonlisäverojen osuutta yksityisille koulutuksen järjestäjille aiheutuneista arvonlisäverottomista kustannuksista mainitussa koulutusmuodossa. Korotusta ei oteta huomioon vahvistettaessa 16 §:n 1 momentin mukaisia keskimääräisiä yksikköhintoja eikä määrättäessä yksikköhintoja mainitun pykälän 2 momentin mukaisesti.

31 §

Perustamishanke

Maa-alueen hankkimista ei pidetä perustamishankkeena. Perustamishankkeena pidetään kuitenkin maatalan ja harjoitusmetsän hankintaa ammatillista koulutusta varten.

Muun kuin 1 momentissa tarkoitettun irtaimen omaisuuden hankkimista ei pidetä perustamishankkeena. Perustamishankkeena pidetään kuitenkin 1 momentissa säädettyin edellytyksin laitehankintoja ammatillista koulutusta varten sekä kirjastoauton ja veneen hankintaa.

43 §

Saamenkieliseen ja saamen kielen opetukseen sekä maksullisena palvelutoimintana järjestettävään koulutukseen myönnettävä valtionavustus

46 §

Rahoituksen maksaminen käyttökustannuksiin

Ammatillisen koulutuksen järjestäjälle maksettavaan rahoitukseen lisätään perustamishankkeista aiheutuneiden kustannusten perusteella 43 prosenttia euromäärästä, joka saadaan, kun koulutuksen järjestäjän opiskelijamäärän ja ammatilliselle koulutukselle 16 §:n nojalla vahvistetun keskimääräisen yksikköhinnan tulosta jaettuna kymmenellä vähennetään koulutuksen järjestäjälle 19 §:n 5 momentin nojalla valtionosuuden laskentaperusteeksi vahvistettujen vuosivuokrien perusteella lasketut valtionosuuden perusteet. Oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen koulutuksen opiskelijoita ei kuitenkaan tällöin oteta huomioon.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Edellä 9 §:ssä tarkoitettua kunnan maksuosuutta laskettaessa siihen lisätään ammatikorkeakoululain 46 §:n korotukseen liittyen 215 euroa opiskelijaa kohti vuodessa. Mainittua euromäärää tarkistetaan vuosittain kustannustason arvioidun muutoksen mukaisesti.

Ennen tämän lain voimaantuloa myönnettyyn rahoitukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Lain 49 §:n säännöksiä perustamishankkeen valtionosuuden palauttamisesta sovelletaan sellaiseen ammattikorkeakouluun koskevaan 49 §:ssä tarkoitettuun toimenpiteeseen, joka on suoritettu, tai vahinkoon, joka on tapahtunut, tämän lain voimaantulon jälkeen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

4.

Laki**ammattikorkeakoulun jatkotutkinnon kokeilusta annetun lain
9 ja 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ammattikorkeakoulun jatkotutkinnon kokeilusta 13 päivänä heinäkuuta 2001 annetun lain (645/2001) 9 ja 11 § seuraavasti:

9 §*Jatkotutkinto-opintoihin sovellettavat muut säännökset*

Jatkotutkinto-opintoihin noudatetaan tämän lain lisäksi soveltuvien osin, mitä ammattikorkeakoululaissa ja sen nojalla annetussa asetuksessa säädetään.

11 §*Rahoitus*

Jatkotutkintoon johtavan koulutuksen rahoituksessa noudatetaan, mitä ammattikorkeakoululaissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Ennen tämän lain voimaantuloa myönnettyyn rahoitukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3.

Laki**opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 21 päivänä elokuuta 1998 annetun lain (635/1998) 1 §:n 1 momentin 5 kohta, 8 §:n 4 kohta, 20 § ja 43 §:n 1 momentti,

sellaisena kuin niistä on 20 § osittain muutettuna laissa 1389/2001,

muutetaan 5 §:n 1 kohta, 9 §:n 2 ja 3 momentti, 23 a §, 31 §:n 2 ja 3 momentti, 43 §:n otsikko sekä 46 §:n 3 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 9 §:n 2 ja 3 momentti, 23 a ja 46 §:n 3 momentti mainitussa laissa 1389/2001 sekä 43 §:n otsikko laissa 1186/1998, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle taikka valtion liikelaitokselle käyttökustannuksiin ja perustamishankkeisiin myönnettävästä valtionosuudesta ja -avustuksesta sekä muusta rahoituksesta sellaista toimintaa varten, josta säädetään:

5) ammattikorkeakouluopinnoista annetus- (5 kohta kumotaan)
sa laissa

5 §

Rahoituksen laskentaperuste

Rahoitus opetus- ja kulttuuritoimen käyttökustannuksiin määräytyy laskennallisten perusteiden mukaisesti. Rahoitus määräytyy:

1) perusopetuksessa, lukiossa, ammatillisessa peruskoulutuksessa <i>ja ammattikorkeakoulussa</i> oppilas- tai opiskelijamäärien sekä oppilasta tai opiskelijaa kohden määrättyjen yksikköhintojen perusteella;	1) perusopetuksessa, lukiossa ja ammatillisessa peruskoulutuksessa oppilas- tai opiskelijamäärien ja oppilasta tai opiskelijaa kohden määrättyjen yksikköhintojen perusteella;

8 §

Kunnan valtionosuuden peruste

Kunnan valtionosuuden peruste saadaan, kun lasketaan yhteen:

4) kunnan ammattikorkeakoulujen opiskelijoiden määrien ja ammattikorkeakouluille opiskelijaa kohden määrättyjen yksikköhintojen tulot;	(4 kohta kumotaan)

9 §

Kunnan rahoitusosuus opetustoimen ja kirjaston käyttökustannuksista

Kunnan rahoitusosuutta laskettaessa kaikki 8 §:n 1–4 ja 6 kohdassa tarkoitetut kuntien valtionosuuden perusteet lasketaan yhteen ja näin saatuun euromäärään lisätään:

- 1) kuntayhtymille ja yksityisille koulutuksen järjestäjille 7 §:n 1 momentin mukaisesti lasketut valtionosuuden perusteita vastaavat euromäärät;

- 2) valtion oppilaitoksille 5 §:n 1 kohdassa tarkoitettuja toimintoja varten 16 §:n nojalla vahvistettujen keskimääräisten yksikköhintojen perusteella lasketut valtion-

Kunnan rahoitusosuutta laskettaessa kaikki 8 §:n 1 - 3 ja 6 kohdassa tarkoitetut kuntien valtionosuuden perusteet lasketaan yhteen ja näin saatuun euromäärään lisätään:

- 1) kuntayhtymille ja yksityisille koulutuksen järjestäjille 7 §:n 1 momentin mukaisesti lasketut valtionosuuden perusteita vastaavat euromäärät;

- 2) ammattikorkeakoulujen ylläpitäjille ammattikorkeakoululain 30 §:n 1 momentin mukaisesti lasketut valtionosuuden perusteita vastaavat euromäärät;

osuuden perusteita vastaavat euromäärät; sekä

3) perustamishankkeista aiheutuvien kustannusten vuoksi kymmenen prosenttia euromäärästä, jotka saadaan, kun ammatikorkeakouluissa ja muussa ammatillisessa peruskoulutuksessa kuin oppisopimuskoulutuksessa opiskelevien määrien sekä 16 §:n mukaisesti ammattikorkeakouluja ja ammatillista peruskoulutusta varten vahvistettujen keskimääräisten yksikköhintojen tuloista vähennetään 19 §:n 5 momentissa ja 20 §:n 5 momentissa tarkoitettujen valtionosuuden laskentaperusteeksi koulutuksen järjestäjille vahvistettujen vuosivuokrien perusteella lasketut valtionosuuden perusteet.

3) *valtion oppilaitoksille 5 §:n 1 kohdassa tarkoitettuja toimintoja varten 16 §:n nojalla vahvistettujen keskimääräisten yksikköhintojen perusteella lasketut valtionosuuden perusteita vastaavat euromäärät; sekä*

4) *perustamishankkeista aiheutuvien kustannusten vuoksi kymmenen prosenttia euromäärästä, jotka saadaan, kun muussa ammatillisessa peruskoulutuksessa kuin oppisopimuskoulutuksessa opiskelevien määrien ja 16 §:n mukaisesti ammatillista peruskoulutusta varten vahvistetun keskimääräisen yksikköhinnan tulosta vähennetään 19 §:n 5 momentissa tarkoitettujen valtionosuuden laskentaperusteeksi koulutuksen järjestäjille vahvistettujen vuosivuokrien perusteella lasketut valtionosuuden perusteet.*

Kunnan rahoitusosuutta laskettaessa ei oteta huomioon perusopetuslaissa tarkoitettua perusopetukseen valmistavaa opetusta saavia oppilaita eikä perusopetusta saavia oppilaita lukuun ottamatta opiskelijoita, joilla ei ole kotikuntalaissa tarkoitettua kotikuntaa Suomessa tai joilla on kotikunta Ahvenanmaalla. Kunnan rahoitusosuutta laskettaessa ei myöskään oteta huomioon oppilaita ja opiskelijoita, joille perusopetuslain 7 §:n 1 momentin ja lukiolain 3 §:n 1 momentin nojalla järjestetään opetusta ulkomailla.

Kunnan rahoitusosuutta laskettaessa ei oteta huomioon perusopetuslaissa tarkoitettua perusopetukseen valmistavaa opetusta saavia oppilaita eikä perusopetusta saavia oppilaita lukuun ottamatta opiskelijoita, joilla ei ole kotikuntalaissa tarkoitettua kotikuntaa Suomessa tai joilla on kotikunta Ahvenanmaalla. Kunnan rahoitusosuutta laskettaessa ei myöskään oteta huomioon oppilaita ja opiskelijoita, joille perusopetuslain 7 §:n 1 momentin ja lukiolain 3 §:n 1 momentin nojalla järjestetään opetusta ulkomailla. *Jos ammattikorkeakoulujen yksikköhintojen laskemisen perusteena olevia valtakunnallisia kokonaiskustannuksia on ammattikorkeakoululain 31 §:n 1 momentin mukaisesti päätet-*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

ty laskennallisesti vähentää, kustannusten vähennystä vastaava euromäärä otetaan huomioon kunnan rahoitusosuutta laskettaessa.

20 §

20 §

Ammattikorkeakoulujen yksikköhinnat

Ammattikorkeakoulujen yksikköhinnat

Ammattikorkeakoulujen yksikköhinnat (kumotaan) opiskelijaa kohden lasketaan joka toinen vuosi ammattikorkeakoulututkinnoittain siten, että kuhunkin tutkintoon johtavasta koulutuksesta yksikköhintojen määräämistä edeltäneenä vuonna kaikissa ammattikorkeakouluissa aiheutuneet valtakunnalliset kokonaiskustannukset jaetaan tutkintoa suorittavien ja valtiosuuden myöntämisen perusteena käytettävien opiskelijoiden yhteismäärällä mainittuna vuonna. Jos tutkintoon johtavasta koulutuksesta aiheutuneita kustannuksia ei ole mahdollista selvittää, lasketaan yksikköhinta asianomaiseen tutkintoon johtavan koulutuksen arvioitujen kokonaiskustannusten perusteella.

Yksikköhintoja voidaan porrastaa, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, ottamalla huomioon tutkintoon johtavien koulutusohjelmien ja muiden opetusjärjestelyjen kustannuksissa olevat olennaiset erot. Asianomainen ministeriö voi lisäksi erityisestä syystä korottaa yksikköhintaa.

Yksikköhinnat määrätään siten, että euromäärät, jotka saadaan kertomalla tutkinnoittain lasketut yksikköhinnat kutakin tutkintoa suorittavien opiskelijoiden määrällä, yhteenlaskettuina vastaavat 1 momentissa tarkoitettuja tutkintokohtaisia valtakunnallisia kokonaiskustannuksia.

Kun ammattikorkeakoulussa järjestetään kahteen tai useampaan 1 momentissa tarkoitettuun tutkintoon johtavaa koulutusta, ammattikorkeakoulun yksikköhinnaksi määrätään eri tutkintoja suorittavien opis-

kelijoiden määrien ja 1 momentissa tarkoitettujen yksikköhintojen perusteella laskettu opiskelijamäärällä painotettu keskiarvo. Ammatillisten erikoistumisopintojen yksikköhinta on sama kuin ammattikorkeakoululle määrätty yksikköhinta.

Jos koulutusta järjestetään toiminnan laajuus huomioon ottaen olennaisessa määrin vuokratiloissa, ammattikorkeakoululle määrättyä yksikköhintaa voidaan korottaa euromäärällä, joka lasketaan jakamalla ministeriön valtionosuuden laskentaperusteeksi vahvistama vuosivuokra ammattikorkeakoulun opiskelijamäärällä. Tässä momentissa tarkoitettuja vuokria ei oteta huomioon laskettaessa 1 momentissa tarkoitettuja valtakunnallisia kokonaiskustannuksia.

Muina kuin 1 momentissa mainittuina vuosina yksikköhinnat lasketaan siten kuin tässä pykälässä säädetään, kuitenkin 1 momentissa tarkoitetun vuoden yksikköhintoja laskettaessa selvitettyjen kokonaiskustannusten perusteella.

23 a §

*Arvonlisäveron huomioon ottaminen
yksityisen koulutuksen järjestäjän
yksikkö hinnassa*

Perusopetuksen, lukion, ammatillisen koulutuksen, ammattikorkeakoulun ja taiteen perusopetuksen yksikköhintoja korotetaan yksityisen koulutuksen järjestäjän osalta siten, että korotus vastaa yksityisten koulutuksen järjestäjien maksamien arvonlisäverojen osuutta yksityisille koulutuksen järjestäjille aiheutuneista arvonlisäverottomista kustannuksista mainituksa koulutusmuodossa. Korotusta ei oteta huomioon vahvistettaessa 16 §:n 1 momentin mukaisia keskimääräisiä yksikköhintoja eikä määrättäessä yksikköhintoja mainitun pykälän 2 momentin mukaisesti.

23 a §

*Arvonlisäveron huomioon ottaminen
yksityisen koulutuksen järjestäjän
yksikkö hinnassa*

Perusopetuksen, lukion, ammatillisen koulutuksen ja taiteen perusopetuksen yksikköhintoja korotetaan yksityisen koulutuksen järjestäjän osalta siten, että korotus vastaa yksityisten koulutuksen järjestäjien maksamien arvonlisäverojen osuutta yksityisille koulutuksen järjestäjille aiheutuneista arvonlisäverottomista kustannuksista mainituksa koulutusmuodossa. Korotusta ei oteta huomioon vahvistettaessa 16 §:n 1 momentin mukaisia keskimääräisiä yksikköhintoja eikä määrättäessä yksikköhintoja mainitun pykälän 2 momentin mukaisesti.

31 §

Perustamishanke

Maa-alueen hankkimista ei pidetä perustamishankkeena. Perustamishankkeena pidetään kuitenkin maatalan ja harjoitusmetsän hankintaa ammatillista koulutusta ja ammattikorkeakouluja varten.

Muun kuin 1 momentissa tarkoitetun irtaimen omaisuuden hankkimista ei pidetä perustamishankkeena. Perustamishankkeena pidetään kuitenkin 1 momentissa säädetyin edellytyksin laitehankintoja ammatillista koulutusta ja ammattikorkeakouluja varten sekä kirjastoauton ja -veneen hankintaa.

Maa-alueen hankkimista ei pidetä perustamishankkeena. Perustamishankkeena pidetään kuitenkin maatalan ja harjoitusmetsän hankintaa ammatillista koulutusta varten.

Muun kuin 1 momentissa tarkoitetun irtaimen omaisuuden hankkimista ei pidetä perustamishankkeena. Perustamishankkeena pidetään kuitenkin 1 momentissa säädetyin edellytyksin laitehankintoja ammatillista koulutusta varten sekä kirjastoauton ja -veneen hankintaa.

43 §

Opettajankoulutukseen, saamenkieliseen ja saamen kielen opetukseen sekä maksullisena palvelutoimintana järjestettävään koulutukseen myönnettävä valtionavustus

Ammattikorkeakoulun ylläpitäjälle myönnetään vuosittain opettajankoulutusta varten valtionavustusta. Valtionavustukset yhteenlaskettuina likimäärin vastaavat opettajankoulutuksesta aiheutuvia kokonaiskustannuksia.

43 §

Saamenkieliseen ja saamen kielen opetukseen sekä maksullisena palvelutoimintana järjestettävään koulutukseen myönnettävä valtionavustus

46 §

Rahoituksen maksaminen käyttökustannuksiin

Ammatillisen koulutuksen järjestäjälle maksettavaan rahoitukseen lisätään perustamishankkeista aiheutuneiden kustannusten perusteella 43 prosenttia euromäärästä, joka saadaan, kun koulutuksen järjestäjän opiskelijamäärän ja am-

Ammatillisen koulutuksen järjestäjälle maksettavaan rahoitukseen lisätään perustamishankkeista aiheutuneiden kustannusten perusteella 43 prosenttia euromäärästä, joka saadaan, kun koulutuksen järjestäjän opiskelijamäärän ja am-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

matilliselle koulutukselle 16 §:n nojalla vahvistetun keskimääräisen yksikköhinnan tulosta jaettuna kymmenellä vähennetään koulutuksen järjestäjälle 19 §:n 5 momentin nojalla valtionosuuden laskentaperusteeksi vahvistettujen vuosivuokrien perusteella lasketut valtionosuuden perusteet. Oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen koulutuksen opiskelijoita ei kuitenkaan tällöin oteta huomioon. *Ammattikorkeakoulun ylläpitäjälle maksettavaan rahoitukseen lisättävä euromäärä lasketaan vastaavasti ammattikorkeakoulun opiskelijamäärän, ammattikorkeakouluille 16 §:n nojalla vahvistetun keskimääräisen yksikköhinnan ja ammattikorkeakoululle 20 §:n 5 momentin nojalla valtionosuuden laskentaperusteeksi vahvistetun vuosivuokran perusteella.*

matilliselle koulutukselle 16 §:n nojalla vahvistetun keskimääräisen yksikköhinnan tulosta jaettuna kymmenellä vähennetään koulutuksen järjestäjälle 19 §:n 5 momentin nojalla valtionosuuden laskentaperusteeksi vahvistettujen vuosivuokrien perusteella lasketut valtionosuuden perusteet. Oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen koulutuksen opiskelijoita ei kuitenkaan tällöin oteta huomioon.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Ennen tämän lain voimaantuloa myönnettyyn rahoitukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Lain 49 §:n säännöksiä perustamishankkeen valtionosuuden palauttamisesta sovelletaan sellaiseen ammattikorkeakoulua koskevaan 49 §:ssä tarkoitettuun toimenpiteeseen, joka on suoritettu, tai vahinkoon, joka on tapahtunut, tämän lain voimaantulon jälkeen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

4.

Laki**ammattikorkeakoulun jatkotutkinnon kokeilusta annetun lain
9 ja 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ammattikorkeakoulun jatkotutkinnon kokeilusta 13 päivänä heinäkuuta 2001 annetun lain (645/2001) 9 ja 11 § seuraavasti:*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

9 §

9 §

*Jatkotutkinto-opintoihin sovellettavat muut
säännökset**Jatkotutkinto-opintoihin sovellettavat muut
säännökset*

Jatkotutkinto-opintoihin noudatetaan tämän lain lisäksi soveltuvin osin, mitä ammattikorkeakouluopinnoista annetussa laissa ja sen nojalla ammattikorkeakouluopinnoista säädetään.

Jatkotutkinto-opintoihin noudatetaan tämän lain lisäksi soveltuvin osin, mitä *ammattikorkeakoululaissa ja sen nojalla annetussa asetuksessa* säädetään.

11 §

11 §

*Rahoitus**Rahoitus*

Jatkotutkintoon johtavan koulutuksen rahoituksessa noudatetaan, mitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa ja sen nojalla ammattikorkeakoulujen ammatillisten erikoistumisopintojen rahoituksesta säädetään.

Jatkotutkintoon johtavan koulutuksen rahoituksessa noudatetaan, mitä *ammattikorkeakoululaissa* säädetään.

*Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 2004.**Ennen tämän lain voimaantuloa myönnet-
tyyn rahoitukseen sovelletaan tämän lain
voimaan tullessa voimassa olleita säännök-
siä.**Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen
täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpitei-
siin*

ERIÄVÄ MIELIPIDE

AMMATTIKORKEAKOULULAINSÄÄDÄNTÖÄ VALMISTELLEEN TYÖRYHMÄN
ESITYKSIIN AMMATTIKORKEAKOULULAIKSI JA AMMATILLISTA
OPETTAJANKOULUTUSTA KOSKEVAKSI LAIKSI

Esitys ammattikorkeakoululaiksi

§ 27 Opettajat ja muu henkilöstö sekä

§ 28 Opettajien kelpoisuusvaatimukset ja tehtävät

Opettajia koskevat pykälät 27 ja 28 on mielestäni kirjoitettava siten, että opetushenkilöstön kelpoisuusvaatimukset voidaan kattavasti säätää asetuksella.

Esitys ammatillista opettajankoulutusta koskevaksi laiksi

§10 Opettajat

En voi yhtyä työryhmän esitykseen siitä, että ammatillisessa opettajankoulutuksessa voi olla nykyisestä poiketen myös lehtorin virkoja tai toimia.

Perusteluna esitän seuraavaa:

Ammatilliset opettajakorkeakoulut antavat opettajankoulutuksen toisen asteen ja ammattikorkeakoulujen opettajille.

Opettajien tehtävät sekä ammatillisella toisella asteella että ammattikorkeakouluissa ovat tulleet vaativammiksi ja monipuolisemmiksi. Opettajien kelpoisuuksia on myös monilta osin nostettu ammattikorkeakoululainsäädännön myötä vuonna 1995 sekä ammatillisen toisen asteen osalta vuonna 1999 alusta. Pääsääntöisesti opettajankoulutukseen tulevat opettajat ovat suorittaneet ylemmän korkeakoulututkinnon tai yliopettajat lisensiaatin tai tohtorin tutkinnon. Sen lisäksi opettajat nykyisin osallistuvat opettajankoulutukseen siinä vaiheessa, kun he toimivat jo opettajan tehtävissä ja kehittävät taitojaan lehtoreina ja yliopettajina.

Edellä mainituista syistä johtuen opettajankouluttajien tulee olla jatkossakin korkean vaatimustason täyttäviä yliopettajia.

Opettajien ammattitaidon ylläpitäminen ammatillisessa opettajankoulutuksessa

Lakiesitykseen tulee lisätä voimassaolevasta laista sen 12 §.

”Ammatillisen opettajankoulutuksen vakinaisella opettajalla on aina seitsemän vuotta palveltuaan oikeus ja velvollisuus virkavapaana ja virkaan kuuluvien palkkaeduin, jollei virkavapaudesta virkaehtosopimuksin toisin ole sovittu,

täydentää viran hoitamista edistäviä tietojaan ja taitojaan viisi opettajakorkeakoulun työkuukautta sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske johtajaa tai opettajaa, joka on täyttänyt tai täyttäisi 60 vuotta ennen lisäkoulutuksen päättymistä.”

Perusteluna esitän seuraavaa:

Ammatillista opettajankoulutusta antavilta vaaditaan jatkuvasti enemmän erityistä perehtyneisyyttä yhteiskunnassa ja työelämässä tapahtuviin kehitysilmiöihin ja muutoksiin. Myös pedagogiikan ja didaktiikan kehittäminen vaativat opettajankouluttajilta jatkuvaa uudistumista. Tulevaisuudessa haasteina ovat esim. laajenevan ja monipuolistuvan aikuiskoulutuksen kehittäminen, syrjäytymisen ehkäisy ja laajeneva maahanmuuttajien kouluttaminen.

Opettajankouluttajat eivät pysty riittävästi paneutumaan edellä oleviin asioihin vaativan työnsä ohella, vaan se vaatii työstä irrottautumista säännöllisin väliajoin. Virkavapauden käyttöä varten työnantaja voi yhdessä opettajakouluttajan kanssa tehdä tarkoituksenmukaisen suunnitelman joka palvelee sekä opettajankoulutuksen kehittämistä että opettajan kehittymistä työssään.

Airi Jaro

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Pidämme tärkeänä, että esitykseen ammattikorkeakoululaiksi voidaan palata niiltä osin, kun kesäkuussa 2002 julkaistava OECD:n ammattikorkeakoulujärjestelmästä tekemä kansainvälinen arviointi antaa aihetta.

Haluamme kiinnittää työryhmän esityksessä huomiota erityisesti seuraaviin seikkoihin:

3. Luku

Toiminnan ohjaus ja arviointi

Ammattikorkeakoulujen yleiset kehittämistavoitteet määritellään valtioneuvoston hyväksymässä opetuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa. Valtakunnallista arviointia toteuttaa korkeakoulujen arviointineuvosto. 8 § todetaan, että opetusministeriö ja ammattikorkeakoulun ylläpitäjä yhdessä ammattikorkeakoulun kanssa sopivat määrävuosiksi kerrallaan ammattikorkeakoululle asetettavista kansallisen korkeakoulupolitiikan kannalta keskeisistä tavoitteista ja niiden seurannasta. Neuvottelu- ja sopimusmenettelyn tulee, toisin kuin yksityiskohtaisista perusteluista saattaisi tulkita, rajoittua selkeästi vain ammattikorkeakoulun tavoitteiden yhteensovittamiseen korkeakoululaitoksen kehittämisen valtakunnallisten tavoitteiden kanssa. Neuvottelu- ja sopimusmenettelyllä ei tule rajoittaa ammattikorkeakoulujen ylläpitäjien toimivaltaa.

Muun muassa ammattikorkeakoulujen aluekehitystehtävän kannalta on tärkeää, että ammattikorkeakoulujen alueellista kytkentää vahvistetaan. Paikallisella tasolla ammattikorkeakoulujen ohjaus perustuu korkeakoulujen ylläpitäjien tekemään arviointiin.

4. Luku

Ammattikorkeakoulujen sisäinen hallinto

Lakiesitys pyrkii aivan oikein vahvistamaan korkeakouludemokratiaa ja selkiyttämään ammattikorkeakoulujen ja niiden ylläpitäjien keskinäistä vastuunjako.

Lakiesitystä tulee kuitenkin väljentää antamalla enemmän mahdollisuuksia paikallisten olosuhteiden ja nykyisten hallinnollisten ratkaisujen huomioonottamiseen. Kunnallisissa ammattikorkeakouluissa tulee turvata omistajan edellytykset ohjata toimintaa alueellisen kehittämisen näkökulmasta ja kantaa vastuuta ammattikorkeakoulun toiminnasta ja taloudesta. Tämän vuoksi tulisi edelleen pyrkiä muotoilemaan laki siten, että kunnallisten ammattikorkeakoulujen hallinto perustuisi kaikilta osin kuntalakiin.

8 Luku

Ammattikorkeakoulujen rahoitus

Nykyinen rahoituslainsäädännössä oleva jako Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain sekä Ammattikorkeakoululainsäädännön välillä tulee säilyttää. Ammattikorkeakoulujen rahoituksen uudistaminen tulee toteuttaa osana valtionosuusuudistusta ja edellyttää jatkovalmistelua.

Toisin kuin työryhmän esityksessä (32 §) todetaan, ammattikorkeakoulun yksikköhinta tulee muodostaa ainoastaan painotetun opiskelijamäärän ja suoritettujen tutkintojen suhteessa ottaen huomioon tutkintokohtaiset hinnat sekä erityisopetuksen järjestämisestä aiheutuva korotus. Eri hintaiset tutkinnot tulee ottaa huomioon yksikköhintaa määritettäessä.

Perustamishankkeiden erillisestä valtionosuusjärjestelmästä luopuminen edellyttää, että investointien rahoitus turvataan ja että valtion rahoitusvastuu säilyy vähintään nykyisellä tasolla. Esitetyn ns. takuupykälän (46 §) euromäärän tasoa emme pidä riittävänä. Takuupykälän tason määrittämisen yhteydessä tulee selvittää vastikkeetta saatujen kiinteistöjen osalta poistojen määrittäminen tarvittaessa kirjanpitolain säädöksistä poiketen. Esitetty rahoituksen määrä vähentäisi ammattikorkeakoulujen ylläpitäjien saamaa rahoitusta nykyisestä. Esityksestä puuttuu myös valtion sitoutuminen jälkirahoitteisten valtionosuuspäätösten maksatuksen loppuunsaattamiseen niiden vähentämättä edellä mainittua ns. takuupykälän euromäärää sekä voimassa olevan perustamishankkeiden rahoitussuunnitelman toteuttamiseen.

Seuraavien ehdotusten käsittely on jäänyt työryhmässä liian vähäiseksi ja niitä on syytä tarkastella uudelleen lausuntokierroksen jälkeen:

- Tutkintojen perusteet (17 §): kandidatin (AMK) tutkintonimike
- Opiskelijakunta (42 §)
- Esitys laiksi ammatillisesta opettajankoulutuksesta

Susanna Kivelä

Jyrki Myllyvirta